

Finansutskottets betänkande 2022/23:FiU20

Riktlinjer för den ekonomiska politiken

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken i enlighet med 2023 års ekonomiska vårproposition och avslår motionsyrkandena.

I betänkandet finns fyra reservationer (S, V, C, MP).

Den ekonomiska utvecklingen

En hög inflation och stigande styrräntor tynger världsekonomin, och osäkerheten om inflationens varaktighet i euroområdet och i USA är stor. Samtidigt har de snabba räntehöjningarna inneburit risker kopplade till den finansiella stabiliteten. Prognosen är att den sammanvägda BNP-tillväxten för Sveriges viktigaste handelspartner utvecklas svagt 2023 och 2024. Även i Sverige ligger inflationen kvar på höga nivåer 2023. Tillsammans med stigande räntekostnader väntas det bidra till lågkonjunktur i svensk ekonomi under åren 2023–2025. Prognosen är att BNP uppgår till –1,0 respektive 1,2 procent 2023 och 2024. I takt med att inflationen och räntorna sjunker väntas köpkraften hos hushållen och tillväxten i hushållens konsumtion stiga. Lägre räntor väntas också bidra till att företagen ökar sina investeringar. Regeringens bedömning är att konjunkturläget förbättras 2025 och 2026 men att lågkonjunkturen dröjer sig kvar under 2025. Svensk ekonomi bedöms nå konjunkturrell balans 2026.

Den minskade aktiviteten i ekonomin väntas påverka arbetsmarknaden med viss fördröjning. Sysselsättningstillväxten väntas minska under 2023 och arbetslösheten öka. Regeringens prognos är att arbetslösheten uppgår till 7,9 respektive 8,3 procent för 2023 och 2024. I takt med att konjunkturläget förbättras väntas också läget på arbetsmarknaden förbättras om än med en viss fördröjning.

Riktlinjer för den ekonomiska utvecklingen och budgetpolitiken

Den offentliga sektorns finanser väntas försvagas till följd av konjunkturnedgången. Den lägre aktiviteten i ekonomin kommer att belasta de offentliga finanserna under 2024 medan det finansiella sparatet gradvis förstärks igen 2025 och 2026. Finanspolitikens inriktning är i linje med överskottsmålet, och bruttoskulden är förenlig med skuldankarets riktmärke på 35 procent. Utskottet välkomnar att regeringen värnar det finanspolitiska ramverket och tar sikte på överskottsmålet vid utformningen av inriktningen på finanspolitiken. En neutral finanspolitik som ligger i linje med överskottsmålet gör det möjligt för penningpolitiken att verka så att inflationen inte blir varaktigt hög. Utifrån de långsiktiga framskrivningar som görs i propositionen är finanspolitiken långsiktigt hållbar.

Regeringens bedömning av utgiftstaket för 2026 innebär att budgeteringsmarginalen uppgår till 10,0 procent av de takbegränsade utgifterna. Utskottet hade gärna sett att regeringen närmare redovisat vilka principer och överväganden som ligger bakom utgiftstakets nivå 2026 och påminner om att budgeteringsmarginalen inte ska vara så stor att utgiftstaket riskerar att förlora sin styrande verkan. Utskottet riktar också uppmärksamheten mot riksdagens behov av tydliga och transparenta beslutsunderlag bl.a. när det gäller regeringens redovisning av bytet av metod för beräkning av potentiell BNP och regeringens redovisning av elstödet till hushåll och företag.

Utskottet delar regeringens bedömning att den ekonomiska politiken ska inriktas på att bekämpa inflationen och stötta utsatta hushåll. Lågkonjunkturen ska mötas av strukturella reformer. Arbetslinjen ska återupprättas så att det alltid ska löna sig att arbeta och en bidragsreform ska öka incitamenten att komma i arbete. Strukturreformerna ska genomföras för ett konkurrenskraftigt och innovativt näringsliv. Politiken ska också fortsätta att inriktas på reformer för att bekämpa den organiserade brottsligheten, öka antalet behöriga lärare, korta vårdköerna, öka antalet vårdplatser, rusta upp försvaret och krisberedskapen samt förbättra energiförsörjningen och minska utsläppen.

Behandlade förslag

Proposition 2022/23:100 2023 års ekonomiska vårproposition punkt 1.

Fyra yrkanden i följdmotioner väckta med anledning av 2023 års ekonomiska vårproposition.

Åtta yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2022/23.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning	5
Utskottets överväganden	6
Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken	6
Propositionen	6
Motionerna	21
Socialdemokraterna	21
Vänsterpartiet	23
Centerpartiet	25
Miljöpartiet	27
Motioner från den allmänna motionstiden 2022/23	29
Skatteutskottets yttrande	30
Kompletterande information	31
Aktuella bedömningar av den ekonomiska utvecklingen	31
Aktuella bedömningar av de offentliga finanserna	32
Finanspolitiska rådets rapport Svensk finanspolitik 2023	33
Sveriges Kommuner och Regioners ekonomirapport, maj 2023	34
Europeiska kommissionens landsspecifika rekommendationer	35
Utskottets ställningstagande	36
Reservationer	41
1. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (S)	41
2. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (V)	43
3. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (C)	46
4. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (MP)	48
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	51
Propositionen	51
Följdmotionerna	51
Motioner från allmänna motionstiden 2022/23	51
<i>Bilaga 2</i>	
Skatteutskottets yttrande 2022/23:SkU5y	53
<i>Bilaga 3</i>	
Uppteckningar och bilder från den öppna utfrågningen den 11 maj om Finanspolitiska rådets rapport 2023	73
<i>Tabeller</i>	
Tabell 1 Nyckeltal internationella variabler	11
Tabell 2 Nyckeltal och finansiella variabler Sverige	12
Tabell 3 Försörjningsbalansen	13
Tabell 4 Statens budgetsaldo 2022–2026	15
Tabell 5 Den offentliga sektorns finanser 2022–2026	17
Tabell 6 Finansiellt sparande i den offentliga sektorn	18
Tabell 7 Bedömningar av finansiellt sparande 2023–2026	18
Tabell 8 Bedömningar av strukturellt sparande 2023–2026	19
Tabell 9 Utgiftstak och takbegränsade utgifter	20
Tabell 10 Aktuella bedömningar av finansiellt sparande	33

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken

Riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som regeringen föreslår.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2022/23:100 punkt 1 och avslår motionerna

2022/23:615 av Markus Kallifatides (S) yrkandena 1–3,

2022/23:1121 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkandena 3 och 4,

2022/23:1162 av Joakim Järrebring (S),

2022/23:1313 av Mathias Tegnér (S),

2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 15,

2022/23:2383 av Per Bolund m.fl. (MP),

2022/23:2385 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V),

2022/23:2388 av Magdalena Andersson m.fl. (S) och

2022/23:2389 av Martin Ådahl m.fl. (C).

Reservation 1 (S)

Reservation 2 (V)

Reservation 3 (C)

Reservation 4 (MP)

Stockholm den 15 juni 2023

På finansutskottets vägnar

Edward Riedl

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Edward Riedl (M), Mikael Damberg (S), Oscar Sjöstedt (SD), Gunilla Carlsson (S), Dennis Dioukarev (SD), Jan Ericson (M), Charlotte Quensel (SD), Adnan Dibrani (S), Ida Drougge (M), Ali Esbati (V), Martin Ådahl (C), David Perez (SD), Janine Alm Ericson (MP), Carl B Hamilton (L), Eva Lindh (S), Yusuf Aydin (KD) och Fredrik Stenberg (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet 2023 års ekonomiska vårproposition (prop. 2022/23:100). I propositionen lämnar regeringen förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Riktlinjerna syftar till att ange politikens inriktning inför budgetpropositionen för 2024. Riktlinjerna baseras på en beskrivning av finanspolitikens övergripande inriktning, en bedömning av den makroekonomiska utvecklingen och den offentliga sektorns finanser, en uppföljning och bedömning av de budgetpolitiska målen, en uppföljning av statens budget samt en bedömning av finanspolitikens långsiktiga hållbarhet. I propositionen lämnar regeringen på uppdrag av riksdagen också en fördelningspolitisk redogörelse.

Finansutskottet behandlar propositionens yrkande 1 om riktlinjer för den ekonomiska politiken och fyra följdmotioner som väckts med anledning av propositionen. I betänkandet behandlar finansutskottet också några motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2022/23.

En förteckning över de förslag som behandlas finns i bilaga 1.

Propositionens övriga förslag om ändring i riksdagsordningen och utgiftsområdesindelning behandlas av konstitutionsutskottet i betänkande 2022/23:KU33.

Skatteutskottet har yttrat sig över propositionens förslag till riktlinjer och följdmotionerna. Yttrandet finns i sin helhet i bilaga 2.

Den 20 april 2023 informerades finansutskottet av statssekreterare Christian Danielsson från Statsrådsberedningen och statssekreterare Johanna Lybeck Lilja från Finansdepartementet om Sveriges konvergensprogram och det nationella reformprogrammet. Konvergensprogrammet och det nationella reformprogrammet lämnades till EU-kommissionen den 28 april 2023.

Den 11 maj 2023 anordnade finansutskottet en öppen utfrågning om Finanspolitiska rådets rapport 2023 med finansminister Elisabeth Svantesson, rådets ordförande Lars Heikensten och enhetschef Håkan Jönsson från Riksrevisionen. Uppteckningar och bilder från utfrågningen finns i bilaga 3 till betänkandet och kommer också att presenteras i en rapport från riksdagen (2022/23:RFR6).

Utskottets överväganden

Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken.

Svensk ekonomi bedöms befinna sig i en lågkonjunktur 2023–2025. Den ekonomiska aktiviteten mattades av 2022 och en svag inhemsk efterfrågan väntas leda till att tillväxten blir negativ 2023. Prognosen är att BNP uppgår till –1,0 respektive 1,2 procent 2023 och 2024. I takt med att inflationen och räntorna sjunker väntas konjunkturläget förbättras 2025 och 2026.

Den offentliga sektorns finanser väntas försvagas till följd av konjunkturedgången. Den lägre aktiviteten i ekonomin kommer att belasta de offentliga finanserna under 2024 medan det finansiella sparandet gradvis förstärks igen 2025 och 2026. Finanspolitikens inriktning är i linje med överskottsmålet, och bruttoskulden är förenlig med skuldankarets riktmärke på 35 procent. Finanspolitiken är långsiktigt hållbar. Den bedömda nivån på utgiftstaket för 2026 innebär att budgeteringsmarginalen uppgår till 10 procent av de takbegränsade utgifterna.

Genom en väl avvägd och återhållsam finanspolitik inriktas den ekonomiska politiken på att bekämpa inflationen och stötta utsatta hushåll. Lågkonjunkturen ska mötas av strukturella reformer. Arbetslinjen ska återupprättas så att det alltid ska löna sig att arbeta och en bidragsreform ska öka incitamenten att komma i arbete. Strukturreformer ska genomföras för ett konkurrenskraftigt och innovativt näringsliv. Politiken ska också inriktas på att fortsätta arbeta med att tränga tillbaka den organiserade brottsligheten, öka antalet behöriga lärare, korta vårdköerna, öka antalet vårdplatser, rusta upp försvaret och krisberedskapen samt förbättra energiförsörjningen och minska utsläppen.

Jämför reservation 1 (S), 2 (V), 3 (C) och 4 (MP).

Propositionen

I propositionen konstaterar regeringen att Sverige befinner sig i ett osäkert läge med krig i vårt närområde, en ansträngd situation på energimarknaderna i Europa och en inflation som är den högsta på över 30 år. Samtidigt går Sverige

in i en lågkonjunktur med en hög arbetslöshet. Läget i ekonomin bedöms som sällsynt tufft med hög inflation och lågkonjunktur samtidigt. Regeringen avser att ta ansvar för ekonomin och styra Sverige in på rätt kurs. Inflationen ska bekämpas och lågkonjunkturen mötas av strukturellt riktiga reformer. I det ekonomiska läge som Sverige befinner sig i prioriterar regeringen att skydda särskilt utsatta hushåll mot stigande priser, att vidta åtgärder mot den höga arbetslösheten och att förbättra konkurrensen. Regeringen avser också att återupprätta arbetslinjen och genomföra strukturella reformer för att öka tillväxten och samtidigt genomföra reformer för att lösa de samhällsproblem som Sverige har haft under en längre tid. Det finanspolitiska ramverket ska värnas för att stärka stabiliteten och förutsebarheten i den ekonomiska politiken. Enligt regeringen tar finanspolitiken sikte på att uppnå överskotts målet.

Regeringens inriktning för den ekonomiska politiken

Bekämpa inflationen och stötta utsatta hushåll

Den ekonomiska politiken ska inriktas på att bekämpa inflationen. Regeringen bedömer det som en central prioritering för den samlade ekonomiska politiken i nuläget, dvs. för både finanspolitiken och penningpolitiken. Genom att fortsätta bedriva en återhållsam finanspolitik och samtidigt ge tillfälliga stöd till framför allt utsatta hushåll avser regeringen att ta ansvar för att bekämpa inflationen. Väl fungerande marknader är en förutsättning för att motverka prisökningar. Regeringen kommer därför att skärpa bevakningen av prisbildningen i den svenska ekonomin. Livsmedelspriserna som har stigit snabbt som en följd av ökade kostnader på insatsvaror som el och drivmedel riskerar att försämra konkurrenssituationen för svenska livsmedel. Politikens inriktning är därför att vidhålla skattenedsättningen på diesel för jord- och skogsbruk till EU:s miniminivå 2024 och 2025. Staten varken kan eller bör kompensera för samtliga prisökningar som nu görs, men särskilda åtgärder bör enligt regeringen vidtas för att stötta de svenska hushållen. Åtgärderna har enligt regeringen två syften. Det handlar om att kompensera för prisökningar inom områden där politiska beslut under lång tid har drivit upp kostnaderna, t.ex. genom nedläggning av kärnkraft och genom reduktionsplikten. Det handlar också om riktade åtgärder till de som drabbats hårdast av prisökningarna, t.ex. genom de höga elpriserna. Om elpriserna blir väsentligt högre framöver bedömer regeringen att den har beredskap att hantera det, t.ex. genom att föreslå skattesänkningar och riktade stöd åt ekonomiskt utsatta grupper.

Återupprätta arbetslinjen och öka utbildningsmöjligheterna

Samtidigt som inflationsbekämpningen är en central uppgift i nuläget har finanspolitiken ett bredare uppdrag för att säkra välståndet i Sverige. Parallellt med att hantera akuta problem i ekonomin avser regeringen därför att genomföra en rad reformer för att förbättra den svenska arbetsmarknadens

funktionssätt. En försvagad arbetslinje och en alltför kravlös integrationspolitik i kombination med för hög asylinvandring har enligt regeringen gått ut över ekonomin. Det har hämmat människors möjlighet till egen försörjning och att bli en del av samhällsgemenskapen. Regeringen vill vända den utvecklingen och återupprätta arbetslinjen så att det alltid ska löna sig att arbeta, att aktivitetskraven är höga och att färdigheterna hos de arbetslösa ökar. För att det ska löna sig mer att arbeta avser regeringen, när det ekonomiska läget tillåter, att föreslå att skatten på arbete sänks ytterligare. Att öka drivkrafterna till arbete bedöms som särskilt viktigt i ett läge där de flesta som får bidrag och transfereringar får kompensation för den höga inflationen, medan löntagare får se sin köpkraft urholkad. Det innebär att det lönar sig sämre att gå från bidrag till arbete. Behovet av att sänka skatten på arbete bedöms därför vara särskilt stort de kommande åren. Genom en bidragsreform avser regeringen att öka incitamenten för människor att komma i arbete t.ex. genom att införa ett bidragstak och höja kraven för kvalificering till den svenska välfärden för den som invandrat. Enligt regeringen tydliggör lågkonjunkturen de strukturella problem som länge har funnits på den svenska arbetsmarknaden som t.ex. problem med matchning. Därför prioriteras åtgärder inom arbetsmarknads- och utbildningsområdet.

Genomföra strukture reformer för en högre tillväxt

Regeringen vill se en ökad produktivitet och en högre tillväxt. Den svenska BNP-tillväxten hämmas enligt regeringen av bl.a. bristfälliga villkor för entreprenörskap och försämrade förutsättningar för energiproduktion som en följd av kärnkraftsnedläggningar. Politiken ska därför inriktas på att skapa bästa möjliga förutsättningar för ett konkurrenskraftigt och innovativt näringsliv. Regeringen avser att vidta åtgärder som säkerställer konkurrenskraftiga skatter, uppmuntrar entreprenörskap och företagande samt minskar företagets regelbörda. En ökad tillväxt ska också främjas genom investeringar i forskning och utveckling och ett ökat fokus på kunskap i skolan. På kort sikt bedöms bostadsmarknaden påverkas mycket negativt av bl.a. de stigande räntorna. På längre sikt bedöms byggandet påverkas strukturellt av tillgången till bl.a. byggbar mark, regelverk och kommunernas agerande. Regeringen avser därför att genomföra reformer som ökar bostadsbyggandet och förbättrar bostadsmarknadens funktionssätt. En produktivitetskommission har tillsatts som ska analysera hinder för och möjligheter att höja produktivitetstillväxten i den svenska ekonomin. En utredning kommer också att tillsättas för att förenkla och förkorta miljötillståndsprövningen genom att göra den mer flexibel, effektiv och förutsebar för att stärka näringslivets konkurrenskraft och svensk industriproduktion samt främja en grön omställning.

Fortsatt reformarbete för att lösa Sveriges samhällsproblem

Utöver att hantera den svåra ekonomiska situationen avser regeringen att fortsätta föra en politik på flera områden för att lösa Sveriges långsiktiga problem. Åtgärder ska vidtas för att uppnå en ökad trygghet, en bättre skola, en bättre vård och omsorg, ett stärkt försvar och en stärkt krisberedskap samt en förbättrad energiförsörjning och minskade utsläpp.

Ökad trygghet

Enligt regeringen har tryggheten blivit vår tids stora frihetsfråga. Det här året har inletts med ett stort hänsynslöst våld samtidigt som gängens terror sprider sig från storstäderna till mindre orter. En utveckling som regeringen menar inte minst är ett resultat av en alltför stor invandring till Sverige under en lång tid, samtidigt som rättsväsendet har saknat tillräckliga resurser och verktyg för effektiv brottsbekämpning. Regeringen anför att den arbetar hårt för att vända utvecklingen och att den har inletts den största offensiven i svensk historia mot organiserad brottslighet, bl.a. i form av omfattande förstärkningar av hela rättsväsendet och stora satsningar på polisen. Flera åtgärder vidtas också för att stärka det förebyggande arbetet som framför allt handlar om att förebygga att fler unga dras in i kriminalitet. Mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck beskrivs som allvarliga samhällsproblem som medför ett stort lidande för dem som utsätts. Att förebygga och bekämpa detta bedömer regeringen som avgörande för ett jämställt samhälle och den avser därför att arbeta för att öka skyddet och rörelsefriheten för främst kvinnor och barn som är utsatta för våld och andra kränkningar i nära relationer.

En välfärd att lita på

Regeringen konstaterar att den höga inflationen slår mot kommunerna och regionerna eftersom kostnaderna ökar mer än intäkterna. För att minska risken för neddragningar i välfärden tillfördes, efter förslag från regeringen i budgetpropositionen för 2023, 6 miljarder kronor i generella statsbidrag till kommunsektorn fr.o.m. 2023. Regeringen avser att följa utvecklingen noga och återkomma i budgetpropositionen för 2024 med en bedömning av behovet av att öka resurserna till kommunsektorn för 2024 och framåt.

Skolan bedöms som mycket viktig för Sveriges framtid, varför regeringen avser att förstärka kunskapsskolan. Kunskapsresultaten ska höjas och alla elever ska ha förutsättningar att nå sin fulla potential. Genom ökade resurser till kunskapsskolan, lovskola, spetsutbildningar, fler behöriga lärare och speciallärare vill regeringen utveckla och förbättra skolan.

En god och jämlik vård ska erbjudas i hela landet. Viktiga steg för att uppnå det är enligt regeringen en utbyggd primärvård, fler vårdplatser och kortare köer till specialistvården. Regeringen har därför tillfört prestationsbaserade medel för att öka tillgängligheten och det totala antalet vårdplatser i hela landet. En nationell strategi för hur bristen på vårdplatser ska kunna åtgärdas ska tas fram och en nationell vårdförmedling ska införas. En utredning ska

också tillsätts för att se över möjligheten att införa ett helt eller delvis statligt huvudmannaskap.

En vård och omsorg av god kvalitet är av central betydelse för att äldre ska kunna åldras i trygghet. Regeringen avser att fortsätta arbeta för att skapa förutsättningar för en ålderdom i trygghet, bl.a. genom det s.k. äldreomsorgslyftet.

Regeringen skärper arbetet mot välfärdsbrottsligheten, bl.a. genom att inrätta en ny myndighet, Utbetalningsmyndigheten.

Stärkt försvar och krisberedskap

Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina har enligt regeringen tydliggjort vikten av samarbete mellan länder. Sverige har stöttat Ukraina med politiskt, ekonomiskt, humanitärt och militärt stöd. Det arbetet avser regeringen att fortsätta med för att hjälpa Ukraina att vinna kriget – ett krig som har tydliggjort att demokrati endast kan försvaras tillsammans med andra. Därför avser regeringen att fortsätta rusta upp det svenska försvaret och anpassa det för ett medlemskap i Nato. Det försämrade säkerhetspolitiska läget i Sveriges närområde understryker enligt regeringen behovet av ett starkt civilt försvar och en starkt krishanteringsförmåga, och regeringen framhåller att det arbete den bedriver har skapat förutsättningar för att påskynda den pågående utvecklingen av det civila försvaret och samhällets krisberedskap under kommande år.

Förbättrad energiförsörjning och minskade utsläpp

En stabil energiförsörjning är enligt regeringen en viktig faktor för ett konkurrenskraftigt näringsliv. Politiken ska därför inriktas på att skapa goda förutsättningar för alla fossilfria energislag. Det bedöms som grundläggande för en pålitlig energiproduktion, för att klara klimatmålet, för att skapa ett gott investeringsklimat och för att hushållen ska ha råd att betala sina elräkningar. Regeringen har därför satt upp ett nytt energipolitiskt mål om 100 procent fossilfri elproduktion 2040. För att nå målet avser regeringen att fortsätta arbetet med att undanröja hindren för ny kärnkraft i Sverige. Regeringen planerar att återkomma till riksdagen i höst med en energipolitisk inriktningsproposition.

Klimatpolitiken ska vara ambitiös och effektiv. Hänsyn ska tas till människors och företags möjligheter att leva och verka i hela landet. För att säkerställa kostnadseffektivitet ska styrmedlen och den statliga organiseringen på klimatområdet ses över. Regeringen bedömer att kompletterande åtgärder krävs för att nå Sveriges långsiktiga klimatmål och har därför skapat förutsättningar för att öppna en första omvänd auktion för infångning och lagring av biogen koldioxid. Laddinfrastrukturen ska fortsätta att byggas ut för att elbilen ska kunna bli ett alternativ för alla. Regeringen avser också att lämna en klimatpolitisk redogörelse till riksdagen i höst för att där beskriva hur regeringens politik kan förväntas bidra till att klimatmålen nås.

Den ekonomiska utvecklingen

I propositionen redovisar regeringen sin prognos för den makroekonomiska utvecklingen i Sverige och i övriga världen 2023–2026, med tyngdpunkt på utvecklingen 2023 och 2024. Prognosen baseras på tidigare beslutade, föreslagna och aviserade reformer samt de som föreslås eller aviseras i propositionen Vårändringsbudget för 2023. I prognosen har inkommande statistik t.o.m. den 8 mars 2023 beaktats.

Utsikterna i omvärlden 2023 och 2024

Hög inflation och stigande räntor tynger världsekonomin, och osäkerheten om inflationens varaktighet i både euroområdet och USA bedömer regeringen som stor. Centralbankernas historiskt snabbt höjda styrräntor har dämpat inflationen något, samtidigt som det har ökat riskerna för den finansiella stabiliteten; bl.a. har sårbarheter inom banksektorn aktualiserats. Den höga inflationen, ytterligare höjningar av styrräntorna och en förhöjd osäkerhet bedöms påverka den ekonomiska aktiviteten negativt. BNP-tillväxten i euroområdet och i USA väntas bli svag 2023, se tabell 1.

Tabell 1 Nyckeltal internationella variabler

Årlig procentuell förändring, utfall 2022 och prognos 2023–2026

	2022	2023	2024	2025	2026
BNP, euroområdet	3,5	0,6	1,1	1,4	1,6
BNP, USA	2,1	1,1	1,0	1,8	2,0
BNP, Kina	3,0	5,3	4,8	4,5	4,5
Inflation, euroområdet (HIKP)	8,4	5,9	3,0	2,0	2,0
Inflation, USA (KPI)	8,0	3,9	2,5	2,3	2,3
Dagslåneränta, euroområdet	0,0	3,3	3,5	2,6	2,3
Styrränta, USA	1,8	5,2	4,7	3,4	2,5

Källa: 2023 års ekonomiska vårproposition.

I propositionen anförs att flera indikatorer, bl.a. inköpschefsindex, har förbättrats något i både euroområdet och USA. Samtidigt är konsumentförtroendet på en låg nivå i euroområdet, även om en viss förbättring noterades under inledningen av 2023. Regeringen bedömer att en fortsatt hög inflation och stigande räntor väntas ha en åtstramande effekt som påverkar hushåll och företag och dämpar den ekonomiska aktiviteten. Osäkerheten i prognosen bedöms som stor och främst kopplad till hur ekonomin kan komma att påverkas av den höga inflationen och snabbt stigande räntor. En stram penningpolitik kan t.ex. exponera andra sårbarheter i det globala finansiella systemet, vilket kan få stora men svårförutsägbara effekter på världsekonomin. I prognosen väntas en mer åtstramande penningpolitik, minskade leverans- och utbudsproblem och lägre energipriser bidra till att inflationen sjunker under 2023. Den lägre inflationen ökar gradvis köpkraften hos hushållen, och tillväxten väntas tillta under 2024. Den ökade tillväxten i framför allt euroområdet väntas också få stöd av den kinesiska

ekonomin som åter öppnats efter att nolltoleransstrategin mot covid-19 avskaffats. Regeringen bedömer att den sammanvägda BNP-tillväxten för Sveriges viktigaste handelspartner utvecklas svagt under 2023 och 2024.

Utsikterna i Sverige 2023 och 2024

Regeringens prognos visar på en fortsatt hög kärninflation i Sverige 2023 mätt med konsumentprisindex med fast bostadsränta, dvs. KPIF, se tabell 2. Kvarvarande utbudsproblem efter pandemin tillsammans med ökade insatskostnader i form av högre el- och drivmedelspriser bidrog till att varu-, livsmedels- och tjänstepriserna steg snabbt under 2022. Samtidigt var efterfrågan i ekonomin hög. Sedan december 2022 har energipriserna fallit, vilket har bidragit till att inflationen mätt med KPIF har sjunkit något. Samtidigt har KPIF-inflationen exklusive energi fortsatt att öka som en följd av framför allt ökade priser på livsmedel. Regeringen bedömer att en stramare penningpolitik, en lägre efterfrågan och en mindre inverkan på inflationen från energipriserna bidrar till att inflationen sjunker under 2023 och 2024. Samtidigt är de långsiktiga inflationsförväntningarna nära Riksbankens inflationsmål om 2 procent.

Tabell 2 Nyckeltal och finansiella variabler Sverige

Årlig procentuell förändring, utfall 2022 och prognos 2023–2026

	2022	2023	2024	2025	2026
KPI	8,4	8,8	3,6	1,9	1,9
KPIF	7,7	5,9	2,2	2,0	2,0
KPIF, exkl. energi	5,9	6,6	2,4	2,0	2,0
Styrränta	0,75	3,29	3,43	2,73	2,31

Källa: 2023 års ekonomiska vårproposition.

En hög inflation, stigande räntekostnader och en stor osäkerhet kring den ekonomiska utvecklingen väntas medföra att hushållens konsumtion och företagens investeringsvilja minskar 2023; framför allt väntas bostadsinvesteringarna minska. Även övriga investeringar i näringslivet väntas bli påverkade av det högre ränteläget samtidigt som efterfrågan försvagas. Sammantaget minskar näringslivets investeringar 2023 och 2024. Stora offentliga investeringar i bl.a. försvaret motverkar delvis minskningen av investeringar 2024. I takt med att inflationen sjunker och osäkerheten avtar väntas en gradvis återhämtning av hushållens konsumtion 2024. Tillväxttakten för hushållens konsumtion bedöms bli svagare än det historiska genomsnittet på 2,3 procent under perioden 2000–2022.

Den offentliga konsumtionen fortsätter att utvecklas svagt då den höga inflationen bidrar till ett högt kostnadstryck, särskilt i kommunsektorn där kostnaderna för avtalspensionerna väntas öka avsevärt. Den svaga utvecklingen förklaras också av att endast beslutade och aviserade förändringar av skatteregler och statens utgifter beaktas.

Exporten utvecklades starkt under 2022 och drevs framför allt av en ökad tjänsteexport. Orderingången har minskat under 2022 och tillväxten i exporten väntas avta under 2023. Exporttillväxten återhämtar sig något 2024 i takt med att omvärldsefterfrågan återhämtar sig. En svag inhemsk efterfrågan bidrar till att även importen utvecklas svagt 2023 och 2024. Sammantaget bedömer regeringen att nettoexporten bidrar positivt till BNP 2023 och 2024.

I takt med att aktiviteten i ekonomin minskar under inledningen av 2023 bedöms resursutnyttjandet, mätt med det s.k. BNP-gapet, bli negativt. Den ekonomiska aktiviteten är därmed lägre än den nivå som är förenlig med ekonomisk balans. Tillväxten väntas även vara svag 2024 och svensk ekonomi bedöms befinna sig i en lågkonjunktur 2023 och 2024. Regeringens prognos är att BNP uppgår till –1,0 respektive 1,2 procent 2023 och 2024, se tabell 3.

Tabell 3 Försörjningsbalansen

Årlig procentuell förändring, utfall 2022 och prognos 2023–2026

	2022	2023	2024	2025	2026
BNP	2,6	–1,0	1,2	2,6	3,2
BNP-gap	1,3	–1,3	–1,9	–1,0	0,0
Hushållens konsumtion	2,1	–1,4	1,7	3,0	4,2
Offentlig konsumtion	0,0	0,3	–0,4	0,2	–0,5
Fasta bruttoinvesteringar	5,2	–4,2	–0,1	4,4	5,8
Lagerinvesteringar	1,0	–0,8	0,0	0,0	0,0
Export	6,6	2,3	2,6	2,2	3,4
Import	8,7	–0,7	1,5	2,3	3,8

Källa: 2023 års ekonomiska vårproposition.

Den minskade aktiviteten i ekonomin väntas med viss fördröjning leda till att läget på arbetsmarknaden försämrats 2023, med en högre arbetslöshet och en svagare sysselsättningstillväxt jämfört med 2022 då arbetslösheten uppgick till 7,5 procent. Regeringens prognos för arbetslösheten är 7,9, 8,3, 8,2 och 7,5 procent 2023–2026.

Prognosen över den ekonomiska utvecklingen bedöms som mycket osäker där osäkerheten främst är kopplad till den höga inflationen och den penningpolitiska åtstramningen. I två alternativa scenarier belyser regeringen i propositionen hur svensk ekonomi kan påverkas om inflationen utvecklas på ett annat sätt än vad som förutses i prognosen.

I propositionen redovisar regeringen också en jämförelse av sina prognoser för några makroekonomiska variabler med prognoser från andra bedömare 2022–2025. Skillnaderna i prognoserna förklaras bl.a. av att de är gjorda vid olika tidpunkter.

Utvecklingen 2025 och 2026

I propositionen beskriver regeringen ett scenario för 2025 och 2026 som bl.a. bygger på att inga nya störningar påverkar ekonomin. I scenariot förbättras konjunkturläget i Sverige 2025 och 2026 även om lågkonjunkturen dröjer sig

kvar under 2025. Inflationen antas nå Riksbankens mål om 2 procent 2025. En lägre styrränta förbättrar köpkraften hos hushållen, och tillväxten i hushållens konsumtion stärks. Lägre räntor bidrar till att företagen ökar sina investeringar och bostadsmarknaden stabiliseras. Även i USA och euroområdet väntas räntorna sjunka, vilket i sin tur väntas bidra positivt till den globala efterfrågan. Förbättringen på arbetsmarknaden sker med viss fördröjning. Svensk ekonomi väntas nå konjunkturell balans 2026.

Mått på välstånd

Sedan 2017 redovisar regeringen ett mått på välståndet i Sverige. Det görs genom ett antal indikatorer som är uppdelade på ekonomiskt, miljömässigt och socialt välstånd. Regeringen konstaterar att de ekonomiska välståndsindikatorerna förbättrades till stor del mellan 2021 och 2022. De sociala indikatorerna bedöms visa en varierande utveckling mellan 2021 och 2022. När de gäller de miljömässiga indikatorerna har bl.a. utsläpp av växthusgaser ökat mellan 2021 och 2022.

Fördelningspolitisk redogörelse

På uppdrag av riksdagen lämnar regeringen också en fördelningspolitisk redogörelse. Regeringen konstaterar att hushållens ekonomiska standard har ökat under perioden 2001–2021. Inkomstutvecklingen skiljer sig dock åt mellan olika inkomstgrupper, där inkomsterna har ökat mest för den tiondel av befolkningen som har högst inkomst, jämfört med resten av befolkningen. Det förklaras av ökade kapitalinkomster från försäljningar av fastigheter, bostadsrätter och finansiella instrument.

Det vanligaste måttet för att redovisa spridningen i en inkomstfördelning är ginikoefficienten, som kan anta ett värde mellan 0 och 1. Ett högt värde på koefficienten visar på en större ojämlikhet än ett lågt värde. Under perioden 2001–2021 ökade ginikoefficienten inklusive kapitalvinster från 0,271 till 0,333 och från 0,235 till 0,285 om kapitalvinster exkluderas.

För 2022 och 2023 bedömer regeringen att den ekonomiska standarden sjunker över större delen av inkomstfördelningen, där de reala inkomsterna förväntas sjunka mer i den övre delen av fördelningen än i den nedre, och inkomstspridningen väntas därmed minska. I ett internationellt perspektiv har Sverige och de övriga nordiska länderna en jämn fördelning av inkomsterna, och skillnaderna mellan länderna bedöms vara små. Inkomstspridningen i EU:s medlemsländer utanför Norden varierar betydligt mer.

Den andel av befolkningen i Sverige som har en låg inkomststandard, dvs. en disponibel inkomst som är lägre än baskonsumtionen, har minskat från 11,3 procent till 4,6 procent under 2001–2021. Däremot har andelen av befolkningen med en låg relativ ekonomisk standard, dvs. personer som lever i hushåll vars ekonomiska standard är mindre än 60 procent av medianvärdet i befolkningen, ökat från 9,3 procent till 14,7 procent under samma period.

Offentliga finanser och budgetpolitiska mål

Den redovisning av offentliga finanser och budgetpolitiska mål som regeringen gör i den ekonomiska vårpropositionen följer av bestämmelser i budgetlagen (2011:203), som är den lag som reglerar regeringens skyldigheter och befogenheter på finansmaktens område. I budgetlagen finns bestämmelser om att regeringen noggrant ska följa hur statens inkomster, utgifter och upplåning utvecklas och att väsentliga skillnader mellan budgeterade belopp och beräknat utfall för det innevarande budgetåret ska förklaras i den ekonomiska vårpropositionen (9 kap. 1 §). Vidare finns det bestämmelser om att regeringen i den ekonomiska vårpropositionen ska redovisa prognoser över statens inkomster och utgifter, statens lånebehov, utgifterna under utgiftstaket och den offentliga sektorns inkomster, utgifter och skulder samt en bedömning av de offentliga finansernas långsiktiga hållbarhet (9 kap. 3 § och 9 kap. 4 §). Avslutningsvis ska regeringen vid minst två tillfällen under året för riksdagen redovisa hur målet för den offentliga sektorns finansiella sparande uppnås och vid en bedömd avvikelse från målet även redogöra för hur en återgång till målet ska ske (2 kap. 1 a §).

Prognos för statens budget och statsskulden 2023–2026

Utfallet för statens budget 2022 innebar ett överskott på 164 miljarder kronor. För 2023 beräknar regeringen att statens budget uppvisar ett underskott på 1 miljard kronor. År 2023–2025 beräknas budgetsaldot uppgå till i genomsnitt –11 miljarder kronor per år.

Tabell 4 Statens budgetsaldo 2022–2026

Miljarder kronor om inte annat anges, utfall 2022 och prognos 2023–2026

	2022	2023	2024	2025	2026
Inkomster	1 286	1 248	1 285	1 331	1 368
Utgifter m.m.	1 123	1 249	1 302	1 324	1 316
<i>varav utgifter exkl. statsskuld räntor</i>	1 211	1 233	1 292	1 308	1 296
<i>varav statsskuld räntor m.m.</i>	27	19	17	25	26
<i>varav Riksgäldskontorets nettoutlåning</i>	–111	–3	–8	–10	–6
<i>varav lån till Riksbanken</i>	–61	–63	0	0	0
<i>...varav flaskhalsintäkter till Affärsverket svenska kraftnät</i>	–58	43	–17	–19	–16
<i>varav kassamässig korrigering</i>	–5	0	0	0	0
Statens budgetsaldo	164	–1	–17	7	52
Statsskuld vid årets slut¹	1 031	1 009	1 029	1 015	955
<i>Procent av BNP</i>	<i>17</i>	<i>16</i>	<i>16</i>	<i>15</i>	<i>14</i>

¹ Här avses konsoliderad bruttoskuld, vilket innebär att statliga myndigheters innehav av statspapper räknats bort.

Källa: 2023 års ekonomiska vårproposition.

När ekonomin 2026 inte längre väntas vara i lågkonjunktur bedömer regeringen att budgetsaldot uppgår till 52 miljarder kronor. Regeringens prognos för utvecklingen av budgetsaldot innebär att statsskulden gradvis

minskar från 17 procent av BNP vid utgången av 2022 till 14 procent av BNP vid utgången av 2026.

Jämfört med prognosen i budgetpropositionen för 2023 revideras statens budgetsaldo ned med 85 miljarder kronor. Revideringen förklaras av att prognosen för inkomsterna justeras ned samtidigt som prognosen för utgiftssidan justeras upp på grund av Riksgäldskontorets nettoutlåning.

År 2022 förstärkte Riksgäldskontorets nettoutlåning budgetsaldot med 111 miljarder kronor. Förstärkningen förklaras huvudsakligen av att Riksbanken amorterar valutalån till Riksgäldskontoret, men även av ökade flaskhalsintäkter till Affärsverket svenska kraftnät. Under 2023 motverkas denna förstärkning av att elstöd till elkonsumenter, finansierade av flaskhalsintäkter, betalas ut. De följande åren beräknas Riksbanken ha amorterat sitt valutalån hos Riksgäldskontoret, och inflödet av flaskhalsintäkter beräknas vara lägre.

Regeringen beräknar att inkomsterna ökar med 82 miljarder kronor 2022–2026. De totala skatteintäkterna väntas öka med 3,6 procent, vilket enligt regeringen är i linje med genomsnittet under perioden 2000–2021. Under 2024 väntas dock skatteintäkterna öka med endast 1,3 procent, vilket enligt regeringen beror på att intäkterna från skatt på arbete väntas utvecklas svagt då lönesumman bedöms öka betydligt långsammare än det historiska genomsnittet sedan 2000. Skatteintäkterna väntas öka i snabbare takt igen under 2025 och 2026 i paritet med tillväxten i ekonomin som helhet.

Under perioden 2022–2026 beräknar regeringen att utgifterna exklusive statsskuldräntor ökar med 85 miljarder kronor. Ökningen kan härledas till den makroekonomiska utvecklingen i Sverige och i omvärlden bl.a. genom att pris- och löneomräkningen av förvaltningsanslag och ersättningar till hushåll inom flertalet transfereringssystem i olika grad följer den allmänna pris- och löneutvecklingen. Den största påverkan till följd av de makroekonomiska förändringarna beräknas ske under 2023. Tillfälliga åtgärder till följd av t.ex. pandemin som minskar i omfattning eller upphör under prognosperioden har motverkande effekt på utgiftsutvecklingen.

Prognos för de offentliga finanserna 2023–2026

Regeringens prognoser för de offentliga finanserna baseras på regeringens aktuella prognos för den makroekonomiska utvecklingen. Prognosen ska ses som en konsekvensanalys av tidigare beslutade, aviserade och föreslagna finanspolitiska regel- och anslagsändringar.

Efter pandemin återhämtade sig ekonomin snabbt 2021 och 2022, vilket medförde en stark utveckling av inkomsterna från skatter. Denna utveckling i kombination med höga utdelningar från kapitalinkomster i statliga bolag med statligt ägande innebar att de offentliga finanserna förstärktes snabbt i förhållande till 2020. Den lägre efterfrågan i ekonomin medför att det finansiella sparandet återigen bedöms försvagas 2023. Den offentliga sektorn väntas redovisa ett underskott, som dock begränsas av att tillfälliga

stödåtgärder upphör. Bedömningen av den makroekonomiska utvecklingen medför att de offentliga finanserna väntas bli fortsatt svaga 2024. För perioden 2024–2026 väntas dock de offentliga finanserna förstärkas till följd av att endast den finanspolitik som aviserats eller beslutats är inkluderad i beräkningarna och att ekonomin väntas växa i snabbare takt mot slutet av prognosperioden.

Tabell 5 Den offentliga sektorns finanser 2022–2026

Miljarder kronor om inte annat anges, utfall 2022 och prognos 2023–2026

	2022	2023	2024	2025	2026
Inkomster	2 848	2 927	2 974	3 104	3 269
Utgifter	2 804	2 952	3 014	3 093	3 168
Finansiellt sparande	44	-25	-40	12	101
<i>Procent av BNP</i>	<i>0,7</i>	<i>-0,4</i>	<i>-0,6</i>	<i>0,2</i>	<i>1,4</i>
Staten	2	-13	-31	9	88
Ålderspensionssystemet	19	19	22	29	35
Kommunsektorn	22	-31	-30	-26	-22
Finansiell nettoförmögenhet	1 512	1 632	1 682	1 783	1 973
Statens budgetsaldo	164	-1	-17	7	52
<i>Procent av BNP</i>	<i>2,8</i>	<i>0,0</i>	<i>-0,3</i>	<i>0,1</i>	<i>0,7</i>
Konsoliderad bruttoskuld¹	1 955	1 910	1 970	1 984	1 938
<i>Procent av BNP</i>	<i>33,0</i>	<i>31,0</i>	<i>31,0</i>	<i>29,8</i>	<i>27,7</i>

¹ Utgör den s.k. Maastrichtskulden som består av den konsoliderade statsskulden och kommunsektorns skulder på kapitalmarknaden med avdrag för AP-fondernas innehav av statsobligationer. Källa: 2023 års ekonomiska vårproposition.

Även om den förväntade lågkonjunkturen belastar statens finanser, väntas dock underskottet i staten bli relativt måttligt och minska snabbt 2025 och 2026. Ålderspensionssystemet väntas generera ett successivt ökande överskott på 0,3–0,5 procent av BNP per år 2023–2026. För kommunsektorn beräknar regeringen årliga underskott i det finansiella sparandet under perioden 2024–2026. Kommunsektorns inkomster väntas utvecklas positivt under prognosperioden när skatteinkomsterna i genomsnitt ökar i takt med snittutvecklingen de senaste tio åren. Kommunsektorns utgifter väntas framför allt öka genom att konsumtionen utvecklas snabbt under 2023, för att åren därefter utvecklas långsammare. Inflationen bidrar till att utgifterna bedöms växa snabbt 2023. Sammantaget bedöms kommunsektorns utgifter 2023 öka mer än inkomsterna, vilket innebär att det finansiella sparandet minskar.

Den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld (Maastrichtskulden) bedöms vara relativt oförändrad sett över hela prognosperioden. Till stor del beror detta på att Riksgäldskontorets upplåning minskar till följd av Riksbankens beslut att egenfinansiera sin upplåning av valutaservisen och den förväntade utvecklingen av den finanspolitik som hittills beslutats och aviserats. I kombination med den väntade ekonomiska tillväxten beräknas bruttoskulden minska relativt snabbt som andel av BNP t.o.m. 2026. Den finansiella nettoförmögenheten bedöms vara positiv under hela perioden.

Uppföljning av målet för den offentliga sektorns finansiella sparande och skuldankaret

Regeringen bedömer att det strukturella sparandet uppgår till 0,0 procent av potentiell BNP 2023. Till följd av osäkerheten i bedömningen av det strukturella sparandet innebär dock inte en så liten skillnad i förhållande till målet någon tydlig avvikelse enligt regeringen. Inte heller 2024 bedöms någon tydlig avvikelse uppstå. Regeringen bedömer således att finanspolitikens inriktning är i linje med överskottsmålet. Regeringen konstaterar att en finanspolitik som ligger i linje med överskottsmålet gör det möjligt för penningpolitiken att verka så att inflationen inte blir varaktigt hög. Regeringen väljer att bedriva en neutral finanspolitik, vilket innebär att den varken stimulerar eller hämmar efterfrågan i ekonomin. Regeringen bedömer att bruttoskulden enligt nuvarande prognos är förenlig med skuldankarets riktmärke på 35 procent 2022–2024.

Tabell 6 Finansiellt sparande i den offentliga sektorn

Procent av BNP och potentiell BNP, utfall 2022 och prognos 2023–2026

	2022	2023	2024	2025	2026
Finansiellt sparande	0,7	-0,4	-0,6	0,2	1,4
Bakåtblickande åttårsnitt	0,2				
Strukturellt sparande	0,0	0,0	0,6	1,1	1,7
BNP-gap	1,3	-1,3	-1,9	-1,0	0,0

Källa: 2023 års ekonomiska vårproposition.

Finansiellt och strukturellt sparande enligt olika bedömare

Regeringen framhåller att det vid en jämförelse av de olika bedömningarna är viktigt att beakta att de har gjorts vid olika tidpunkter och kan bygga på olika antaganden om den framtida politiken, t.ex. gör Konjunkturinstitutet (KI) prognoser på aktiv finanspolitik för åren efter budgetåret.

Tabell 7 Bedömningar av finansiellt sparande 2023–2026

Procent av BNP

	2023	2024	2025	2026
Regeringen	-0,4	-0,6	0,2	1,4
Konjunkturinstitutet inkl. åtgärder	-0,1	-1,0	-0,3	0,1
Ekonomistyrningsverket	-0,9	-0,8	0,4	1,4
Riksbanken	-0,3	-0,7	-0,8	-
Europeiska kommissionen	0,2	0,0	-	-

Anm.: Publiceringsdatum för regeringen 2023-04-17, Konjunkturinstitutet 2023-03-29, Ekonomistyrningsverket 2023-03-24, Riksbanken 2023-02-09 och Europeiska kommissionen 2022-11-17.

Källa: 2023 års ekonomiska vårproposition.

KI:s bedömning om en något mildare konjunkturedgång 2023 än vad regeringen förväntar sig, medför att underskottet i de offentliga finanserna blir lägre i myndighetens prognos. Det är bl.a. inkomster från skatter som KI

beräknar kommer att utvecklas något starkare. För kommande år innebär KI:s antagande om ytterligare aktiv finanspolitik att förhållandet blir det omvända. Underskottet i de offentliga finanserna växer snabbare mellan 2023 och 2024 än vad regeringen räknar med enligt myndigheten. Även den successiva förstärkningen av det finansiella sparandet efterföljande år beräknas vara långsammare enligt KI:s prognos.

Ekonomistyrningsverket (ESV) prognostiserar ett svagare finansiellt sparande 2023 än regeringen. Det beror främst på att myndigheten gör en försiktigare bedömning av intäkterna från skatt på kapital. För kommande år är myndighetens och regeringens beräkningar väl överensstämmande när det gäller det finansiella sparandet.

Kommissionens bedömningar gjordes under ett tidigare skede och bygger på väsentligt annorlunda information än inhemska bedömningar och en jämförelse bedöms inte som helt rättvisande.

Tabell 8 Bedömningar av strukturellt sparande 2023–2026

Procent av potentiell BNP

	2023	2024	2025	2026
Regeringen	0,0	0,6	1,1	1,7
Konjunkturinstitutet inkl. åtgärder	1,1	0,4	0,3	0,3
Ekonomistyrningsverket	0,5	0,3	0,7	1,5
Europeiska kommissionen	1,0	1,1	–	–

Anm.: Publiceringsdatum för regeringen 2023-04-17, Konjunkturinstitutet 2023-03-29,

Ekonomistyrningsverket 2023-03-24 och Europeiska kommissionen 2022-11-17.

Källa: 2023 års ekonomiska vårproposition.

Vid en jämförelse mellan regeringens och andra bedömares prognoser för det strukturella sparandet finns det i vissa fall andra skillnader än vid en jämförelse mellan prognoserna för det finansiella sparandet. Detta kan bero dels på olika bedömningar av ekonomins potentiella BNP-nivå, dels på skillnader i beräkningsmetoder. En skillnad som framför allt kan få effekt på beräkningarna enskilda år är, enligt regeringen, att regeringen till skillnad från övriga bedömare vid beräkning av BNP-gapet även justerar för eventuella konjunkturreffekter av prisnivån i ekonomin.

Uppföljning av utgiftstaket och regeringens bedömning av utgiftstakets nivå för 2026

För 2023 beräknas de takbegränsade utgifterna bli 0,7 miljarder kronor lägre än i statens budget för 2023. Utgifterna beräknas bli lägre inom många områden, bl.a. arbetsmarknadsområdet. De takbegränsade utgifterna för 2024 och 2025 beräknas bli 20,1 respektive 26,5 miljarder kronor högre än i prognosen i budgetpropositionen för 2023. Den främsta orsaken är den förändrade makroekonomiska utvecklingen och det är framför allt högre priser som påverkar en stor del av budgetens anslag. Det gäller inte minst pris- och löneomräkningen av myndigheternas förvaltningsanslag och vissa investeringar främst inom försvars- och infrastrukturområdena.

Regeringen anser att budgeteringsmarginalen är tillräckligt stor för att hantera den osäkerhet som finns i bedömningen av utgiftsutvecklingen 2023–2025. Jämfört med prognosen i budgetpropositionen för 2023 beräknas budgeteringsmarginalen bli 1 miljard kronor större 2023, 20 miljarder kronor mindre 2024 och 26 miljarder kronor mindre 2025.

Tabell 9 Utgiftstak och takbegränsade utgifter

Miljarder kronor om inte annat anges

	2023	2024	2025	2026
Utgiftstak som beslutats av riksdagen	1 665	1 745	1 825	
Regeringens bedömning av utgiftstak				1 860
<i>Procent av BNP</i>	27,0	27,4	27,4	26,5
<i>Procent av potentiell BNP</i>	27,1	27,1	27,1	26,5
Takbegränsade utgifter	1 594	1 663	1 689	1 691
<i>Procent av BNP</i>	25,9	26,1	25,4	24,1
Budgeteringsmarginal	71	82	136	169
<i>Procent av takbegränsade utgifter</i>	4,5	4,9	8,1	10,0
Finansiellt sparande	–25	–40	12	101
<i>Procent av BNP</i>	–0,4	–0,6	0,2	1,4

Källa: 2023 års ekonomiska vårproposition.

Enligt regeringens bedömning bör utgiftstaket för 2026 uppgå till 1 860 miljarder kronor. Den bedömda nivån medger att de takbegränsade utgifterna för 2026 t.o.m. budgetpropositionen för 2026 som mest kan bli 144 miljarder kronor, vilket motsvarar ett utrymme för möjliga utgiftsökningar på ca 2,1 procent av BNP. Budgeteringsmarginalen 2026 uppgår till 10,0 procent av de takbegränsade utgifterna, vilket är ett större utrymme än den säkerhetsmarginal på 3,0 procent som regeringen vill upprätthålla till utgiftstaket för det tredje tillkommande året i enlighet med riktlinjen för budgeteringsmarginalens minsta storlek. Regeringen konstaterar att en budgeteringsmarginal som endast motsvarar säkerhetsmarginalen dock skulle medföra att möjligheterna att genomföra prioriterade reformer på utgiftssidan under kommande år begränsas. Om det bedöms förenligt med överskottsmålet är det enligt regeringen rimligt att reformer ska kunna genomföras på budgetens utgiftssida. Regeringens bedömning av utgiftstakets nivå för 2026 är att det kommer att motsvara 26,5 procent av potentiell BNP. Det innebär en lägre årlig ökning av utgiftstaket än den genomsnittliga årliga ökningen av nivån sedan utgiftstaket infördes 1997 t.o.m. det senaste utfallsåret 2022.

Finanspolitikens långsiktiga hållbarhet

I propositionen redovisar regeringen sin bedömning av om finanspolitiken är långsiktigt hållbar, dvs. om de regler som styr de offentliga inkomsterna och utgifterna kan vara oförändrade på lång sikt, utan att det resulterar i växande underskott, och en alltför hög offentlig skuldsättning.

Regeringen bedömer att finanspolitiken är långsiktigt hållbar. Den offentliga sektorns finansiella ställning är stark, både i en historisk och i en internationell jämförelse. I den långsiktiga framskrivningen utvecklas den offentliga sektorns bruttoskuld och den finansiella nettoställningen på ett stabilt sätt. De s.k. S1- och S2-indikatorerna är -3,4 procent respektive 0,2 procent av BNP, vilket indikerar att risken för en ohållbar skuldutveckling är låg på medellång och lång sikt. Försvagningen av det offentliga sparandet 2020 och 2021 var temporär och äventyrar enligt regeringen inte finanspolitikens långsiktiga hållbarhet.

De offentliga finanserna påverkas i hög utsträckning av demografiska trender. Den demografiska utvecklingen gör att behovet av framför allt vård och omsorg ökar under de kommande åren. Det innebär att personalförsörjningen i delar av de kommunala verksamheterna kommer att vara en utmaning framöver. Om antalet anställda i den offentliga sektorn ska öka i takt med antalet personer som utnyttjar de skattefinansierade tjänsterna ökar personalbehovet med ca 8 000–11 000 per år t.o.m. 2040.

Även KI har publicerat bedömningar av den svenska finanspolitikens långsiktiga hållbarhet. KI bedömer att Sverige har starka offentliga finanser som är långsiktigt hållbara, trots att pandemin har inneburit en betydande belastning för de offentliga finanserna. Denna bedömning bygger på att befolkningen blir friskare med tiden och arbetar längre upp i åldrarna, en utveckling som KI bedömer är central för hållbarheten på långre sikt.

Motionerna

Socialdemokraterna

I partimotion 2022/23:2388 av Magdalena Andersson m.fl. (S) redovisar Socialdemokraterna sina prioriteringar för den ekonomiska politiken. Motionärerna konstaterar att Sverige befinner sig i en ny ekonomisk verklighet. Svenska hushåll plågas av höjda matpriser, hyror och räntor. Inflationen är den högsta på 30 år och utsikterna för både världsekonomin och svensk ekonomi är dystra. Det ekonomiska läget bedöms vara mycket tuftt. För att inflationen ska kunna tryckas tillbaka måste finanspolitiken bedrivas ansvarsfullt. Samtidigt bör det ekonomiska utrymmet användas till att skydda hushållens ekonomi, säkra välfärden och trygga jobben under lågkonjunkturen. Motionärerna vill se en tydlig strategi för hur det försämrade ekonomiska läget ska mötas och förordar tre principer; en plan för hushållens ekonomi för att lindra effekterna av inflationen, en plan för jobben för att bekämpa lågkonjunkturen och en plan för att stärka välfärden.

För att lindra effekterna av inflationen föreslås att politiken inriktas på mer träffsäkra och välavvägda stöd till hushållen och på åtgärder som stöttar barnfamiljerna. En priskommission behöver tillsättas bl.a. för att få kontroll över prisökningarna. Enligt motionärerna syns det tydligt att Sverige nu är i en lågkonjunktur då varslen och konkurserna ökar. Regeringens kraftiga

nedskärningar på arbetsmarknadspolitiken och antalet utbildningsplatser bedöms ha gjort Sverige mer sårbart för lågkonjunkturen. Den i grunden starka arbetsmarknaden prövas hårt av lågkonjunkturen, och arbetslösheten väntas stiga till över 8 procent. Politiken föreslås därför inriktas på åtgärder för att minska långtidsarbetslösheten och förbättra matchningen på arbetsmarknaden, bl.a. genom att prioritera ökade investeringar i arbetsmarknadspolitiken och i fler utbildningsplatser. Regeringens konjunkturpolitik med avvecklade investeringsstöd bedöms ha förvärrat situationen för svenskt bostadsbyggande. Motionärerna vill att politiken inriktas på att skapa förutsättningar för att öka investeringarna så att Sverige kan byggas starkare och grönnare efter krisen.

Även kommuner och regioner har enligt motionärerna drabbats av kostnadskrisen. Ökade resurser till kommunsektorn bör därför prioriteras för att säkra välfärden och för att skapa förutsättningar för att komma till rätta med bemanningsproblematik och strukturella problem i skolan, vården och omsorgen. Samtidigt framhåller motionärerna att den kris som Sverige nu går igenom inte får skymma långsiktiga behov och samhällsproblem. Svensk välfärd bedöms utmanas från flera håll. Privatiseringar och marknadsexperiment slukar skattepengar som behövs i klassrummen, i hemtjänsten och på sjukhusen. Motionärerna vill därför att det offentliga tar tillbaka kontrollen över välfärden. Skattemedel ska gå till skolan, vården och omsorgen. Enligt motionärerna har alldeles för många pensionärer i dag för låg pension. Ett hållbart pensionssystem bedöms som centralt för att både nuvarande och kommande generationer ska få tillräckliga pensioner. Målet ska vara att alla ska få minst 70 procent av sin slutlön i pension. Inbetalningarna till pensionssystemet behöver därför öka.

Sverige ska vara tryggt. Motionärerna konstaterar att det säkerhetspolitiska läget kraftigt har försämrats. Politiken ska inriktas på att successivt öka vår försvarsförmåga och fullfölja upprustningen av civilförsvaret för att garantera Sveriges yttre säkerhet. Anslaget till försvaret ska nå 2 procent av BNP. Motionärerna anser att politiken bör fortsätta att prioritera resurser till polisen och hela rättskedjan. Att bryta den kriminella utvecklingen i Sverige bedömer motionärerna som en av politikens viktigaste uppgifter och de föreslår därför att den inriktas på offensiva insatser mot segregationen. När det gäller migrationspolitiken ska Sverige ha ett ordnat mottagande som säkerställer att integrationen fungerar. Rättigheter och skyldigheter ska vara tydliga. Situationen inom kriminalvården bedöms som bekymmersam och motionärerna vill att en plan tas fram som innebär att såväl säkerheten som det återfallsförebyggande arbetet kan säkerställas. Parallelsamhällen i Sverige ska brytas upp genom att politiken inriktas på åtgärder som främjar språkkunskaper, utbildning och arbete. Motionärerna anser att arbetskraftsinvandringen ska vara behovsprövad. Alla som kan jobba ska jobba, oavsett var man kommer ifrån eller vilket kön man har. Genom en snabbare integration och bättre utbildning kan fler bidra till Sveriges tillväxt och välfärd.

Motionärerna föreslår vidare att politiken ska inriktas på att skapa förutsättningar för ett starkare näringsliv efter krisen. Genom att understödja

och påskynda industrins klimatomställning kan Sverige pressa ned utsläppen, exportera grön teknik och samtidigt skapa tusentals nya jobb. Sverige ska gå före och investera i klimatvänlig teknik. Det är så Sverige stärker sin konkurrenskraft. Investeringarna i nya och upprustade järnvägar behöver fortsätta och svensk skogsråvara ska tas till vara för att ersätta det fossila bränslet. Motionärerna vill se att det byggs ett starkt och hållbart näringsliv som är förberett för framtidens utmaningar. Hållbarhet och innovation måste därför sättas i fokus och politiken behöver inriktas på att skapa incitament för investeringar i nya teknologier och innovationer, och samtidigt ge stöd till de företag som vill ställa om till en grönare verksamhet. Energiförsörjningen bedöms som avgörande för att klara klimatomställningen, varför den fossilfria energiproduktionen behöver byggas ut. Målet bör vara att minst 60 TWh ny fossilfri el ska tillföras senast 2030. Enerkipolitiken är enligt motionärerna central för samhällsutvecklingen och de vill därför att den ska vara föremål för breda politiska överenskommelser om allt från vindkraft till kärnkraft.

Den inriktning av politiken som motionärerna föreslår kommer att kräva ett stort budgetutrymme under kommande år. Det bör enligt motionärerna gå före stora skattesänkningar för höginkomsttagare och kostsamma felprioriteringar. Motionärerna konstaterar att Sveriges statsskuld är på historiskt låga nivåer, trots stora ekonomiska stödåtgärder under pandemin. Samtidigt framhålls att det är något som kan förändras snabbt och att det därför är nödvändigt att fortsätta slå vakt om det finanspolitiska ramverket och inte utmana statsfinansernas styrka. Sverige behöver ha beredskap för att det ekonomiska läget förvärras och att lågkonjunkturen fördjupas. Samtidigt står Sverige inför stora investeringar för att stärka välfärden, bygga ut försvaret och klara klimatomställningen. Motionärerna vill därför att översynen av det finanspolitiska ramverket tidigareläggs och att dagens överskottsmål ersätts med ett balansmål.

Vänsterpartiet

I partimotion 2022/23:2385 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) redovisar Vänsterpartiet sina prioriteringar för den ekonomiska politiken. Motionärerna konstaterar att de svenska hushållen är hårt pressade av hög inflation och stigande räntor. Samtidigt har inflationskrisen blottlagt att dåligt reglerade marknader och bristen på konkurrens gör det lätt för företag att höja sina priser och hålla uppe sina vinster. Riksbanken har svarat på den stigande inflationen med en snabb penningpolitisk åtstramning. Motionärerna anser att Riksbanken borde ha pausat sina räntehöjningar för att se vilka effekter den förda penningpolitiken får på den svenska ekonomin. Motionärerna kritiserar de ekonomiska ramverk som kom på plats efter 90-talskrisen och anser att den ekonomiska politiken i stället bör styras av reala mål om ökad sysselsättning, investeringar och klimatomställning där offentligfinansiella mål och inflationsmål är verktyg för att uppnå de reala målen.

Den svenska ekonomin går nu in i en lågkonjunktur, och såväl hushåll som delar av näringslivet är pressade av hög inflation och stigande räntor. Reallönesänkningarna kommer att slå hårt mot hushåll som redan har små marginaler. Det är möjligt att skydda välfärden i krisen och ge hushållen större marginaler utan att bidra till att spä på inflationen. Enligt motionärerna bör den ekonomiska krisens börda delas mer solidariskt mellan företag, stat och hushåll.

Sedan 1990-talets mitt har välfärden tvingats till återkommande besparingar, i synnerhet i glesbygdskommuner med minskande skatteunderlag. Det har inneburit att ojämlikheten i hälsa och utbildning har ökat i Sverige. Enligt motionärerna behöver resurserna öka kraftigt om ambitionerna för det offentliga åtagandet ska kunna förverkligas. Enligt motionärerna fyller en vård och omsorg som ges efter behov en mycket viktig omfördelade funktion. Kommunernas och regionernas ekonomi präglas av hög inflation och stigande räntor och kommer enligt motionärerna att påverkas av att den svenska ekonomin nu går in i en lågkonjunktur. Att inte satsa tillräckligt på välfärden innebär i praktiken nedskärningar, framhåller motionärerna som konstaterar att om de generella statsbidragen sedan 2011 skulle ha följt prisutvecklingen och de ökade behov som följer av befolkningsförändringarna, så skulle de ha varit 25 miljarder kronor högre i år än förra året. Den viktigaste strukturreformen i dagsläget är att värdesäkra statsbidragen och ge kommunsektorn de långsiktiga förutsättningar de behöver för att bedriva det välfärdsarbete som enligt motionärerna är helt centralt. Motionärerna konstaterar vidare att mycket talar för att personalförsörjningen kommer att bli en ännu större utmaning för kommunerna och regionerna under den närmaste tioårsperioden.

Kombinationen av hög inflation och en ekonomi som är på väg in i en lågkonjunktur ställer enligt motionärerna finanspolitiken inför ett dilemma. Motionärernas slutsats är att det politiska ansvaret för krisen måste handla om att bekämpa inflationen och att samtidigt skydda dem som har det sämst ställt. Motionärerna anser att inflationen bör bekämpas genom insatser som faktiskt leder till lägre inflation. Att införa s.k. Sverigepriser på el skulle enligt motionärerna sänka inflationen med omkring 1–2 procentenheter och en överenskommelse med de stora livsmedelsföretagen krävs för att hålla tillbaka prisökningarna på mat. Utöver det vill motionärerna se halverade taxor i kollektivtrafiken. Med motionärernas politik skulle inflationen vara lägre och Riksbanken skulle inte behöva höja räntan i samma tempo. Genom en omfördelade skattepolitik och omfattande satsningar på de sämst ställda hushållen genom stärkta trygghetssystem samt sänkta avgifter och taxor på för hushållen nödvändiga utgifter skulle de sämst ställda få bättre förutsättningar att klara av den pågående krisen. Bördorna i en kris som denna bör enligt motionärerna fördelas solidariskt. För att skapa utrymme för en prioriterad resursökning till välfärdssektorn, sänkta kostnader i kollektivtrafiken, ett högkostnadsskydd i tandvården, högre ersättningar i arbetslöshetsersättningen, återinförande av karensersättningen, höjda barnbidrag och flerbarnstillägg

samt införande av ett ensamstående tillägg bör de som har mest också bidra mer.

Enligt motionärerna bygger deras inriktning för den ekonomiska politiken på att egen försörjning är grunden för personlig frihet och självständighet. De anser att arbete utgör basen för ekonomiskt välstånd som ger möjlighet till delaktighet i samhällslivet. Den ekonomiska politiken ska sträva mot hållbar tillväxt, full sysselsättning och ekonomisk jämlikhet, och därför bör den ekonomiska politiken ha som inriktning att pressa ner arbetslösheten och skapa förutsättningar för en hög sysselsättning i ett jämlikt samhälle med trygga löntagare. Grunden för den svenska arbetsmarknadsmodellen är starka parter och bygger på en politik för sysselsättning, en aktiv arbetsmarknadspolitik, starka trygghetssystem, en stark arbetsrätt, ett starkt anställningsskydd och kollektivavtalsäckning. Motionärerna vill återskapa den positiva arbetslinjen genom trygga socialförsäkringar och en satsning på aktiv arbetsmarknadspolitik i offentlig regi.

Den svenska arbetsmarknadsmodellen kompletteras och stärks upp av en stark och generell välfärd. Även bostadsförsörjningen och bostadspolitiken är enligt motionärerna en viktig pelare i hushållens möjligheter att bo och leva på de platser som efterfrågas. Motionärerna anser vidare att den svenska sjukvården och äldreomsorgen behöver återgå till att styras med utgångspunkt från hälso- och sjukvårdslagens portalparagraf om vård efter behov. Utbildning och humankapital är en avgörande faktor för ökad arbetsproduktivitet och motionärerna vill göra högkvalitativ utbildning tillgänglig för fler och de vill därför rikta in mer resurser på utbildning. De vill också utreda ökade kompensatoriska inslag i fördelningen av utbildningsresurserna.

Enligt motionärerna tar deras klimat- och miljöpolitik sin utgångspunkt i att samhället behöver ställa om på ett omfattande, skyndsamt och strukturerat vis för att uppnå klimatmålen och undvika en klimatkatastrof. Klimatpolitiken bör inte frikopplas från frågor om sysselsättning, välfärd och regional utveckling. En politik för hållbar tillväxt, ökad jämlikhet och full sysselsättning behöver enligt motionärerna understödjas av en hög kvalitet i välfärdstjänster och effektiva försäkringssystem. Skatterna fyller i det sammanhanget flera viktiga funktioner och de ska finansiera gemensamma åtaganden och jämna ut inkomstskillnader. Motionärerna söker mandat för att inleda arbetet med en genomgripande skattereform som ska skapa ett enhetligt, rättvist och legitimt skattesystem som kan bidra till en långsiktig finansiering av välfärden.

Centerpartiet

I partimotion 2022/23:2389 av Martin Ådahl m.fl. (C) redovisar Centerpartiet sina prioriteringar för den ekonomiska politiken. Motionärerna konstaterar att Sverige och den svenska ekonomin står inför stora utmaningar i form av dämpad tillväxt, hög inflation, högre arbetslöshet, sjunkande reallöner,

pressade hushåll och minskade investeringar. Rysslands invasion av Ukraina har försämrat den säkerhetspolitiska situationen för Sverige, tiden för att världen ska klara klimatomställningen håller på att rinna ut och gängkriminaliteten i Sverige skördar dödsoffer varje vecka. Det ekonomiska läget kräver enligt motionärerna att finanspolitiken fokuserar på och prioriterar åtgärder som stöttar konjunkturen och underlättar ansträngningarna med att få ned inflationen. Det bedöms som viktigt att små växande företag värnas då de är motorn i svensk ekonomi och bygger vårt välstånd. Politiken bör inriktas på att sänka kostnader, bl.a. genom att sänka skatten på att anställa, bredda etableringsjobben och värna arbetslinjen så att fler går från bidrag till jobb. Arbetslöshetsförsäkringen bör därför reformeras samtidigt som jobbstimulansen fördubblas för den som går från försörjningsstöd till arbete. Regelrådet bör göras till en egen myndighet för att på sätt kunna minska regelkrånglet. Den kompetensbrist som finns parallellt med arbetslösheten bör enligt motionärerna åtgärdas genom att politiken inriktas på att förstärka yrkesutbildningarna och studiestödet för omställning. Det bör också säkerställas att ingen enskild grupp, bransch eller region får bära en oproportionerligt stor del av den börda som lågkonjunkturen medför. Motionärerna vill därför att politiken fokuserar på åtgärder som kompenserar för de ökande kostnaderna för de som har det sämst ställt, bl.a. genom att öka underhållsstödet och stödet till civilsamhället.

Kommuner och regioner bedöms stå inför stora ekonomiska utmaningar och väntas gå med underskott såväl innevarande år som kommande år. Motionärerna vill att regeringen prioriterar resurser till kommuner och regioner, bl.a. för att rädda lärare och skolor.

I motionen anförs att klimatförändringarna är akuta och att utsläppen behöver minska snabbt och mycket. Motionärerna är oroade över att regeringen prioriterat bort viktiga miljö- och klimatåtgärder och vidtar en rad åtgärder som väntas öka utsläppen. För att målen för klimatomställningen ska nås måste takten i klimatpolitiken öka. Motionärerna menar att det kräver snabba och genomgripande reformer av transportsektorn, industrin och övriga delar av samhället samtidigt som reformerna måste utformas så att de fungerar i människors vardag. Motionärerna vill att alla ska känna sig delaktiga i klimatomställningen och föreslår därför att politiken inriktas på att skapa en folkrörelse för klimatet så att alla ges en chans att vara med i omställningen, bl.a. genom att prioritera resurser för en utökning av det gröna avdraget, för en särskild klimatkredit och för att återupprätta skattefriheten för biogas. En kriskommission bör inrättas för att få igång utbyggnaden av ny elproduktion. Målet ska vara att produktionen av el i Sverige växer till över 250 TWh före 2030. Höga el- och dieselpriiser påverkar många hushåll på den svenska landsbygden. Motionärerna vill att politiken ska värna landsbygden på riktigt genom att prioritera åtgärder som bl.a. en rabatt på bränsle vid pump för de som bor på landsbygden, en möjlighet att skriva av studielån, ökade stöd till lantbrukare och bönder samt en förlängning av nedsättningen av dieselskatten. De riktade statsbidragen till kommunerna bör minska till förmån för generella

statsbidrag för att därigenom skapa bättre förutsättningar för kommunerna att själva styra medlen dit de behövs som mest.

Motionärerna konstaterar att det råder en bred enighet om att kraftigt förstärka resurserna till polisen, kriminalvården och hela rättsväsendet. Däremot menar motionärerna att det görs för lite för att stoppa nyrekryteringen av ungdomar och barn till kriminella gäng. Politiken behöver därför inriktas på att i större utsträckning prioritera åtgärder och resurser för att stoppa denna rekrytering, bl.a. genom att stärka de som jobbar inom socialtjänsten och genom att ersätta Sis-hem med ungdomsfängelser. I motionen anförts att Sverige under en lång tid har varit i behov av ett stärkt försvar – ett behov som har förstärkts och blivit mer akut sedan Rysslands invasion av Ukraina. Motionärerna vill se en snabb och bred upprustning av det svenska försvaret med målet om att försvarsutgifterna ökar till 2 procent av BNP till 2026 och att Försvarsmakten får täckning för allt militärt stöd till Ukraina. Sverige bör också kraftfullt skala upp stödet till det ukrainska folket.

Motionärerna konstaterar att de utmaningar som Sverige står inför leder till svåra finanspolitiska avväganden. Reformerna måste därför genomföras på ett sätt som inte spär på inflationen, som bidrar till att förbättra den svenska ekonomins funktionssätt och som är förenligt med det finanspolitiska ramverket. Prioriterade reformer bör finansieras genom att trygghetssystem riktade till människor som är arbetsföra har ett stort jobbfokus och fungerar som omställningsförsäkring, ett ökat inslag av kvalificering till välfärdssystemen, minskade riktade statsbidrag till förmån för generella och slopade ineffektiva undantag från miljö- och klimatskatter.

Motionärerna bedömer att utgiftstaket för 2026 bör uppgå till 1 850 miljarder kronor i stället för 1 860 miljarder kronor som regeringen bedömer. Regeringens bedömning medför en budgeteringsmarginal om 10 procent av de takbegränsade utgifterna 2026. Motionärerna menar att utgiftstakets styrande effekt riskerar att bli svag med en sådan storlek på budgeteringsmarginalen och de anser att det inte vore orimligt att se över systemet med utgiftstak i samband med den planerade översynen av överskottsmålet.

Miljöpartiet

I partimotion 2022/23:2383 av Per Bolund m.fl. (MP) redovisar Miljöpartiet sina prioriteringar för den ekonomiska politiken. Motionärerna konstaterar att Sverige och världen står inför stora utmaningar. Livsmedelskrisen och den ekonomiska krisen som följt i spåren av pandemin och Rysslands olagliga anfallskrig mot Ukraina drabbar hårdast de hushåll som har de minsta marginalerna. Motionärerna anser att av alla utmaningar vi står inför är klimatförändringarna det största hotet. Med det förslag till inriktning på den ekonomiska politiken som presenteras i motionen kommer enligt motionärerna klimatomställningen att klaras och det är möjligt att bygga ett grönt samhälle med nya jobb och framtidstro.

Det ekonomiska läget präglas av den höga inflationen och att Sverige går in i en lågkonjunktur. De snabba prisökningarna minskar hushållens köpkraft. Riksbanken har på mindre än ett år höjt styrräntan från 0 procent till 3,5 procent för att få ned inflationen. Motionärerna konstaterar att det ibland låter som om finanspolitiken i det läge som råder inte kan utformas på annat sätt än att agera ytterst passivt när det gäller stöd till hushåll och välfärden. Motionärerna håller inte med, utan menar att det hade kunnat bedrivas en mer aktiv politik som stöttar hushållen, välfärden och den gröna omställningen utan att spä på inflationen. Enligt motionärerna finns det finanspolitiskt utrymme. När arbetslösheten nu väntas stiga de närmaste åren anser motionärerna att det är angeläget att se till att de som är arbetslösa får möjlighet att bygga sina kompetenser och att fler ges chansen till utbildning och vidareutbildning i bristyrken.

Med ekonomisk politik väljer vi vilket samhälle vi skapar. Det finns bättre mått för välfärd och utveckling än BNP och motionärerna vill verka för innovativa ekonomiska modeller som stöder ekonomi inom naturens ramar. Staten måste ta en aktiv roll och främja investeringar i klimatsmarta lösningar. De svenska företagen är avgörande för Sveriges klimatarbete och konkurrenskraft, och den gröna industriella revolution som pågår bygger på en tidigare tydlighet från politiken. De gröna näringarna är en central del av samhällsekonomin och avgörande för omställningen till en fossilfri ekonomi. Det behövs ett vidgat synsätt på vad marken ska producera per hektar utöver livsmedel, där olika ekosystemtjänster som rent vatten, bördiga jordar och artmångfald måste räknas in. Med utgångspunkt i vetenskapen vill motionärerna göra vad som krävs för att nå Sveriges del av Parisavtalet, dvs. netto-noll-utsläpp redan 2035. För att kunna ställa om behövs också investeringar i utbildning, elnät och energiproduktion.

Välfärden är enligt motionärerna underfinansierad och sviterna efter pandemin har inte gjort det bättre. Med ökande behov framöver och en inflation som driver upp kostnaderna måste de ekonomiska resurserna följa efter. Förutom att prioritera resurser till ökade generella statsbidrag till kommuner och regioner vill motionärerna prioritera resurser för nyanställningar och högre löner. Vinst ska inte vara drivkraften i vården och inte heller gå ut över prioriteringsordningen i hälso- och sjukvårdslagen. Utöver detta innebär motionärernas inriktning för den ekonomiska politiken bl.a. att barnbidraget, underhållsstödet och bostadsbidraget inflationssäkras, att lägstanivån i sjuk- och aktivitetsersättningen höjs och att pensionen höjs med fokus på de lägsta pensionerna. Motionärerna prioriterar vidare en inriktning som innebär mer resurser till skolan. Resurserna ska i högre utsträckning fördelas efter behov, och aktiebolag med vinstsyfte hör inte hemma i skolan. Motionärerna vill se att det byggs fler bostäder som efterfrågas av många, inte minst av unga, studenter, äldre och stora familjer.

Motionärerna konstaterar att Sveriges offentliga finanser är starka. I den senaste rapporten från Klimatpolitiska rådet påpekas att regeringens beslutade och aviserade åtgärder kommer att öka utsläppen, vilket motionärerna

konstaterar är allvarlig kritik i ett läge där utsläppen i stället måste minska snabbt. Motionärerna anser att det finanspolitiska ramverket bör ses över för att skapa utrymme för nödvändiga investeringar i den gröna omställningen. Motionärerna vill lånefinansiera dessa investeringar. Att inte ta till vara de möjligheter som den gröna omställningen erbjuder Sverige på grund av ett allt för stramt finanspolitiskt ramverk vore en mycket olycklig samhälls-ekonomisk prioritering anser motionärerna, som också vill att överskottsmålet ersätts med ett balansmål för att göra det möjligt med nödvändiga satsningar på välfärden.

Motionärerna anser vidare att skattepolitiken ska vara ett verktyg för att styra ekonomisk aktivitet och de vill införa mer skattepolitik som styr om mot hållbarhet och låga utsläpp. Genom att utveckla sådana system blir det lättare för medborgarna att leva hållbart, även på landsbygden där det behövs skattemässiga fördelar för att ställa om i transportsektorn. Skattesystemet spelar en nyckelroll för att bidra till att Sverige håller ihop. Motionärerna anser att den som tjänar mer och äger mer också ska betala mer i skatt och de förespråkar en mer progressiv kapitalbeskattning.

Samtidigt som klimatförändringarna och naturdöden blir allt värre får allt fler svenska hushåll svårt att få pengarna att räcka till det nödvändigaste. Motionärerna anser att det krävs kraftiga åtgärder i absolut närtid som stöttar barnfamiljer och de hushåll som lever med små marginaler. Detta är en bättre prioritering än att gynna höginkomsttagare genom att låta brytpunkten för statlig skatt justeras med inflationen. Motionärerna prioriterar slopad matmoms, inflationssäkrat barnbidrag, gratis frukost till barn i skolan och att det förhöjda bostadsbidraget också ska märkas i plånboken hos de som uppstår försörjningsstöd.

Enligt motionärerna befinner vi oss i ett planetärt nödläge och det behövs nu åtgärder för att minska utsläppen och öka takten i klimatomställningen. För att möjliggöra för fler att vara med i omställningen snabbare och för att underlätta för hushåll med knappa ekonomiska omständigheter vill motionärerna att kollektivtrafiken ska bli billigare och byggs ut, att elbilarna blir tillgängliga för fler och att det byggs fler laddstationer i hela landet.

Motioner från den allmänna motionstiden 2022/23

I motion 2022/23:615 av Markus Kallifatides (S) yrkandena 1–3 anføres att Sverige behöver en långsiktigt högre investeringstakt, men att möjligheten att föra en modern investeringsdriven politik i Sverige hämmas av dagens utformning av det finanspolitiska ramverket. Motionären vill därför att översynen av det finanspolitiska ramverket tidigareläggs, att det sker en övergång från överskottsmål till balansmål och att det öppnas upp för lånefinansiering av strategiska infrastrukturprojekt med stor klimatnytta.

I kommittémotion 2022/23:1121 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkandena 3 och 4 anføres att det skett en olycklig praxisförskjutning när det gäller budgetprocessen. Motionärerna vill därför att regeringen återkommer

med förslag på hur budgetprocessen kan förstärkas och hur lagstiftningen kan skärpas för ändring av utgiftstaket. Ofinansierade extra ändringsbudgetar, anslagshöjningar och skattesänkningar utan ordentlig beredning bör enligt motionärerna förbjudas liksom budgetdrivande utskottsinitiativ. Motionärerna framhåller att utgiftstaket är det främsta skyddet mot en alltför vidlyftig finans- och stimulanspolitik, varför det i lag bör fastslås att utgiftstaket för innevarande år endast får höjas om synnerliga skäl föreligger.

I motion 2022/23:1162 av Joakim Järrebring (S) anförs att inkomstskatterna i Sverige trendmässigt har ökat sedan 1990-talet. För att Sverige ska kunna bryta utvecklingen krävs tydliga mål för den förda politiken. Tydliga och mätbara mål skulle hjälpa till att fokusera arbetet och vara en vägledning när prioriteringar ska göras. Motionären anser därför att det bör fastställas mål för hur jämlikheten ska utvecklas.

I motion 2022/23:1313 av Mathias Tegnér (S) anförs att tempot i klimatomställningen behöver öka; bl.a. behöver det klimatpolitiska ramverket och den klimatpolitiska handlingsplanen få ett lika starkt och tydligt genomslag i regeringens arbete som budgetpolitiken och det finanspolitiska ramverket. Motionären vill därför att den ekonomiska politiken ses över för att säkerställa att ett klimatperspektiv är integrerat i finanspolitiken.

I partimotion 2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 15 anförs att samhällsutvecklingen ska leda till ekologisk och social hållbarhet. Genom att säkerställa robusta ekosystem säkras långsiktiga förutsättningar för en stabil ekonomi. Motionärerna vill därför att den ekonomiska politiken utformas inom ramen för nationella klimat- och miljömål och att de nya välfärdsmåtten ska vara styrande i budgeten.

Skatteutskottets yttrande

I yttrande 2022/23:SkU5y tillstyrker skatteutskottet regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken i de delar dessa avser skatteutskottets beredningsområde. Skatteutskottet avstyrker de fyra partimotionerna från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet. I yttrandet finns fyra avvikande meningar där Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet tillstyrker sina respektive förslag till riktlinjer.

I yttrandet anför skatteutskottet att skattepolitiken ska säkra stabila skatteintäkter och skapa förutsättningar för en hållbar tillväxt och en hög sysselsättning. Skatterna ska vara konkurrenskraftiga, entreprenörskap och företagande ska uppmuntras och regelbördan ska minska. Skatteutskottet delar regeringens bedömning att arbetslinjen ska återupprättas och strukturreformer genomföras för att öka tillväxten. Skatteutskottet delar vidare regeringens bedömning att när det ekonomiska läget tillåter bör skatten på arbete sänkas ytterligare för att öka drivkrafterna till arbete och för att det ska löna sig mer att arbeta. Skatteutskottet delar regeringens bedömningar och tillstyrker därför

regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken i de delar som avser skatteutskottets beredningsområde.

Yttrandet finns i sin helhet i bilaga 2 till betänkandet.

Kompletterande information

Nedan redovisas aktuella bedömningar av den ekonomiska utvecklingen och de offentliga finanserna som lämnats efter det att vårpropositionen lämnades till riksdagen den 17 april 2023. Vidare redovisas en sammanfattning av Finanspolitiska rådets rapport 2023 och Sveriges Kommuner och Regioners ekonomirapport 2023.

Aktuella bedömningar av den ekonomiska utvecklingen

Europeiska kommissionens vårprognos, maj 2023

I rapporten konstaterar kommissionen att EU:s ekonomi har utvecklats bättre under början av 2023 än vad som förväntades i prognosen från vintern 2022. Det förklaras främst av lägre energipriser och en minskad konsumtion av gas. De lägre priserna på energi är en följd av att EU snabbt har kunnat utvidga sitt utbud av energikällor. Den privata konsumtionen väntas däremot fortsätta att vara dämpad då lönetillväxten är lägre än inflationen. Inflationen är fortfarande hög och även om ECB och EU-ländernas centralbanker förväntas vara nära toppen av räntehöjningar bedömer kommissionen att det finns en risk för att den turbulens som nyligen uppstod i den finansiella sektorn pressar kostnader och leder till en svagare tillväxt av investeringar särskilt i bostadssektorn. Prognosen är att BNP växer med 1,0 procent 2023 och med 1,7 procent 2024 i EU och med 1,1 procent respektive 1,6 procent för motsvarande år i euroområdet. Inflationen väntas ligga kvar på relativt höga nivåer 2023 både i EU och i euroområdet, 6,7 respektive 5,8 procent, för att därefter minska till 3,1 respektive 2,8 procent under 2024. Arbetsmarknaden har utvecklats starkt trots den svagare ekonomiska tillväxten. Prognosen är att arbetslösheten uppgår till ca 6 procent både 2023 och 2024.

I Sverige väntas den privata konsumtionen minska under 2023 som en följd av högre bolånekostnader och högre prisnivåer. Den svaga utvecklingen på bostadsmarknaden bedöms fortsätta att påverka byggaktiviteten negativt och väntas tillsammans med bl.a. den osäkerhet som råder om kostnadernas utveckling dra ned de totala investeringarna. Nedgången i den inhemska efterfrågan i förhållande till Sveriges handelspartner förväntas minska importen mer än exporten och därigenom stödja nettohandeln. Sammantaget är prognosen att BNP minskar med 0,5 procent 2023, innan den växer igen med 1,1 procent 2024 då en återhämtning av den reala disponibla inkomsten väntas stödja konsumtionstillväxten. Däremot väntas investeringarna fortsätta att utvecklas svagt som en följd av lågkonjunkturen på bostadsmarknaden, stigande realräntor och sjunkande vinstmarginaler hos företagen. Den negativa

ekonomiska utvecklingen i Sverige förväntas påverka sysselsättningen främst inom bygg- och fastighetssektorn. Arbetslösheten väntas öka från 7,5 procent 2022 till 8,0 procent 2024.

Riksbankens penningpolitiska rapport, april 2023

I rapporten redovisar Riksbanken sin bedömning av den ekonomiska utvecklingen i Sverige och omvärlden för åren 2023–2025.

Riksbanken konstaterar att inflationen i Sverige och i omvärlden fortfarande är mycket hög. För att inflationen ska falla och stabiliseras vid målet inom rimlig tid har direktionen beslutat att höja Riksbankens styrränta med 0,5 procentenheter till 3,5 procent. Prognosen visar att styrräntan troligen kommer att höjas med ytterligare 0,25 procentenheter i juni eller september. Under 2023 väntas energipriserna falla och prisutvecklingen i producentledet normaliseras, samtidigt som en stramare penningpolitik väntas dämpa efterfrågan i ekonomin. Prognosen är att inflationen i Sverige mätt med KPIF och KPIF exklusive energi faller i år och stabiliseras nära målet på 2 procent under 2024.

Den inhemska efterfrågan väntas bli svag under 2023. Stigande priser och allt högre ränteutgifter tynger hushållens köpkraft och konsumtionen väntas sjunka 2023, jämfört med 2022. Även bostadsmarknaden har påverkats av den höga inflationen och den strama penningpolitiken. Lägre priser, ökade byggkostnader och ökade finansieringskostnader har inneburit att bostadsbyggandet bromsat in. Byggandet väntas fortsätta att sjunka under 2024. I prognosen räknar Riksbanken med att regeringens satsningar på försvaret bidrar positivt till tillväxten och den inhemska efterfrågan under de kommande åren genom en ökad offentlig konsumtion och ökade investeringar.

I takt med att inflationen sjunker förbättras hushållens reala disponibla inkomster, och både konsumtionen och bostadsmarknaden väntas återhämta sig under 2024 och 2025. Även i omvärlden väntas efterfrågan successivt stiga fr.o.m. 2024, vilket stärker svenskt export och företagens investeringsvilja.

Sammantaget väntas BNP minska med 0,7 procent 2023 för att därefter öka med 0,2 procent respektive 1,8 procent för 2024 och 2025. Det kan jämföras med regeringens prognos på –1,0, 1,2 och 2,6 procent för motsvarande år.

I takt med att den ekonomiska aktiviteten stiger ökar efterfrågan på arbetskraft. Arbetslösheten väntas vara som högst i slutet av 2024 för att därefter sjunka när sysselsättningen återigen börja öka i en snabbare takt. Prognosen över arbetslösheten är 7,8, 8,5 och 8,4 procent för respektive år 2023–2025.

Aktuella bedömningar av de offentliga finanserna

I propositionen jämför regeringen sin prognos över det finansiella sparandet med motsvarande prognoser från Riksbanken, Konjunkturinstitutet, Ekonomistyrningsverket och Europeiska kommissionen. Efter det att vårpropositionen

lämnades har Riksbanken och Europeiska kommissionen publicerat nya prognoser över det finansiella sparandet, se tabell 10.

Tabell 10 Aktuella bedömningar av finansiellt sparande

Procent av BNP

	2023	2024	2025	2026
Regeringen	-0,4	-0,6	0,2	1,4
Riksbanken	-0,1	-0,7	-0,8	-
Europeiska kommissionen	-0,9	-0,5	-	-

Källa: 2023 års ekonomiska vårproposition, Riksbankens penningpolitiska rapport april 2023, Europeiska kommissionens ekonomiska vårprognos maj 2023.

Finanspolitiska rådets rapport Svensk finanspolitik 2023

Den 10 maj publicerade Finanspolitiska rådet sin rapport Svensk finanspolitik 2023. I rapporten presenterar rådet sin bedömning av den förda finanspolitiken. Nedan redovisas en kort sammanfattning av rapporten.

- Rådet bedömer att finanspolitiken var i linje med det finanspolitiska ramverket, både i budgetpropositionen för 2023 och i 2023 års ekonomiska vårproposition. Lågkonjunkturen i sig skulle enligt rådet kunna motivera en mer expansiv politik men ramverket ger utrymme för att beakta inflationen och penningpolitikens utmaningar, vilket rådet konstaterar att regeringen har gjort.
- Elstödet påverkar inte något av de budgetpolitiska målen men är den största enskilda åtgärden för 2023. I likhet med regeringen anser rådet att stödet har en expansiv effekt som behöver vägas in i bedömningen av finanspolitiken. Rådet anser att det finns flera oklarheter i budgetpropositionen för 2023 som försvårar bedömningen av regeringens överväganden och att det inte är tydligt hur regeringen kommer fram till att finanspolitiken är neutral när elstödet beaktas.
- Rådet konstaterar att regeringen har bytt metod för att beräkna potentiell BNP, vilket påverkar beräkningen av det strukturella sparandet. Eftersom det är den viktigaste indikatorn på om överskottsmålet är uppfyllt anser rådet att regeringen borde ha redovisat motiven till metodbytet och hur det påverkar reformutrymmet och finanspolitikens inriktning. Tydlighet är en hörnsten i ramverket och rådet anser att det är anmärkningsvärt att det i budgetpropositionen råder en otydlighet både kring finanspolitikens inriktning och hur metodbytet påverkar bedömning av finanspolitiken.
- Rådet anser att motiven till de föreslagna nivåerna på utgiftstaken redovisas mycket sparsamt. Hur regeringen ser på utgifternas utveckling i ett medelfristigt perspektiv borde enligt rådet ges mer utrymme.
- I fjolårets rapport uttryckte rådet en oro för budgetprocessen mot bakgrund av den omfattande användningen av extra ändringsbudgetar under pandemin. Rådet noterar att användningen har avtagit och att budgetprocessen förefaller ha normaliserats. Rådet är dock fortfarande

oroligt och menar att praxis eroderade mycket snabbt och att den förbättring som nu skett troligen hänger samman med det nuvarande parlamentariska läget.

- Rådet är kritiskt till de finanspolitiska åtgärder som regeringen använt sig av. En stor del av de stöd som har betalats ut har varit i form av stöd för stigande elkostnader. Prisstöd är enligt rådet generellt sett problematiska då de motverkar omställning och effektivisering. I den akuta situation som uppstod hösten 2022 har rådet förståelse för de beslut som fattades. Rådet anser dock att elstöden till hushållen var för stora, att utformningen var bristfällig och att de upprepade stöden skapar problem med incitament. Rådet är särskilt frågande till de breda elstöd som aviseras till företag då risken bedöms som stor att stöden främst ökar företagets vinster. Rådet menar att det hade varit bättre om politiken i större utsträckning använt sig av åtgärder som kunnat bidra till att ekonomin fungerar bättre, t.ex. genom skattesänkningar för låginkomsttagare, åtgärder som förbättrar matchningen på arbetsmarknaden och främjande av energiproduktion.
- Inför nästa ramverksöversyn, som enligt rådet bör inledas om något år för att den ska vara färdig 2027 när nästa ramverksperiod inleds, lyfter rådet några frågor som har betydelse för ramverkets utformning. Det handlar om den demografiska utvecklingen, om en eventuell investeringspuckel av bl.a. klimat- och försvarsinvesteringar, statliga och kommunala investeringsbehov och om utvecklade ekonomier kan komma att präglas av sekulär stagnation, dvs. svag tillväxt och låg inflation trots ett mycket lågt ränteläge.

Sveriges Kommuner och Regioners ekonomirapport, maj 2023

I rapporten belyser Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) kommunernas och regionernas ekonomiska situation och förutsättningar på några års sikt. Hög inflation, ökade pensionskostnader och stigande räntekostnader väntas bidra till ett historiskt lågt resultat för kommunerna och regionerna. Många kommuner och nästan alla regioner väntas redovisa underskott både 2023 och 2024. Resultaten i kommunerna och regionerna faller med nära 50 miljarder kronor till –6 miljarder kronor 2023 för att sedan falla ytterligare till –28 miljarder kronor 2024. På flera håll bedöms underskotten vara så stora att de inte är möjliga att hantera på kort sikt, vilket innebär att resultatnivån förväntas bli negativ både 2023 och 2024, även om de flesta regioner och många kommuner vidtar åtgärder. SKR räknar därför med stora underskott även 2024, trots kommunernas och regionernas arbete med effektiviseringar, besparingar och eventuella skattehöjningar. När och hur mycket inflationen dämpas bedöms som avgörande för den ekonomiska utvecklingen. SKR bedömer att resultaten återhämtas under 2025 och 2026. De långsiktiga behoven av välfärd väntas öka samtidigt som bristen på arbetskraft växer när antalet personer över 80 år blir allt fler. Kompetensförsörjningen fortsätter enligt SKR att vara en stor utmaning. Den långsiktiga situationen, och utmaningarna, ser olika ut

beroende på kommunens eller regionens ekonomiska ställning, struktur, investeringsbehov och framtida befolkningsförändring.

SKR efterlyser en mer långsiktig och mindre detaljerad statlig styrning som skapar förutsättningar för en bättre framförhållning och stabilare planeringsförutsättningar för kommunerna och regionerna samt bättre förutsättningar för verksamheten att bli mer resurseffektiv. Vidare anser SKR att statsbidragen borde värdesäkras och därmed räknas upp med priser, löner och demografi för att välfärden ska få stabilare planeringsförutsättningar och möjlighet till långsiktig planering.

Europeiska kommissionens landsspecifika rekommendationer

Den 24 maj 2023 offentliggjorde kommissionen 2023 års landrapport för Sverige. I rapporten bedömer kommissionen hur väl Sverige har lyckats med de relevanta landsspecifika rekommendationer som rådet antog mellan 2019 och 2022, och gör en utvärdering av Sveriges genomförande av återhämtnings- och resiliensplanen. Kommissionen har också genomfört en fördjupad granskning av Sverige, genom vilken de kom fram till att Sverige har makroekonomiska obalanser. Enligt kommissionen kvarstår framför allt sårbarheter i fråga om fastighetsmarknaden och den höga privata skuldsättningen. De politiska framstegen bedöms ha varit begränsade. Enligt kommissionen är det särskilt skattesystemet som fortsätter att gynna bostadsägande genom den låga fastighetsskatten som uppmuntrar till lånefinansierade bostadsköp genom betydande ränteavdrag för bolån. Dessutom anser kommissionen att reformen av den ineffektiva hyresmarknaden har varit begränsad.

Mot bakgrund av kommissionens fördjupade granskning och bedömning har rådet granskat det nationella reformprogrammet för 2023 och konvergensprogrammet för 2023. Rådet lämnar följande rekommendationer till Sverige för 2023 och 2024:

- Avveckla de gällande energistödåtgärderna senast till slutet 2023. Om nya öknings av energipriset skulle kräva stödåtgärder, säkerställa att dessa är riktade mot att skydda utsatta hushåll och företag, är skattemässigt hållbara och uppmuntrar till energibesparingar.
- Upprätthålla sunda offentliga finanser under 2024 och samtidigt bevara nationellt finansierade offentliga investeringar och säkerställa ett effektivt utnyttjande av bidrag från faciliteten för återhämtning och resiliens och andra EU-fonder, särskilt för att främja den gröna och den digitala omställningen.
- För perioden efter 2024 fortsätta att genomföra investeringar och reformer som leder till högre hållbar tillväxt och bevara en sund offentligfinansiell ställning på medellång sikt.
- Minska risker kopplade till hushållens höga skuldsättning och obalanser på bostadsmarknaden genom att minska ränteavdragen för bolån och/eller genom att höja fastighetsskatten, samtidigt som man inrättar lämpliga

verktyg för bättre utvärdering och mer riktade åtgärder. Stimulera investeringar i bostadsbyggande för att motverka de mest akuta bristerna, särskilt genom att avlägsna strukturella hinder för byggandet och genom att säkerställa tillgången till byggbar mark. Förbättra effektiviteten på bostadsmarknaden, bl.a. annat genom reformer av hyresmarknaden.

- Fortsätta med ett stabilt genomförande av återhämtnings- och resiliensplanen och snabbt slutföra Repower EU-kapitlet i syfte att omgående inleda genomförandet.
- Fortsätta med ett snabbt genomförande av de sammanhållningspolitiska programmen i komplementaritet och synergi med återhämtnings- och resiliensplanen.
- Förbättra utbildningsresultaten för elever från mindre gynnad socioekonomisk bakgrund och elever med migrantbakgrund genom att säkerställa lika möjligheter till tillträde till skolsystemet och åtgärda bristen på kvalificerade lärare. Utveckla mindre gynnade gruppers färdigheter, särskilt när det gäller personer med migrantbakgrund, genom att anpassa resurser och metoder efter deras behov, med målet att bidra till deras integration på arbetsmarknaden.
- Minska beroendet av fossila bränslen genom att påskynda användningen av förnybara energikällor, däribland genom att utöka och uppgradera energiöverföringsnäten, genomföra reformer för att förenkla och snabba upp administrativa förfaranden och tillståndsförfaranden samt förbättra energieffektiviteten.

Utskottets ställningstagande

Den ekonomiska utvecklingen

Den ekonomiska aktiviteten i vår omvärld väntas fortsätta att utvecklas svagt 2023. Regeringens prognos är att den sammanvägda BNP-tillväxten för Sveriges viktigaste handelspartner utvecklas svagt under 2023 och 2024. Osäkerheten i prognosen bedöms som stor och framför allt kopplad till hur ekonomin kommer att påverkas av den höga inflationen och snabbt stigande räntor. Utskottet konstaterar att de snabba räntehöjningarna har inneburit risker kopplade till den finansiella stabiliteten.

Svensk ekonomi bedöms vara i en lågkonjunktur 2023 och 2024. Den ekonomiska aktiviteten i Sverige mattades av under 2022 och en svag inhemsk efterfrågan väntas leda till att BNP-tillväxten blir negativ 2023. Även i Sverige väntas en fortsatt hög inflation, stigande räntekostnader och en förhöjd osäkerhet tynga hushållens konsumtion och företagens investeringar. Regeringens prognos är att BNP minskar med 1,0 procent 2023 för att därefter öka med 1,2 procent 2024. Nettoexporten bidrar dock positivt till BNP 2023.

I takt med att inflationen och räntorna sjunker väntas köpkraften hos hushållen och tillväxten i hushållens konsumtion stiga. Lägre räntor väntas också bidra till att företagen ökar sina investeringar. Regeringens bedömning

är att konjunkturläget förbättras 2025 och 2026 men att lågkonjunkturen dröjer sig kvar under 2025. Svensk ekonomi bedöms nå konjunkturrell balans 2026.

Den minskade aktiviteten i ekonomin väntas påverka arbetsmarknaden med viss fördröjning. Sysselsättningstillväxten väntas minska under 2023 och arbetslösheten öka. Regeringens prognos är att arbetslösheten uppgår till 7,9 respektive 8,3 procent för 2023 och 2024. I takt med att konjunkturläget förbättras väntas också läget på arbetsmarknaden förbättras om än med en viss fördröjning.

Utskottet noterar också att regeringen följer den långsiktiga samhällsutvecklingen genom att redovisa indikatorer på välståndet i Sverige uppdelat på ekonomiskt, miljömässigt socialt välstånd.

Offentliga finanser och budgetpolitiska mål

Utskottet konstaterar att till följd av konjunkturedgången så väntas den offentliga sektorns finanser försvagas. Den lägre aktiviteten i ekonomin kommer att belasta de offentliga finanserna under 2024 medan det finansiella sparandet gradvis förstärks igen 2025 och 2026. Utskottet noterar att förstärkningen beror på att ekonomin väntas växa i snabbare takt mot slutet av prognosperioden men också på att endast den finanspolitik som aviserats eller beslutats inkluderas i regeringens beräkningar.

Regeringens prognos visar på ett strukturellt sparande på 0,0 procent 2023 och 0,6 procent 2024. Utskottet delar regeringens bedömning att till följd av osäkerheten i bedömningen av det strukturella sparandet så innebär en så liten skillnad i förhållande till målet inte någon tydlig avvikelse från målet. Regeringen bedömer att bruttoskulden är förenlig med skuldankarets riktmärke på 35 procent.

Utskottet välkomnar att regeringen värnar det finanspolitiska ramverket och tar sikte på överskottsmålet vid utformningen av inriktningen på finanspolitiken. Utskottet konstaterar vidare att en neutral finanspolitik som ligger i linje med överskottsmålet gör det möjligt för penningpolitiken att verka så att inflationen inte blir varaktigt hög. Utskottet konstaterar att också Finanspolitiska rådet bedömer att inriktningen i den ekonomiska vårpropositionen är i linje med det finanspolitiska ramverket.

Utskottet noterar att regeringen bedömer att finanspolitiken är långsiktigt hållbar utifrån de långsiktiga framskrivningar som regeringen gör i propositionen. Utskottet konstaterar liksom regeringen att de offentliga finanserna i hög utsträckning påverkas av demografiska trender och att den demografiska utvecklingen gör att behovet av framför allt vård och omsorg ökar under de kommande åren. Utskottet delar regeringens bedömning att det innebär att personalförsörjningen i delar av de kommunala verksamheterna kommer att vara en utmaning framöver.

Det är först i samband med behandlingen av höstens budgetproposition som utgiftstaket för 2026 ska beslutas. I enlighet med praxis redovisar dock regeringen sin bedömning av utgiftstakets nivå för 2026 redan i den

ekonomiska vårpropositionen. Utskottet noterar att regeringens bedömning innebär att budgeteringsmarginalen uppgår till 10,0 procent av de takbegränsade utgifterna. Budgeteringsmarginalens storlek 2026 överstiger regeringens egen riktlinje (3 procent) för hur stor den minst behöver vara i budgeteringsfasen för att hantera osäkerheter. Utskottet avser inte att föregripa den diskussion om utgiftstakets nivå som ska föras i höst men hade gärna sett att regeringen närmare redovisat vilka principer och överväganden som ligger bakom utgiftstakets nivå 2026 och hur regeringen ser på policymixen för utgifts- respektive inkomstförändringar i det medelfristiga perspektivet. Liksom regeringen själv konstaterar är det inte förenligt med överskottsmålet att ta hela budgeteringsmarginalen i anspråk för reformer på utgiftssidan utan att också ta hänsyn till eventuella inkomstförändringar. I detta sammanhang vill utskottet också påminna om att budgeteringsmarginalen inte ska vara så stor att utgiftstaket riskerar att förlora sin styrande verkan.

I två motioner från den allmänna motionstiden lämnas förslag om att tidigarelägga översynen av det finanspolitiska ramverket. Motsvarande yrkanden behandlades av utskottet i förra årets betänkande över den ekonomiska vårpropositionen och avstyrktes (bet. 2021/22:FiU20). Enligt skrivelsen Ramverket för finanspolitiken ska ett beslutat överskottsmål gälla tills vidare, men bör ses över varannan mandatperiod, dvs. vart åttonde år (skr. 2017/18:207). Vidare framgår att ett eventuellt nytt överskottsmål bör träda i kraft första året efter ett ordinarie val, vilket skulle innebära 2027. För att ett eventuellt nytt överskottsmål ska kunna träda i kraft 2027 bör en utvärdering enligt utskottet inledas senast 2024 för att regeringen ska kunna avisera om detta i 2025 års ekonomiska vårproposition och därefter lämna förslag i budgetpropositionen för 2026 med ikraftträdande 2027.

Avslutningsvis vill utskottet rikta uppmärksamheten till riksdagens behov av tydliga och transparenta beslutsunderlag genom att hänvisa till den senaste skrivelsen om ramverket för finanspolitiken från 2018 (skr. 2017/18:207). I skrivelsen konstateras bl.a. att det politiska systemet bör använda sig av tydliga principer för att finanspolitiken ska vara transparent och att det finns en bred politisk enighet om ett antal uppföljnings- och redovisningsprinciper för öppenhet och tydlighet i finanspolitiken som bidrar till ökad transparens. Mot bakgrund av detta noterar utskottet att både Finanspolitiska rådet och Riksrevisionen anser att regeringens redovisning av bytet av metod för beräkning av potentiell BNP och regeringens redovisning av elstödet till hushåll och företag borde ha varit tydligare. Under hösten kommer utskottet att behandla regeringens svarsskrivelse med anledning av Riksrevisionens granskningsrapport.

Inriktningen på den ekonomiska politiken och budgetpolitiken

Mot bakgrund av det ekonomiska läge som Sverige befinner sig i, med en hög inflation och lågkonjunktur samtidigt, delar utskottet regeringens bedömning om att inflationsbekämpningen bör vara en central prioritering för den samlade

ekonomiska politiken i nuläget. Det är viktigt att finanspolitiken inte motverkar penningpolitiken i ett läge där hög inflation kan bita sig fast. Genom att fortsätta föra en väl avvägd och återhållsam finanspolitik samtidigt som tillfälliga stöd ges till framför allt utsatta hushåll menar utskottet att regeringen tar ansvar för att bekämpa inflationen. Samtidigt bör lågkonjunkturen mötas med strukturellt riktiga reformer som ökar den långsiktiga tillväxten i ekonomin. Det finanspolitiska ramverket ska värnas. Utskottet noterar också att flera av motionärerna i sina följdmotioner instämmer i vikten av att politiken ska inriktas på att bekämpa inflationen. Samtidigt noterar utskottet att de inte helt samstämmiga förslagen i motionerna till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken t.ex. förlitar sig på tillfälliga åtgärder som syftar till att direkt sänka priserna men som har oklara effekter på inflationen. Utskottet vill i likhet med regeringen framhålla vikten av att politiken även inriktas på strukturellt riktiga reformer för att komma till rätta med såväl lågkonjunkturen som Sveriges långsiktiga tillväxt och kan därför inte ställa sig bakom den inriktning av politiken som motionärerna föreslår.

Utskottet delar regeringens bedömning om vikten av att alla som kan är med och bidrar efter bästa förmåga för att den svenska välfärdsmodellen långsiktigt ska fungera och välståndet öka. Utskottet välkomnar därför att regeringen avser att föreslå reformer som förbättrar arbetsmarknadens funktionssätt. Det ska alltid löna sig att arbeta, varför politiken bör inriktas på att återupprätta arbetslinjen och samtidigt genomföra en bidragsreform för att öka incitamenten för fler att komma i arbete. I likhet med regeringen anser utskottet att när det ekonomiska läget tillåter bör skatten på arbete sänkas ytterligare för att öka drivkrafterna till arbete och för att det ska löna sig mer att arbeta. Som skatteutskottet anför i sitt yttrande ska skattepolitiken säkra stabila skatteintäkter och skapa förutsättningar för en hållbar tillväxt och en hög sysselsättning.

Liksom regeringen anser utskottet att ett konkurrenskraftigt och innovativt näringsliv är en förutsättning för en ökad tillväxt och välkomnar därför att regeringen avser att föreslå reformer som skapar förutsättningar för det, bl.a. genom att säkerställa konkurrenskraftiga skatter, uppmuntra entreprenörskap och företagande, minska företagens regelbörda och främja investeringar i forskning och utveckling. Utskottet anser också att det är viktigt med strukturellt riktiga reformer som ökar bostadsbyggandet och förbättrar bostadsmarknadens funktionssätt och anser i likhet med regeringen att politiken ska inriktas på reformer som bidrar till det.

En stabil energiförsörjning är också en viktig faktor för ett konkurrenskraftigt näringsliv och en ökad tillväxt. Utskottet välkomnar därför att regeringen avser att inrikta politiken på att skapa förutsättningar för en pålitlig energiproduktion, bl.a. genom reformer som undanröjer hindren för ny kärnkraft i Sverige och för fler havsbaserade vindkraftverk. Utskottet ser också positivt på att regeringen avser att bedriva en effektiv och ambitiös klimatpolitik för att klimatmålen ska nås.

Som regeringen anför behöver politiken också fortsätta att inriktas på reformer som löser Sveriges långsiktiga problem. Utskottet delar regeringens bedömning om att den organiserade brottsligheten måste fortsätta att bekämpas så att Sverige kan bli ett tryggare land. Som regeringen anför kommer det att kräva förstärkningar av hela rättsväsendet, stora satsningar på polisen samt förebyggande arbete för att inte minst förebygga att fler unga dras in i kriminalitet.

I likhet med regeringen anser också utskottet att skolan är viktig för Sveriges framtid och välkomnar därför att regeringen avser att föreslå reformer som höjer kunskapsresultaten och skapar förutsättningar för alla elever att nå sin fulla potential, bl.a. genom att prioritera ökade resurser till skolan, lovskola, spetsutbildningar och fler behöriga lärare och speciallärare.

Regeringens ambition om att en god och jämlik vård ska erbjudas i hela landet välkomnas av utskottet. Med regeringens inriktning på politiken kan vårdköerna kortas, tillgängligheten till hälso- och sjukvården öka, vårdplatserna bli fler och äldreomsorgen stärkas, bl.a. genom en nationell vårdförmedling och genom det s.k. äldreomsorgslyftet.

Kommunerna och regionerna har drabbats hårt ekonomiskt av den höga inflationen. Utskottet välkomnar därför att regeringen följer utvecklingen inom kommunsektorn och avser att återkomma i budgetpropositionen för 2024 med en bedömning av behovet av att öka resurserna till sektorn för 2024 och framåt.

Utskottet håller med regeringen om att politiken måste fortsätta att inriktas på att stärka det svenska försvaret och anpassa det för ett medlemskap i Nato och samtidigt fortsätta arbetet med att stödja Ukraina.

Utskottet konstaterar att den ekonomiska standarden i Sverige har ökat under de senaste tjugo åren. Under 2022 och 2023 väntas den ekonomiska standarden sjunka över större delen av inkomstfördelningen där de reala inkomsterna väntas sjunka mer i den övre delen av fördelningen än i den nedre och inkomstspridningen väntas därmed minska. Utskottet noterar att under perioden 2001–2021 ökade ginikoefficienten inklusive kapitalvinster från 0,271 till 0,333 och utan kapitalvinster från 0,235 till 0,285.

Finansutskottet tillstyrker propositionens riktlinjer

Sammanfattningsvis tillstyrker utskottet propositionens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Riktlinjerna syftar till att ange politikens inriktning inför budgetpropositionen för 2024. De alternativa förslag till riktlinjer som lämnats i följdmotioner avstyrks liksom de motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2022/23 som utskottet också behandlar i betänkandet.

Reservationer

1. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (S)

av Mikael Damberg (S), Gunilla Carlsson (S), Adnan Dibrani (S), Eva Lindh (S) och Fredrik Stenberg (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2388 av Magdalena Andersson m.fl. (S) och avslår proposition 2022/23:100 punkt 1 och motionerna 2022/23:615 av Markus Kallifatides (S) yrkandena 1–3, 2022/23:1121 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkandena 3 och 4, 2022/23:1162 av Joakim Järrebring (S), 2022/23:1313 av Mathias Tegnér (S), 2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 15, 2022/23:2383 av Per Bolund m.fl. (MP), 2022/23:2385 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) och 2022/23:2389 av Martin Ådahl m.fl. (C).

Ställningstagande

Sverige befinner sig i en ny ekonomisk verklighet. Inflationen är den högsta på 30 år och utsikterna för både världsekonomin och svensk ekonomi är dystra. För att inflationen ska kunna tryckas tillbaka måste finanspolitiken bedrivas ansvarsfullt samtidigt som det ekonomiska utrymmet används till att skydda hushållens ekonomi, säkra välfärden och trygga jobben under lågkonjunkturen. Det försämrade ekonomiska läget ska mötas utifrån tre principer: en plan för hushållens ekonomi för att lindra effekterna av inflationen, en plan för jobben för att bekämpa lågkonjunkturen och en plan för att stärka välfärden. För att lindra effekterna av inflationen behöver politiken inriktas på mer träffsäkra och välavvägda stöd till hushållen och på åtgärder som stöttar barnfamiljerna. En priskommission behöver tillsättas bl.a. för att få kontroll över prisökningarna.

Det syns tydligt att Sverige nu är i en lågkonjunktur, då varslen och konkurserna ökar. Politiken bör därför inriktas på åtgärder som minskar långtidsarbetslösheten och förbättrar matchningen på arbetsmarknaden, bl.a. genom att prioritera ökade investeringar i arbetsmarknadspolitiken och i fler utbildningsplatser. Avvecklade investeringsstöd har förvärrat situationen för svenskt bostadsbyggande, varför politiken bör inriktas på att skapa

förutsättningar för att öka investeringarna så att Sverige kan byggas starkare och grönare efter krisen.

Även kommuner och regioner har drabbats av kostnadskrisen. Ökade resurser till kommunsektorn bör därför prioriteras för att säkra välfärden och för att skapa förutsättningar för att komma till rätta med bemanningsproblematik och strukturella problem i skolan, vården och omsorgen. Samtidigt får den kris som Sverige nu går igenom inte skymma långsiktiga behov och samhällsproblem. Svensk välfärd utmanas från flera håll. Privatiseringar och marknadsexperiment slukar skattepengar som behövs i klassrummen, i hemtjänsten och på sjukhusen. Det offentliga bör därför ta tillbaka kontrollen över välfärden. Skattemedel ska gå till skolan, vården och omsorgen. Samtidigt har alldeles för många pensionärer i dag för låg pension. Målet ska vara att alla ska få minst 70 procent av sin slutlön i pension. Politiken bör därför inriktas på att öka inbetalningarna till pensionssystemet.

Sverige ska vara tryggt. Det säkerhetspolitiska läget har kraftigt försämrats och politiken behöver inriktas på att successivt öka Sveriges försvarsförmåga och fullfölja upprustningen av civilt försvar för att garantera Sveriges yttre säkerhet. Anslaget till försvaret ska nå 2 procent av BNP. Politiken bör fortsätta att prioritera resurser till polisen och hela rättskedjan. Att bryta den kriminella utvecklingen i Sverige är en av politikens viktigaste uppgifter och politiken bör därför inriktas på offensiva insatser mot segregationen. När det gäller migrationspolitiken ska Sverige ha ett ordnat mottagande som säkerställer att integrationen fungerar. Rättigheter och skyldigheter ska vara tydliga. Situationen inom kriminalvården är bekymmersam och en plan bör tas fram som innebär att såväl säkerheten som det återfallsförebyggande arbetet kan säkerställas. Parallelsamhällen i Sverige ska brytas upp genom att politiken inriktas på åtgärder som främjar språkkunskaper, utbildning och arbete. Arbetskraftsinvandringen ska vara behovsprövad. Alla som kan jobba ska jobba, oavsett var man kommer ifrån eller vilket kön man har. Genom en snabbare integration och bättre utbildning kan fler bidra till Sveriges tillväxt och välfärd.

Vidare bör politiken inriktas på att skapa förutsättningar för ett starkare näringsliv efter krisen. Genom att understödja och påskynda industrins klimatomställning kan Sverige pressa ned utsläppen, exportera grön teknik och samtidigt skapa tusentals nya jobb. Sverige ska gå före och investera i klimatvänlig teknik. Det är så Sverige stärker sin konkurrenskraft. Investeringarna i ny och upprustad järnväg behöver fortsätta och svensk skogsråvara ska tas till vara för att ersätta det fossila bränslet. Hållbarhet och innovation måste sättas i fokus och politiken behöver inriktas på att skapa incitament för investeringar i nya teknologier och innovationer, och samtidigt ge stöd till de företag som vill ställa om till en grönare verksamhet. Energiförsörjningen är avgörande för att klara klimatomställningen, varför den fossilfria energiproduktionen behöver byggas ut. Målet bör vara att minst 60 TWh ny fossilfri el ska tillföras senast 2030. Energipolitiken är central för

samhällsutvecklingen varför den behöver vara föremål för breda politiska överenskommelser om allt från vindkraft till kärnkraft.

Den inriktning av politiken som vi föreslår kommer att kräva ett stort budgetutrymme under kommande år. Det bör gå före stora skattesänkningar för höginkomsttagare och kostsamma felprioriteringar. Sveriges statsskuld är på historiskt låga nivåer, trots stora ekonomiska stödåtgärder under pandemin. Samtidigt är det något som kan förändras snabbt. Därför är det nödvändigt att fortsätta slå vakt om det finanspolitiska ramverket och inte utmana statsfinansernas styrka. Sverige behöver ha beredskap för att det ekonomiska läget förvärras och att lågkonjunkturen fördjupas. Samtidigt står Sverige inför stora investeringar för att stärka välfärden, bygga ut försvaret och klara klimatomställningen. Översynen av det finanspolitiska ramverket bör därför tidigareläggas och dagens överskottsmål ersättas med ett balansmål.

2. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (V)

av Ali Esbati (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:615 av Markus Kallifatides (S) yrkandena 1 och 3 samt

2022/23:2385 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) och

avslår proposition 2022/23:100 punkt 1 och motionerna

2022/23:615 av Markus Kallifatides (S) yrkande 2,

2022/23:1121 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkandena 3 och 4,

2022/23:1162 av Joakim Järrebring (S),

2022/23:1313 av Mathias Tegnér (S),

2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 15,

2022/23:2383 av Per Bolund m.fl. (MP),

2022/23:2388 av Magdalena Andersson m.fl. (S) och

2022/23:2389 av Martin Ådahl m.fl. (C).

Ställningstagande

De svenska hushållen är hårt pressade av hög inflation och stigande räntor. Den nuvarande inflationskrisen har blottlagt en rad olika dysfunktionella marknader. Den moderna kapitalismen kännetecknas alltmer av oligopol-liknande marknadsstrukturer. Dåligt reglerade marknader och bristen på konkurrens gör det lätt för företagen att höja sina priser och vinster. Riksbanken har svarat på den stigande inflationen med en snabb

penningpolitisk åtstramning samtidigt som finanspolitiken varit passiv och krispolitiken frånvarande annat än via ett elprisstöd till dem som har det bäst ställt. Enligt min mening borde Riksbanken ha pausat sina räntehöjningar för att se vilka effekter den förda penningpolitiken har på den svenska ekonomin. Den ekonomiska politiken behöver bryta med normpolitiken och i stället styra mot reala mål om ökad sysselsättning, investeringar och klimatomställning. Offentligfinansiella mål och inflationsmål ska vara verktyg för att uppnå de reala målen. Jag och mitt parti har återkommande framfört behovet av att se över och förändra regelverk och praxis så att de bättre harmonierar med dagens och framtidens behov i ekonomin, snarare än att vara fastlåsta i föreställningar om 1990-talskrisen. Detta utvecklades senast i Vänsterpartiets budgetmotion för 2023, En rättvis väg genom krisen (motion 2022/23:1299). Därför yrkar jag i detta betänkande bifall på två yrkanden från motion 2022/23:615 av Markus Kallifatides (S). Översynen av det finanspolitiska ramverket behöver tidigareläggas och öppnas upp för lånefinansiering av infrastrukturinvesteringar. Yrkande 3 i motionen om att övergå från överskottsmål till balansmål vore ett steg i rätt riktning, men som beskrivits i motion 2022/23:1299 kommer investeringsbehoven att behöva mötas med lånefinansiering som snarare innebär underskott exempelvis motsvarande 1 procent av BNP över en konjunkturcykel under en tioårsperiod. Den ekonomiska politiken ska sträva mot hållbar tillväxt, full sysselsättning och ekonomisk jämlikhet.

Den svenska ekonomin går nu in i en lågkonjunktur där både hushåll och delar av näringslivet är pressade av hög inflation och stigande räntor. Reallönesänkningarna kommer att slå hårt mot hushåll som redan har små marginaler. Det politiska ansvaret för krisen anser jag måste handla om att bekämpa inflationen och att samtidigt skydda dem som har det sämst ställt. Den ekonomiska politiken behöver inriktas mot att skydda välfärden i krisen och ge hushållen större marginaler utan att bidra till att spä på inflationen. Det är möjligt. Detta kräver en mer real och samtidsorienterad förståelse av inflationen. Det är tydligt för allt fler, åtminstone utanför den snäva svenska ekonomisk-politiska debatten, att dagens inflationstryck inte är lönedrivet utan beror på utbudstörningar och drivs vidare av vinster på viktiga marknader med oligopolstruktur. Då är det just åtgärder och regleringar som tar sikte på dessa förhållanden som vore de mest adekvata. Att införa s.k. Sverigepriser på el skulle t.ex. sänka inflationen med 1–2 procentenheter. Den ekonomiska krisens börda ska delas mer solidariskt mellan företag, stat och hushåll. Det är också möjligt. Genom en mer omfördelande skattepolitik skulle de som har mest bidra till mer och den ekonomiska politiken kunna inriktas på omfattande satsningar på de hushåll som har det sämst ställt genom stärkta trygghetssystem och sänkta avgifter och taxor för hushållens nödvändiga utgifter, t.ex. halverade biljettkostnader i kollektivtrafiken och sänkta taxor inom tandvården, förskolan och fritidshemmen. Det behövs en genomgripande skattereform för att skapa ett enhetligt, rättvist och legitimt skattesystem som kan bidra till en långsiktig finansiering av välfärden.

Sedan 1990-talets början har välfärden tvingats till återkommande besparingar, vilket inneburit att ojämlikheten i hälsa och utbildning ökat i Sverige. För att förverkliga ambitionerna för det offentliga åtagandet behöver den ekonomiska politiken inriktas mot kraftigt ökade resurser till välfärden. Kommunernas och regionernas ekonomi präglas av hög inflation och stigande räntor, och kommer att påverkas av att ekonomin nu går in i en lågkonjunktur. Att inte satsa tillräckligt på välfärden innebär i praktiken nedskärningar. Den viktigaste strukturreformen i dagsläget är att värdesäkra statsbidragen och ge kommunsektorn de långsiktiga förutsättningar den behöver för att bedriva det välfärdsarbete som är helt centralt. Det behövs också ett statligt räddningspaket till sjukvården. Mycket talar för att personalförsörjningen kommer att bli en stor utmaning för kommunerna och regionerna under den kommande tioårsperioden. Den svenska sjukvården och äldreomsorgen behöver återgå till att styras med utgångspunkt från hälso- och sjukvårdslagens portalparagraf om vård efter behov.

Egen försörjning är grunden för personlig frihet och självständighet. Arbeta utgör basen för ekonomiskt välstånd och ger möjlighet till delaktighet i samhällslivet. Grunden för den svenska arbetsmarknadsmodellen är starka parter och bygger på en politik för sysselsättning, en aktiv arbetsmarknadspolitik, starka trygghetssystem, en stark arbetsrätt, ett starkt anställningsskydd och kollektivavtalstäckning. Den ekonomiska politiken ska ha som inriktning att pressa ner arbetslösheten och skapa förutsättningar för en hög sysselsättning i ett jämlikt samhälle med trygga löntagare. Genom trygga socialförsäkringar och en aktiv arbetsmarknadspolitik går det att återskapa en positiv arbetslinje. Även bostadspolitikerna är en viktig pelare i en stark och generell välfärd. Utbildning och humankapital är en avgörande faktor för ökad arbetsproduktivitet och därför ska den ekonomiska politiken inriktas mot att göra högkvalitativ utbildning tillgänglig för fler genom att förstärka resurserna för utbildning och utreda ökade kompensatoriska inslag i fördelningen av utbildningsresurserna.

Samhället behöver ställa om på ett omfattande, skyndsamt och strukturerat vis för att uppnå klimatmålen och undvika en klimatkatastrof. Det behöver finnas en tydlig folklig förankring för de genomgripande förändringar som måste till. Därför kan klimatpolitiken inte frikopplas från sysselsättning, välfärd och regional utveckling. Samhället behöver vara mycket tydligt med att det är genom investeringar, innovation och storskaliga samhällsprojekt som de största effekterna kan uppnås. Det är samhällets ansvar att säkerställa att klimatomställningen inte står och faller med individuella val av konsumtion eller levnadsvanor. En klimatpolitik i centrum av den ekonomiska politiken är en inriktning som kan leda till verkliga resultat.

3. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (C)

av Martin Ådahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2389 av Martin Ådahl m.fl. (C) och avslår proposition 2022/23:100 punkt 1 och motionerna 2022/23:615 av Markus Kallifatides (S) yrkandena 1–3, 2022/23:1121 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkandena 3 och 4, 2022/23:1162 av Joakim Järrebring (S), 2022/23:1313 av Mathias Tegnér (S), 2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 15, 2022/23:2383 av Per Bolund m.fl. (MP), 2022/23:2385 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) och 2022/23:2388 av Magdalena Andersson m.fl. (S).

Ställningstagande

Sverige och den svenska ekonomin står inför stora utmaningar i form av dämpad tillväxt, hög inflation, högre arbetslöshet, sjunkande reallöner, pressade hushåll och minskade investeringar. Rysslands invasion av Ukraina har försämrat den säkerhetspolitiska situationen för Sverige, tiden för att världen ska klara klimatomställningen håller på att rinna ut och gängkriminaliteten i Sverige skördar dödsoffer varje vecka. Det ekonomiska läget kräver att finanspolitiken fokuserar på och prioriterar åtgärder som stöttar konjunkturen och underlättar ansträngningarna med att få ned inflationen. Det är viktigt att små växande företag värnas då de är motorn i svensk ekonomi och bygger vårt välbefinnande. Politiken bör därför inriktas på att sänka kostnader, bl.a. genom att sänka skatten på att anställa, bredda etableringsjobben och värna arbetslinjen så att fler går från bidrag till jobb. Arbetslöshetsförsäkringen bör reformeras, samtidigt som jobbstimulansen fördubblas för den som går från försörjningsstöd till arbete. Regelrådet bör göras till en egen myndighet för att på sätt kunna minska regelkrånglet. Den kompetensbrist som finns parallellt med arbetslösheten bör åtgärdas genom att politiken inriktas på att förstärka yrkesutbildningarna och studiestödet för omställning. Det bör också säkerställas att ingen enskild grupp, bransch eller region får bära en oproportionerligt stor del av den börda som lågkonjunkturen medför. Politiken bör fokusera på åtgärder som kompenserar för de ökande kostnaderna för de som har det sämst ställt, bl.a. genom att öka underhållsstödet och stödet till civilsamhället.

Kommuner och regioner står inför stora ekonomiska utmaningar och väntas gå med underskott såväl innevarande år som kommande år. Politiken bör därför prioritera resurser till kommuner och regioner, bl.a. för att rädda lärare och skolor.

Klimatförändringarna är akuta och utsläppen behöver minska snabbt och mycket. Det är därför oroande att regeringen prioriterat bort viktiga miljö- och klimatåtgärder och vidtar en rad åtgärder som väntas öka utsläppen. För att målen för klimatomställningen ska nås måste takten i klimatpolitiken öka. Det kräver snabba och genomgripande reformer av transportsektorn, industrin och övriga delar av samhället samtidigt som reformerna måste utformas så att de fungerar i människors vardag. Alla ska känna sig delaktiga i klimatomställningen, och politiken bör därför inriktas på att skapa en folkrörelse för klimatet så att alla ges en chans att vara med i omställningen, bl.a. genom att prioritera resurser för en ökning av det gröna avdraget, för en särskild klimatkredit och för att återupprätta skattefriheten för biogas. En kriskommission bör inrättas för att få igång utbyggnaden av ny elproduktion. Målet ska vara att produktionen av el i Sverige växer till över 250 TWh före 2030. Höga el- och dieselpriiser påverkar många hushåll på den svenska landsbygden. Politiken ska inriktas på att värna landsbygden på riktigt genom att prioritera åtgärder som bl.a. en rabatt på bränsle vid pump för de som bor på landsbygden, en möjlighet att skriva av studielån, ökade stöd till lantbrukare och bönder samt en förlängning av nedsättningen av dieselskatten.

Det råder en bred politisk enighet om att kraftigt förstärka resurserna till polisen, kriminalvården och hela rättsväsendet. Däremot görs det för lite för att stoppa nyrekryteringen av ungdomar och barn till kriminella gäng. Politiken behöver därför inriktas på att i större utsträckning prioritera åtgärder och resurser för att stoppa denna rekrytering, bl.a. genom att stärka de som jobbar inom socialtjänsten och genom att ersätta Sis-hem med ungdomsfängelser.

Sverige har under en lång tid varit i behov av ett stärkt försvar – ett behov som har förstärkts och blivit mer akut sedan Rysslands invasion av Ukraina. Politiken behöver därför inriktas på att snabbt och brett rusta upp det svenska försvaret med målet om att försvarsutgifterna ökar till 2 procent av BNP till 2026 och att Försvarsmakten får täckning för allt militärt stöd till Ukraina. Sverige bör också kraftfullt skala upp stödet till det ukrainska folket.

De utmaningar som Sverige står inför leder till svåra finanspolitiska avväganden. Reformerna måste genomföras på ett sätt som inte spår på inflationen, som bidrar till att förbättra den svenska ekonomins funktionssätt och som är förenligt med det finanspolitiska ramverket. Prioriterade reformer bör finansieras genom att trygghetssystem riktade till människor som är arbetslösa har ett stort jobbfokus och fungerar som omställningsförsäkring, ett ökat inslag av kvalificering till välfärdssystemen, minskade riktade statsbidrag till förmån för generella och slopade ineffektiva undantag från miljö- och klimatskatter.

Utgiftstaket för 2026 bör uppgå till 1 850 miljarder kronor i stället för 1 860 miljarder kronor som regeringen bedömer. Regeringens bedömning medför en budgeteringsmarginal om 10 procent av de takbegränsade utgifterna 2026. En sådan storlek på budgeteringsmarginalen riskerar att försvaga utgiftstakets styrande effekt. I samband med den planerade översynen av överskottsmålet vore det inte orimligt att se över systemet med utgiftstak.

4. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (MP)

av Janine Alm Ericson (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:615 av Markus Kallifatides (S) yrkandena 1–3,

2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 15 och

2022/23:2383 av Per Bolund m.fl. (MP) samt

avslår proposition 2022/23:100 punkt 1 och motionerna

2022/23:1121 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkandena 3 och 4,

2022/23:1162 av Joakim Järrebring (S),

2022/23:1313 av Mathias Tegnér (S),

2022/23:2385 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V),

2022/23:2388 av Magdalena Andersson m.fl. (S) och

2022/23:2389 av Martin Ådahl m.fl. (C).

Ställningstagande

Sverige och världen står inför stora utmaningar. Pandemin, Rysslands olagliga anfallskrig mot Ukraina och inte minst den med stormsteg annalkande klimatkrisen gör att läget i världen måste målas i dystra färger. I spåren följer såväl livsmedelskris som en ekonomisk kris som drabbar hushållen med de minsta marginalerna hårt. Den ekonomiska politiken behöver därför inriktas mot en politik som svarar upp mot de kriser och utmaningar som Sverige nu har framför sig. Det handlar om en politik som hjälper hushållen, klarar välfärden och klarar omställningen.

Det ekonomiska läget präglas av den höga inflationen och att Sverige går in i en lågkonjunktur. De snabba prisökningarna minskar hushållens köpkraft. Ibland låter det som om finanspolitiken i det läge som råder inte kan utformas på annat sätt än att agera ytterst passivt när det gäller stöd till hushållen och välfärden. Jag håller inte med om detta, utan konstaterar att Sveriges offentliga finanser är starka. Det betyder att det finns finanspolitiskt utrymme att bedriva

en mer aktiv politik som stöttar hushållen, välfärden och den gröna omställningen utan att spä på inflationen. Med en förväntad ökad arbetslöshet framöver är det vidare angeläget att se till att de som är arbetslösa får möjligheten att bygga sina kompetenser och att fler ges chansen till utbildning och vidareutbildning i bristyrken.

Med den ekonomiska politiken väljer vi vilket samhälle vi skapar och den ska utformas så att ekonomin är till för människor och agerar inom socialt och ekologiskt hållbara ramar. Genom att det i vårpropositionen sedan 2017 redovisas flera olika välståndsmått är det möjligt att få en bredare och mer rättvisande bild av den ekonomiska utvecklingen. Arbetet med att utveckla välståndsmåtten behöver fortsätta och indikatorerna i högre grad bidra till att forma den ekonomiska politiken. Det behövs innovativa ekonomiska modeller som stöder ekonomi inom naturens ramar. Staten måste ta en aktiv roll och främja investeringar i klimatsmarta lösningar. Det finanspolitiska ramverket måste ses över för att skapa utrymme för nödvändiga investeringar i den gröna omställningen inom en grön statlig investeringsbudget under de kommande tio åren. För den övriga budgeten bör det överdrivet strama överskottsmålet ersättas med ett balansmål för att möjliggöra nödvändiga satsningar på välfärden. Översynen av det finanspolitiska ramverket behöver tidigareläggas.

De svenska företagen är avgörande för Sveriges klimatarbete och konkurrenskraft. Jag kan konstatera att det tack vare en tidigare tydlighet från politiken redan pågår en grön industriell revolution där näringslivet investerar för att ställa om från fossila till fossilfria processer och produkter. Jordbruket, skogsbruket, vattenbruket och fisket behövs för en hållbar försörjning av livsmedel, material och energi och för omställningen till en fossilfri ekonomi. Samtidigt brådskar omställningen mot ekologisk, långsiktig hållbarhet och en samhällsekonomi som ryms inom planetens gränser också inom de gröna näringarna.

Den vetenskapliga kunskapen är samlad, gedigen och tydlig: den globala medeltemperaturen stiger i allt snabbare takt och den främsta orsaken är mänsklig aktivitet. Det krävs stora investeringar i klimatomställningen. För att undvika de allra mest katastrofala konsekvenserna av den globala uppvärmningen krävs en plan för att minska växthusutsläppen och genom klimatanpassning minska samhällets sårbarhet inför klimatrelaterade risker. Med utgångspunkt i vetenskapen ska det som krävs göras för att nå Sveriges del av Parisavtalet, dvs. netto-noll-utsläpp redan 2035.

Välfärden är underfinansierad och sviterna efter pandemin har inte gjort det bättre. När nu behoven ökar framöver och inflationen driver upp kostnaderna för kommuner och regioner måste de ekonomiska resurserna följa efter genom både ökade generella statsbidrag och bidrag för nyanställningar och högre löner. Vinst ska inte vara drivkraften i vare sig skolan eller vården. Vidare behöver politiken inriktas mot att bygga fler bostäder som kan efterfrågas av många, inte minst unga, studenter, äldre och stora familjer.

Skattepolitiken ska vara ett verktyg för att styra ekonomisk aktivitet och det behövs en skattepolitik som tydligare styr om mot hållbarhet och låga utsläpp.

Genom att utveckla sådana system blir det lättare för medborgarna att leva hållbart. Skattesystemet spelar också en nyckelroll för att bidra till att Sverige håller ihop. Den som tjänar mer och äger mer ska också betala mer i skatt. När allt fler svenska hushåll, som är fallet nu, får svårt att få pengarna att räcka till det nödvändigaste krävs det kraftiga åtgärder i absolut närtid som stöttar barnfamiljer som lever med små marginaler. Till exempel är slopad matmoms, inflationssäkrade barnbidrag, underhållsstöd och bostadsbidrag, gratis frukost till barn i skolan och ett förhöjt bostadsbidrag en bättre prioritering än att gynna höginkomsttagare genom att låta brytpunkten för statlig skatt justeras med inflationen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2022/23:100 2023 års ekonomiska vårproposition:

1. Riksdagen godkänner förslaget till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (avsnitt 3).

Följdmotionerna

2022/23:2383 av Per Bolund m.fl. (MP):

Riksdagen godkänner de förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som anförs i motionen.

2022/23:2385 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

Riksdagen godkänner förslaget till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (avsnitt 9–10 i motionen).

2022/23:2388 av Magdalena Andersson m.fl. (S):

Riksdagen godkänner de förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som anförs i motionen.

2022/23:2389 av Martin Ådahl m.fl. (C):

Riksdagen godkänner förslaget till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (avsnitt 2 och 3).

Motioner från allmänna motionstiden 2022/23

2022/23:615 av Markus Kallifatides (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tidigarelägga översynen av det finanspolitiska ramverket och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inom ramen för översynen av det finanspolitiska ramverket övergå från överskottsmål till balansmål och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öppna för lånefinansiering av vissa strategiska infrastrukturprojekt med stor klimatnytta och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1121 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka budgetprocessen och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa lagstiftningen för ändring av utgiftstaket och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1162 av Joakim Järrebring (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fastställa mål för hur jämlikheten ska utvecklas och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1313 av Mathias Tegnér (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den ekonomiska politiken behöver ses över för att säkerställa att ett klimatperspektiv är integrerat i finanspolitiken och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den ekonomiska politiken ska utformas inom ramen för de nationella klimat- och miljömålen och att de nya välfärdsmåten ska vara styrande i budget och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Skatteutskottets yttrande 2022/23:SkU5y

2023 års ekonomiska vårproposition

Till finansutskottet

Skatteutskottet föreslår att finansutskottet tillstyrker regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken i de delar dessa avser skatteutskottets beredningsområde. I fyra avvikande meningar tillstyrker Socialdemokraterna, Centerpartiet, Vänsterpartiet och Miljöpartiet de förslag till riktlinjer som lagts fram av respektive parti.

Utskottets överväganden

Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken godkänns i de delar de avser skatteutskottets beredningsområde och att samtliga motioner med förslag om en annan inriktning avslås.

Jämför avvikande mening 1 (S), 2 (V), 3 (C) och 4 (MP).

Regeringen

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner regeringens förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Regeringen anför att propositionen lämnas i ett osäkert läge med krig i vårt närområde, en ansträngd situation på energimarknaderna i Europa och den högsta inflationen i Sverige på över 30 år. Hög inflation är löntagarnas värsta fiende eftersom den leder till att reallöner sjunker och värdet på sparande minskar. Det är viktigt att inflationen inte biter sig fast på en långvarigt hög nivå. Hög skuldsättning och en hög andel rörliga bostadslån gör dessutom svenska hushåll och företag särskilt känsliga för de snabbt stigande räntor som följer av inflationen. Samtidigt går Sverige in i en lågkonjunktur med en hög arbetslöshet i jämförelse med andra europeiska länder.

I detta läge prioriterar regeringen att skydda särskilt utsatta hushåll mot de stigande priserna, att sätta in åtgärder mot den höga arbetslösheten och att motverka den höga inflationen genom förbättrad konkurrens. Arbetslinjen ska enligt regeringen återupprättas och strukturreformer genomföras för att öka tillväxten. Samtidigt gör regeringen reformer för att lösa de samhällsproblem som Sverige har haft under en längre tid.

Regeringen tar ansvar genom att bedriva en fortsatt återhållsam finanspolitik samtidigt som stöd ges till framför allt utsatta hushåll. Kostnadsdrivande regleringar reformeras, exempelvis sänks reduktionsplikten den 1 januari 2024. Arbetsmarknadens parter ansvarar för att avtalsrörelsen inte driver på den höga inflationen. Företagen ansvarar för att inte göra obefogade prishöjningar.

Regeringen avser att vidhålla en skattenedsättning på diesel för jord- och skogsbruk till EU:s miniminivå 2024 och 2025.

Staten varken kan eller bör kompensera för samtliga prisökningar som nu sker, men särskilda åtgärder bör vidtas för att stötta de svenska hushållen. Det är en förutsättning för att Sverige ska kunna ta sig igenom den svåra situation

som vi befinner oss i. Under 2023 stöttas hushållen med ca 27 miljarder kronor genom elstöd.

Dessutom förstärks hushållens ekonomi genom flera av åtgärderna i budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1), exempelvis ett förstärkt jobbskatteavdrag för äldre samt tillfälligt sänkt energiskatt på bensin och diesel. Även företagen har drabbats av inflationen, inte minst de höga elpriserna. Regeringen kommer att återföra omkring 30 miljarder kronor till företagen 2023 som kompensation för höga elpriser. Dessutom har regeringen nyligen infört ett stöd på 2,4 miljarder kronor riktat till de företag som drabbats allra värst av höga elpriser.

Åtgärderna har enligt regeringen två syften. Det handlar om att kompensera för prisökningar inom områden där politiska beslut under lång tid har drivit upp kostnaderna, vilket t.ex. skett genom nedläggning av kärnkraft och genom reduktionsplikten. Det handlar också om riktade åtgärder till de som har drabbats hårdast av prisökningarna, exempelvis genom de höga elpriserna, som under vintern har varit mycket utmanande för svenska hushåll och företag. Kommande höst och vinter kan återigen innebära väsentligt högre priser än normalt. Regeringen har beredskap för att vid behov kunna hantera en sådan situation skyndsamt, t.ex. genom att föreslå skattesänkningar eller riktade stöd åt ekonomiskt utsatta grupper eller vidta andra stödåtgärder. Utformningen av eventuella kommande åtgärder kommer dock ständigt att vägas mot risken för att alltför expansiva åtgärder kan driva på inflationen ytterligare och förvärra de strukturella problemen på den svenska arbetsmarknaden.

För att det ska löna sig mer att arbeta kommer regeringen, när det ekonomiska läget tillåter, att föreslå att skatten på arbete sänks ytterligare. En sådan skattesänkning ökar drivkrafterna till arbete och leder till fler arbetade timmar i ekonomin. Att öka drivkrafterna till arbete är särskilt viktigt i ett läge där de flesta som får bidrag och transfereringar får kompensation för den höga inflationen, medan löntagare får se sin köpkraft urholkad. Det innebär att det lönar sig allt sämre att gå från bidrag till arbete. Behovet av att sänka skatten på arbete kommer därför att vara särskilt stort de kommande åren.

Sverige behöver gå från låg till hög tillväxt. Den svenska BNP-tillväxten hämmas bl.a. av bristfälliga villkor för entreprenörskap och försämrade förutsättningar för energiproduktion genom kärnkraftsnedläggningar. För att öka produktiviteten och tillväxten vidtar regeringen åtgärder inom flera områden. Dessa syftar till att skapa bästa möjliga förutsättningar för ett konkurrenskraftigt och innovativt näringsliv. Skatterna ska vara konkurrenskraftiga, entreprenörskap och företagande ska uppmuntras och regelbördan ska minska. Regeringen främjar tillväxt bl.a. genom investeringar i forskning och utveckling.

Bostadsmarknaden påverkas på kort sikt mycket negativt av bl.a. de stigande räntorna. På längre sikt påverkas byggandet strukturellt av tillgången till bl.a. byggbar mark, regelverk och kommunernas agerande. Regeringen avser därför att genomföra reformer för ökat byggande och en bättre fungerande bostadsmarknad.

Regeringen kommer att fortsätta förbättra förutsättningarna för konkurrens, innovation, forskning och entreprenörskap. Ett arbete har inletts för att systematiskt sänka företagens kostnader för administration. Regeringen har vidare utökat uppdraget till den utredning som analyserar skattereglerna för entreprenörer, de s.k. 3:12-reglerna, till att även omfatta förslag för att ytterligare främja entreprenörskap och underlätta ägarskiften.

Ett implementeringsråd kommer enligt regeringen att inrättas med syftet att undvika överimplementering av EU-direktiv och därigenom motverka omotiverade regelbördor.

Inkomster

Prognosen är baserad på tidigare beslutade, föreslagna och aviserade utgiftsreformer samt de som föreslås eller aviseras i propositionen Vårändringsbudget för 2023 (prop. 2022/23:99). Prognosen baseras inte på några framtida finanspolitiska regel- eller anslagsändringar därutöver. Sammanfattningsvis redovisas följande:

- Skatteintäkterna, exklusive kommunal utdebitering, väntas öka med sammanlagt 22 miljarder kronor 2023 till följd av beslutade och aviserade förändringar på skatteområdet.
- Enligt preliminära utfall bedöms den offentliga sektorns skatteintäkter ha ökat med 5,6 procent 2022 jämfört med året före. Den höga inflationen, mätt med konsumentprisindex (KPI), medförde att skattebaser som t.ex. hushållens konsumtion ökade kraftigt i löpande pris. Vidare påverkades skatteintäkterna 2022 av de tillfälliga flaskhalsintäkter som användes för finansiering av elstöd.
- År 2023 väntas BNP i löpande pris öka med 4,0 procent. De totala skatteintäkterna väntas öka med 3,6 procent, vilket är i linje med genomsnittet under perioden 2000–2021. Skatteintäkter från konsumtion och insatsvaror ökar till följd av en tillfällig effekt av flaskhalsintäkter. Även skatt på arbete väntas bidra till att hålla uppe utvecklingstakten för skatteintäkterna. Kapitalskatterna bidrar däremot till att tillväxten i skatteintäkterna dämpas jämfört med 2022, då dessa bedöms fortsätta minska 2023.
- Under 2024 väntas skatteintäkterna öka med endast 1,3 procent. Det beror på att intäkterna från skatt på arbete väntas utvecklas svagt eftersom lönesumman bedöms öka betydligt långsammare än det historiska genomsnittet sedan 2000. Det är också en följd av att intäkterna från skatt på konsumtion och insatsvaror väntas minska. Dessa intäkter är dock förhöjda 2022 och 2023 till följd av en tillfällig effekt av flaskhalsintäkter. Under 2025 och 2026 väntas skatteintäkterna öka i paritet med ekonomin som helhet, dvs. med i genomsnitt 5 procent per år. Samtliga skatteslag väntas bidra till ökningen.

- I förhållande till budgetpropositionen för 2023 har prognosen för den offentliga sektorns skatteintäkter reviderats ned med i genomsnitt 42 miljarder kronor per år 2023–2025.

Riksdagen har beslutat att införa utökade möjligheter för företagen att få tillfälliga anstånd med inbetalning av skatter och avgifter. Anstånd ska få beviljas för tolv respektive fyra redovisningsperioder i stället för som tidigare nio respektive tre redovisningsperioder. Vidare är de perioder som är möjliga att få anstånd för utökade till att även omfatta perioden april–juni 2022, och den bortre tidsgränsen för anstånd är senarelagd från den 12 februari till den 12 september 2023. Åtgärderna bedöms minska skatteintäkterna med 130 miljoner kronor 2023 (prop. 2022/23:52, bet. 2022/23:FiU31, rskr. 2022/23:118–120). Åtgärderna ger även upphov till offentligfinansiella effekter 2024–2027.

Riksdagen har också beslutat att införa en tillfällig skatt på vissa elproducenters överintäkter som motsvarar reglerna om ett tillfälligt tak för marknadsintäkter enligt rådets förordning (EU) 2022/1854 av den 6 oktober 2022 om en krisintervention för att komma till rätta med de höga energipriserna. Åtgärden bedöms öka skatteintäkterna med 151 miljoner kronor 2023 (prop. 2022/23:58, bet. 2022/23:FiU33, rskr. 2022/23:125).

Socialdemokraterna

I partimotion 2022/23:2388 av Magdalena Andersson m.fl. (S) föreslås att riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som anförs i motionen.

Motionärerna anför att Sverige står på branten av en lågkonjunktur. Stigande priser på el, bränsle och mat gröper ur hushållens köpkraft samtidigt som hyrorna stiger och Riksbanken höjer styrräntan för att ytterligare dämpa efterfrågan. Antalet varsel och företagskonkurser ökar och skolan och sjukvården larmar om nedskärningar.

Sverige har enligt motionärerna i dag den högsta inflationen sedan inflationsmålet infördes. De senaste årens omvärldshändelser har lett både Sverige och världen in i en ny ekonomisk fas. Denna utveckling tog fart redan i och med coronapandemin. Endast två veckor efter att de svenska pandemi-restriktionerna avvecklades inledde Ryssland sin fullskaliga invasion av Ukraina. Kriget i Ukraina orsakar framför allt ett enormt mänskligt lidande och utmanar den europeiska säkerhetsordningen. Tillsammans med Rysslands agerande på energimarknaderna har kriget även pressat upp priserna på fossila bränslen, gas och el runt om i Europa. Samtidigt har de globala livsmedelspriserna ökat kraftigt. Hushåll runt om i världen pressas nu från två håll. Inflationen gröper djupa hål i plånboken, och samtidigt ser vi enligt motionärerna en sämre realekonomisk utveckling och minskad tillväxt.

Motionärerna menar att om regeringen fortsätter att agera saktfärdigt och underlåter att genomföra nödvändiga åtgärder, kommer lågkonjunkturer att bli djup och företag och hushåll att drabbas hårt. Regeringen gör enligt

motionärerna för lite för att stötta de hushåll som drabbas hårdast av inflationen, saknar en plan för att möta lågkonjunkturen och står handfallen inför svältkuren i välfärden som redan har påbörjats.

Tuffa ekonomiska tider kräver prioriteringar och politiskt ledarskap.

Socialdemokraterna har därför enligt motionärerna lagt fram tre tydliga principer för hur det allvarliga ekonomiska läget ska hanteras: en plan för hushållens ekonomi för att lindra effekterna av inflationen, en plan för jobben för att bekämpa lågkonjunkturen samt en plan för att säkra välfärden. Sverige behöver enligt motionärerna investeringar för att vi ska kunna bygga ett starkare och grönare land efter krisen. En global klimatkapplöpning pågår och om svensk industri ska kunna behålla sin styrkeposition och fortsätta växa, måste vi ligga längst fram i klimatomställningen. Motionärerna menar att det kräver mer energiproduktion här och nu, och satsningar på kompetensutveckling och forskning.

Motionärerna anför vidare att det svenska elstödet till hushåll och företag finansieras med kapacitetsavgifterna som betalats in till Svenska kraftnät. Det svenska elstödet har blivit kraftigt försenat jämfört med vad regeringspartierna och Sverigedemokraterna lovade under valrörelsen. Elstödet fördelades därutöver utan några som helst rättviseaspekter. Vissa enskilda personer fick över 700 000 kronor i elstöd, medan vanligt folk norr om Dalälven inte fick en enda krona. Därtill finns det enligt motionärerna inga besked om huruvida det kommer att vara tillåtet att använda kapacitetsavgifterna för att finansiera elstöd även under nästa vinter. Motionärerna menar att regeringen måste se till att EU förlänger möjligheten att betala tillbaka kapacitetsavgifterna till elkonsumenterna.

EU har beslutat att även övervinsterna på elmarknaden ska återföras till elkunderna, genom att införa ett intäktstak för elproducenterna den 1 december 2022. Regeringens saktfärdighet har inneburit att Sveriges intäktstak kom på plats först den 1 mars trots att syftet var att det skulle vara på plats inför vintern. Den svenska utformningen resulterar också i mycket låga skatteintäkter. Många andra EU-länder har fått mer kraftfull lagstiftning på plats som innebär att mer av övervinsterna kan återföras till elslutkunderna. Hade regeringen agerat snabbare och anpassat regelverket bättre till svenska förutsättningar hade även svenska hushåll kunnat få tillbaka en del av övervinsterna under vintern. EU-förordningen och det svenska intäktstaket löper ut den 30 juni och regeringen verkar inte ha någon plan för att förlänga eller förbättra regelverket. Motionärerna föreslår att intäktstaket förlängs till årets slut.

Motionärerna anför att det förefaller rimligt att regeringen analyserar den uppkomna situationen vad gäller pensionärer födda 1957 och välkomnar om regeringen återkommer till riksdagen med eventuella justeringar eller övergångsregler.

Vänsterpartiet

I partimotion 2022/23:2385 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) föreslås att riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som anförs i motionen.

Motionärerna anför att de svenska hushållen är hårt pressade av hög inflation och stigande räntor. Den nuvarande inflationskrisen har blottlagt en rad olika dysfunktionella marknader. Den moderna kapitalismen kännetecknas alltmer av oligopolliknande marknadsstrukturer. Dåligt reglerade marknader och bristen på konkurrens gör det lätt för företagen att höja sina priser och vinster. Den första inflationschocken har sina rötter i covidpandemin. Nedstängningarna och sedan det snabba återöppnandet skapade flaskhalsar och störningar i globala leveranskedjor. Den andra stora inflationsimpulsen skedde i samband med Rysslands anfällskrig mot Ukraina. Det resulterade direkt i stigande priser på gas och el. Då både Ryssland och Ukraina är stora spannmålsproducenter resulterade kriget också i stora störningar inom jordbrukssektorn med stigande priser på livsmedel m.m.

Motionärerna anför vidare att det mest påtagliga i regeringens ekonomiska vårproposition är frånvaron av en verklig krispolitik. Sedan regeringen tillträdde med stöd av Sverigedemokraterna har man konsekvent duckat när det gäller ansvaret för att möta den kris Sverige befinner sig i. Med hänvisningar till den höga inflationen och det begränsade reformutrymmet har man valt att föra en ytterst passiv tillvaro. Det saknas finanspolitik för att skydda hushållen annat än för dem som har det bäst ställt, det elprisstöd som kommer är minst tre månader försenat, beskattningen av övervinster på elmarknaden har slarvats bort och hushållen får inga slopade amorteringskrav.

Enligt motionärerna har regeringen misslyckats totalt med att hantera de höga elpriserna. Regeringens och Sverigedemokraternas elprisstöd till hushåll och företag kom inte bara betydligt senare än utlovat. Stödet har också en fördelning som är både orimlig och ologisk. Stödet ger absolut mest till de som faktiskt inte behöver stödet, vilket gör att det blir för lite över till de vanliga hushållen som har riktiga behov. Enligt EU:s förordning om övervinster på el skulle medlemsstaterna ha infört ett tillfälligt tak för de enorma övervinster som görs på el. Eftersom regeringen drog ut på processen infördes taket först flera månader senare. Man gick därmed enligt motionärerna miste om att komma till rätta med övervinsterna under vintern när elen var som dyrast. Miljardbelopp kan därför plockas hem av elmarknadens aktörer, i stället för att gå till de hushåll som kämpar för att kunna betala sina elräkningar.

I budgetpropositionen för 2023 valde man att använda en betydande del av reformutrymmet till att sänka skatten för de som kör bensin- och dieseldrivna bilar medan man lät bli att stödja de grupper som har det sämst ställt. Samtidigt släppte regeringen fram en skattepolitik som ensidigt gynnar höginkomsttagare. En mycket kraftig uppräknings av skiktgränsen för statlig inkomstskatt – med 10,7 procent – ger skattelättnader på ca 13 miljarder kronor totalt till de individer som tjänar 46 000 kronor i månaden och mer.

Motionärerna menar att den ekonomiska krisens börda bör delas mer solidariskt mellan företag, stat och hushåll. I dag tvingas hushållen bära en alldeles för stor del av bördan. Företagens och ägarnas inkomster har dragit ifrån under en lång period, vilket har lett till dramatiskt växande klyftor. Staten har tagit ett steg tillbaka. Hushållens skuldsättning har ökat, samtidigt som Sverige har en historiskt låg statsskuld. Det är enligt motionärerna dags för staten och företagen att göra mer.

Den politik som presenterades i Vänsterpartiets budgetmotion för 2023 bygger på en mer omfördelande skattepolitik och omfattande satsningar på de hushåll som har det sämst ställt genom stärkta trygghetssystem samt sänkta avgifter och taxor på för hushållen nödvändiga utgifter. Vänsterpartiets politik skulle ha inneburit att hushållen varit betydligt bättre rustade för att möta den kris de nu genomlever.

Motionärerna anför vidare att en politik för hållbar tillväxt, ökad jämlikhet och full sysselsättning behöver understödjas av en hög kvalitet i välfärdstjänster och effektiva försäkringssystem. Skatterna fyller i detta hänseende flera viktiga funktioner. De ska vara en stabil finansiering av offentliga investeringar, utbildning och en aktiv arbetsmarknads- och näringspolitik. Därtill bör de jämna ut inkomster, konsumtion och sparande mellan olika inkomstgrupper.

Sammanfattningsvis ger forskningen inget entydigt svar på hur starkt det eventuella sambandet mellan skatter och sysselsättning är i Sverige. Det enda som är helt säkert enligt motionärerna är att skattesänkningar leder till minskade skatteintäkter. Motionärerna söker mandat för att inleda arbetet med en genomgripande skattereform som ska skapa ett enhetligt, rättvist och legitimt skattesystem som kan bidra till en långsiktig finansiering av välfärden. Motionärernas generella utgångspunkt är att staten inte ska använda lägre skattesatser och olika skatteavdrag som stöd till vissa företag eller branscher eller för att påverka konsumtionsmönster och arbetstider. Skatter ska finansiera gemensamma åtaganden och jämna ut inkomstskillnader. Det mest prioriterade området att komma till rätta med är den urholkade kapitalbeskattningen och den extremt ojämna förmögenhetsfördelningen i Sverige.

För att finansiera höjningarna av barnbidraget, flerbarnstillägget och införandet av ett ensamstående tillägg föreslår motionärerna att rut-avdraget pausas för resten av året.

När riksdagen röstade för höjda åldersgränser i pensionssystemet beslutade den också om att höja åldersgränsen för det förhöjda grundavdraget från 65 till 66 år. Det innebär stora skattehöjningar, mellan nästan 1 000 och 3 000 kronor per månad, för den som föddes 1957. Motionärerna anser att regeringen snarast bör återkomma med förslag om att dra tillbaka den höjda åldersgränsen för det förhöjda grundavdraget.

Centerpartiet

I partimotion 2022/23:2389 av Martin Ådahl m.fl. (C) föreslås att riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som anförs i motionen.

Motionärerna anför att det med denna vårmotion är tydligt att Centerpartiet är det parti som satsar på jobb, tillväxt och arbetslinjen i krisen, när regeringen höjer skatten och bidragen. Centerpartiet är det parti som vill stärka klimatpolitiken när regeringen monterar ned den och som värnar landsbygden när regeringen har glömt bort den. Passivitet är en dålig ekonomisk medicin i kristider. Motionärerna anför vidare att Sverige och den svenska ekonomin står inför stora utmaningar. Tillväxten dämpas och vi befinner oss i en lågkonjunktur. Sysselsättningen kommer att sjunka och arbetslösheten att öka. Samtidigt är inflationen långt över Riksbankens mål, vilket gör att räntorna kommer att stiga. Resultatet blir sjunkande reallöner, pressade hushåll och minskande investeringar. Rysslands invasion av Ukraina innebär att den säkerhetspolitiska situationen för Sverige är sämre än någon gång sedan andra världskriget. FN:s klimatpanel har ånyo tydliggjort att tiden håller på att rinna ut, om världen ska klara klimatomställningen. Problemet med regeringens förslag till vårproposition och vårändringsbudget är inte primärt vad den gör, utan vad den inte gör.

Enligt motionärerna går vägen till sänkt inflation och en vänd lågkonjunktur genom sänkta kostnader, inte minst genom sänkt skatt på att anställa, och värnande om arbetslinjen så att fler går från bidrag till jobb. Motionärerna föreslår därför att arbetsgivaravgiften, särskilt för att anställa unga, ska sänkas, inte höjas som Tidöregeringen gjorde den 1 april.

På ett halvår har Tidöregeringen raserat stora delar av klimatpolitiken. Utsläppen kommer att öka till följd av politiken och Sverige riskerar att förlora ledarrollen i världen. Klimatförändringarna är akuta och utsläppen behöver minska snabbt och mycket. Det är därför enligt motionärerna oroande att se hur regeringen prioriterar bort viktiga miljö- och klimatåtgärder. I budgetpropositionen för 2023 konstaterade regeringen själv att den genomför en lång rad åtgärder som väntas öka utsläppen. Ambitionen att minska mängden förnybart biodrivmedel, den avskaffade klimatbonusen för laddbara bilar och den breda sänkningen av bensinskatten, också för boende i storstäder, var alla olyckliga.

Motionärerna anför vidare att man inom ramen för det s.k. januariavtalet, förhandlade fram en skattereduktion för installation av grön teknik, det s.k. gröna avdraget. För att snabba på arbetet med energieffektiviseringar anser motionärerna att det gröna avdraget bör utvidgas, exempelvis till att omfatta installation av olika typer av värmepumpar, uppkoppling mot fjärrvärme, energieffektivisering och andra sätt att minska elförbrukningen, inte minst från direktverkande el.

Motionärerna föreslår vidare att biogasen, som hotar att kollapsa efter en skattechock i början av året, ska räddas genom att skattefriheten omgående återinförs. Vidare bör gödselgasstödet förlängas.

Sedan regeringen helt misslyckats med att leverera på sina vidlyftiga löften från valrörelsen har många hushåll på den svenska landsbygden höga diesel- och elpriser. Både hushåll och småföretag på landsbygden, inte minst Sveriges bönder som är centrala för matproduktionen, behöver nu se resultat. Motionärerna står fast vid att de resurser som regeringen har använt till att sänka priset vid pump med netto 14 öre per liter i stället bör ges som en rabatt på 3 kronor per liter bränsle vid pump för de som bor på landsbygden. Resurserna bör gå till de som är beroende av bilen, inte de som pendlar ut och in till storstaden trots att de har tillgång till tunnelbana, buss eller spårvagn.

Motionärerna anför vidare att regeringen på samma sätt har förstärkt reseavdraget över hela landet. Reseavdraget bör i stället fokusera på de som saknar rimliga alternativ och är beroende av bilen. I ett första steg bör därför enligt motionärerna kommunerna i och runt våra tre storstäder exkluderas från den förstärkning som föreslogs i budgetpropositionen för 2023. På sikt bör reseavdraget reformeras och bli avståndsbaserat och färdmedelsneutralt.

Motionärerna anser att sänkningen av skatten på diesel för jord- och skogsbruket bör omvandlas till ett motsvarande permanent jordbruksavdrag.

Motionärerna vill på sikt införa en ny företagsform för mikroföretag, som gör det möjligt att enkelt pröva en affärsidé. Förslaget är tänkt att skapa en enklare, men inte lägre, beskattning som schablonmässigt baseras på företagets omsättning.

Motionärerna anför slutligen att ineffektiva undantag från miljö- och klimatskatter bör undanröjas.

Miljöpartiet

I partimotion 2022/23:2383 av Per Bolund m.fl. (MP) föreslås att riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som anförs i motionen.

Motionärerna anför att Sverige och världen står inför stora utmaningar. Pandemin, Rysslands olagliga anfallskrig mot Ukraina och inte minst den med stormsteg annalkande klimatkrisen gör att läget i världen måste målas i dystra färger. I spåren följer såväl livsmedelskris som en ekonomisk kris som drabbar hushållen med de minsta marginalerna hårt. Regeringens ekonomiska politik är ett svek mot hushållen, välfärden och klimatet.

Motionärerna menar att regeringen hade kunnat bedriva en mer aktiv politik som stöttar hushållen, välfärden och den gröna omställningen. Att hushållen kompenseras för de extremt höga elpriserna är enligt motionärerna i sig rimligt, men ett mer träffsäkert stöd med ett takbelopp hade varit att föredra och hade även skapat mer utrymme för andra mer prioriterade åtgärder. Även regeringens skattesänkning för höginkomsttagare i höstbudgeten kan med samma resonemang ha bidragit till att öka efterfrågan i ekonomin.

Motionärerna anför vidare att livsmedelspriserna det senaste året har ökat med över 20 procent. Att just många basvaror har ökat mycket i pris slår hårt mot barnfamiljer och de som lever med små marginaler. Motionärerna vill

därför helt slopa momsens på viktiga basvaror som mjölk, ost, ägg, bröd, smör och grönsaker i tre månader.

Den 1 januari 2023 höjdes åldersgränsen i flera delar av pensionssystemet. Konsekvenserna av de uteblivna övergångsreglerna är att personer födda 1957 får betala mer i skatt än andra personer som uppnått riktåldern för pension. Motionärerna anser att den orättvisa behandlingen av personer födda 1957 ska upphöra och föreslår därför att de ska ersättas för den högre skatt de får betala.

Motionärerna anför att man med skattepolitiken kan styra ekonomisk aktivitet i en mer hållbar riktning. Motionärerna vill ha ett skattesystem som fasar ut det som är dåligt för miljön men behåller en stabil skattebas för att finansiera den gemensamma välfärden och samhällsservicen. Det som är bra ska ha låg skatt eller subventioneras och det som är dåligt ska ha hög skatt. Motionärerna vill införa mer skattepolitik som styr om mot hållbarhet och låga utsläpp. Motionärerna anför vidare att de under de senaste tio åren har lagt grunden för många sådana system via gröna skatter och cirkulära skatte-reduktioner. Dessa system vill motionärerna utveckla så att ekonomin blir mer hållbar och det blir lätt för medborgare att leva hållbart.

För att främja återvinning av material vill motionärerna införa en skatt på uttag av jungfruliga material samt ökade skatter på avfall, exempelvis för byggsektorn. I framtidens elnät behöver flexibilitet och lagring spela betydligt större roll än i dag. Motionärerna vill se en utredning om hur skattesystemet kan användas för att underlätta utvecklingen. Skattesystemet ska även underlätta för ökad produktion av förnybar el, exempelvis genom att göra det mer lönsamt att sätta upp solceller på taket.

Motionärerna anför vidare att de under sin tid i regeringsställning genomförde en skattesänkning för boende i glesbygd. Landsbygden ska enligt motionärerna ha skattemässiga fördelar för att ställa om transportsektorn. Motionärerna vill utvidga skattesänkningen så att kommuner och regioner ska få en lokal elbonus för att satsa på förnybar elproduktion.

Motionärerna vill vidare att nedsättningen av dieselskatten för jordbruket ska tas bort.

De ekonomiska klyftorna i Sverige har enligt motionärerna ökat under flera decennier. Den utvecklingen vill motionärerna stoppa och då spelar skattesystemet en nyckelroll. Motionärerna vill att den som tjänar mer och äger mer också ska betala mer i skatt.

Under lång tid har löneinkomster beskattats progressivt, medan det på kapitalinkomster inte varit någon progressivitet alls. Motionärerna vill se en större progressivitet också i kapitalskatterna.

När Moderaternas, Kristdemokraternas och Sverigedemokraternas budgetalternativ för 2022 vann gehör i riksdagen togs skillnaden i beskattning mellan inkomster på arbete och sjuk- och aktivitetsersättning, den s.k. funkisskatten, bort. Samtidigt infördes dock ett jobbskatteavdrag som inte innefattade personer med funktionsnedsättning. Det innebär att den s.k. funkisskatten ändå finns kvar. Motionärerna vill ta bort den orättvisa skattekllyfta som nu uppstått.

I breda överenskommelser rustas nu Sveriges militära och civila försvar. För att det inte ska gå ut över de helt nödvändiga satsningar som måste göras på såväl klimat som miljö- och välfärdsområdet vill motionärerna införa en beredskapsskatt för höginkomsttagare som betalar den upprustning som nu i snabb takt ska genomföras.

Ojämnt fördelade kapitalinkomster ökar klyftorna i samhället. Därför anser motionärerna att det behövs en mer progressiv kapitalbeskattning där de som har väldigt höga inkomster bidrar mer. Motionärerna vill därför att investeringssparkonton ska skattebefrias för innehav upp till 50 000 kronor och att innehav som överstiger 1 miljon kronor ska få en högre skatt.

Om klimat- och miljömål ska nås måste vi enligt motionärerna bli mer transporteffektiva. Motionärerna föreslår därför att kollektivtrafikkort ska undantas från förmånsbeskattning.

Motionärerna anför vidare att idrotten stärker folkhälsan och ger människor ett socialt sammanhang. Motionärerna vill därför att alla ska ha möjlighet att utöva idrott och fritidsintressen på lika villkor. Stöden ska utformas jämställt och det offentliga ska vara en förebild i jämställd sponsring och stöd till elitsatsningar.

Hela Sverige behöver ställa om till fossilfrihet. För boende på landsbygden där avstånden till service och handel är långa kan det enligt motionärerna vara dyrare och svårare att ställa om. Motionärerna föreslår därför att elbilsbonusen ska vara högre på landsbygden än i resten av Sverige.

Motionärerna vill återinföra en bonus för nya elbilar på 70 000 kronor. För att stödet ska bli träffsäkert och inte en subvention för dyra lyxbilar vill motionärerna att endast bilar som kostar mindre än 550 000 kronor ska vara berättigade till bonus.

Motionärerna har länge verkat för att stärka biogasproduktionen och i regeringsställning drivit fram stora satsningar på biogas. Motionärerna vill därför införa en kompensation för den borttagna skattebefrielsen på biogas.

Motionärerna vill uppmuntra och stärka företagandet genom att möjliggöra för företagen att i högre grad än i dag erbjuda kompetensutveckling till sina medarbetare genom ett skatteavdrag för utbildningskostnaden.

Utskottets ställningstagande

Skattepolitiken ska säkra stabila skatteintäkter och skapa förutsättningar för en hållbar tillväxt och en hög sysselsättning. Skatterna ska vara konkurrenskraftiga, entreprenörskap och företagande ska uppmuntras och regelbördan ska minska.

Utskottet konstaterar att Sverige befinner sig i ett osäkert läge med krig i vårt närområde, en ansträngd situation på energimarknaderna i Europa och den högsta inflationen i Sverige på över 30 år.

Utskottet delar regeringens bedömning att arbetslinjen ska återupprättas och strukturreformer genomföras för att öka tillväxten. Utskottet delar vidare regeringens bedömning att när det ekonomiska läget tillåter bör skatten på

arbete sänkas ytterligare för att öka drivkrafterna till arbete och för att det ska löna sig mer att arbeta.

Eftersom utskottet delar regeringens bedömningar tillstyrker utskottet regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken i de delar som avser utskottets beredningsområde. Utskottet avstyrker motionerna 2022/23:2388 (S), 2022/23:2385 (V), 2022/23:2389 (C) och 2022/23:2383 (MP) i de delar som nu är aktuella.

Stockholm den 25 maj 2023

På skatteutskottets vägnar

Niklas Karlsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Niklas Karlsson (S), Per Söderlund (SD), Borian Åberg (M), Hanna Westerén (S), Eric Westroth (SD), Fredrik Ahlstedt (M), Ida Ekeröth Clausson (S), David Lång (SD), Marie Nicholson (M), Ilona Szatmári Waldau (V), Cecilia Engström (KD), Helena Lindahl (C), Bo Broman (SD), Cecilia Rönn (L), Sofie Eriksson (S), Peder Björk (S) och Rebecka Le Moine (MP).

Avvikande mening

1. Avvikande mening (S)

Niklas Karlsson (S), Hanna Westerén (S), Ida Ekeroth Clausson (S), Sofie Eriksson (S) och Peder Björk (S) anför:

Sverige står på branten av en lågkonjunktur. Stigande priser på el, bränsle och mat gröper ur hushållens köpkraft samtidigt som hyrorna stiger och Riksbanken höjer styrräntan för att ytterligare dämpa efterfrågan. Antalet varsel och företagskonkurser ökar och skolan och sjukvården larmar om nedskärningar.

Sverige har i dag den högsta inflationen sedan inflationsmålet infördes. De senaste årens omvärldshändelser har lett både Sverige och världen in i en ny ekonomisk fas. Denna utveckling tog fart redan i och med coronapandemin. Endast två veckor efter att de svenska pandemirestriktionerna avvecklades inledde Ryssland sin fullskaliga invasion av Ukraina. Kriget i Ukraina orsakar framför allt ett enormt mänskligt lidande och utmanar den europeiska säkerhetsordningen. Tillsammans med Rysslands agerande på energimarknaderna har kriget även pressat upp priserna på fossila bränslen, gas och el runt om i Europa. Samtidigt har de globala livsmedelspriserna ökat kraftigt. Hushåll runt om i världen pressas nu från två håll. Inflationen gröper djupa hål i plånboken, och samtidigt ser vi en sämre realekonomisk utveckling och minskad tillväxt.

Om regeringen fortsätter att agera saktfärdigt och underlåter att genomföra nödvändiga åtgärder, kommer lågkonjunkturen att bli djup och företag och hushåll att drabbas hårt. Regeringen gör för lite för att stötta de hushåll som drabbas hårdast av inflationen, saknar en plan för att möta lågkonjunkturen och står handfallen inför svältkuren i välfärden som redan har påbörjats. Tuffa ekonomiska tider kräver prioriteringar och politiskt ledarskap.

Vi socialdemokrater har därför lagt fram tre tydliga principer för hur det allvarliga ekonomiska läget ska hanteras: en plan för hushållens ekonomi för att lindra effekterna av inflationen, en plan för jobben för att bekämpa lågkonjunkturen samt en plan för att säkra välfärden. Sverige behöver investeringar för att vi ska kunna bygga ett starkare och grönnare land efter krisen. En global klimatkapplöpning pågår och om svensk industri ska kunna behålla sin styrkeposition och fortsätta växa, måste vi ligga längst fram i klimatomställningen. Det krävs mer energiproduktion här och nu, och satsningar på kompetensutveckling och forskning.

Det svenska elstödet har blivit kraftigt försenat jämfört med vad regeringspartierna och Sverigedemokraterna lovade under valrörelsen. Elstödet fördelades därutöver utan några som helst rättvisaspekter. Vissa enskilda personer fick över 700 000 kronor i elstöd, medan vanligt folk norr om Dalälven inte fick en enda krona. Därtill finns det inga besked om huruvida det kommer att vara tillåtet att använda kapacitetsavgifterna för att finansiera

elstöd även under nästa vinter. Regeringen måste se till att EU förlänger möjligheten att betala tillbaka kapacitetsavgifterna till elkonsumenterna.

EU har beslutat att även övervinsterna på elmarknaden ska återföras till elkunderna, genom att införa ett intäktstak för elproducenterna den 1 december 2022. Regeringens saktfärdighet har inneburit att Sveriges intäktstak kom på plats först den 1 mars trots att syftet var att det skulle vara på plats inför vintern. Den svenska utformningen resulterar också i mycket låga skatteintäkter. Många andra EU-länder har fått mer kraftfull lagstiftning på plats som innebär att mer av övervinsterna kan återföras till elslutkunderna. Hade regeringen agerat snabbare och anpassat regelverket bättre till svenska förutsättningar hade även svenska hushåll kunnat få tillbaka en del av övervinsterna under vintern. EU-förordningen och det svenska intäktstaket löper ut den 30 juni och regeringen verkar inte ha någon plan för att förlänga eller förbättra regelverket. Vi föreslår att intäktstaket förlängs till årets slut.

Det förefaller rimligt att regeringen analyserar den uppkomna situationen vad gäller pensionärer födda 1957 och vi välkomnar om regeringen återkommer till riksdagen med eventuella justeringar eller övergångsregler.

2. Avvikande mening (V)

Ilona Szatmári Waldau (V) anför:

De svenska hushållen är hårt pressade av hög inflation och stigande räntor. Den nuvarande inflationskrisen har blottlagt en rad olika dysfunktionella marknader. Den moderna kapitalismen kännetecknas alltmer av oligopolliknande marknadsstrukturer. Dåligt reglerade marknader och bristen på konkurrens gör det lätt för företagen att höja sina priser och vinster. Den första inflationschocken har sina rötter i covidpandemin. Nedstängningarna och sedan det snabba återöppnandet skapade flaskhalsar och störningar i globala leveranskedjor. Den andra stora inflationsimpulsen skedde i samband med Rysslands anfallskrig mot Ukraina. Det resulterade direkt i stigande priser på gas och el. Då både Ryssland och Ukraina är stora spannmålsproducenter resulterade kriget också i stora störningar inom jordbrukssektorn med stigande priser på livsmedel m.m.

Det mest påtagliga i regeringens ekonomiska vårproposition är frånvaron av en verklig krispolitik. Sedan regeringen tillträdde med stöd av Sverigedemokraterna har man konsekvent duckat när det gäller ansvaret för att möta den kris Sverige befinner sig i. Med hänvisningar till den höga inflationen och det begränsade reformutrymmet har man valt att föra en ytterst passiv tillvaro. Det saknas finanspolitik för att skydda hushållen annat än för dem som har det bäst ställt, det elprisstöd som kommer är minst tre månader försenat, beskattningen av övervinster på elmarknaden har slarvats bort och hushållen får inga slopade amorteringskrav.

Regeringen har misslyckats totalt med att hantera de höga elpriserna. Regeringens och Sverigedemokraternas elprisstöd till hushåll och företag kom inte bara betydligt senare än utlovat. Stödet har också en fördelning som är

både orimlig och ologisk. Stödet ger absolut mest till de som faktiskt inte behöver stödet, vilket gör att det blir för lite över till de vanliga hushållen som har riktiga behov. Enligt EU:s förordning om övervinster på el skulle medlemsstaterna ha infört ett tillfälligt tak för de enorma övervinster som görs på el. Eftersom regeringen drog ut på processen infördes taket först flera månader senare. Man gick därmed miste om att komma till rätta med övervinsterna under vintern när elen var som dyrast. Miljardbelopp kan därför plockas hem av elmarknadens aktörer, i stället för att gå till de hushåll som kämpar för att kunna betala sina elräkningar.

I budgetpropositionen för 2023 valde man att använda en betydande del av reformutrymmet till att sänka skatten för de som kör bensin- och dieseldrivna bilar, medan man lät bli att stödja de grupper som har det sämst ställt. Samtidigt släppte regeringen fram en skattepolitik som ensidigt gynnar höginkomsttagare. En mycket kraftig uppräknings av skiktgränsen för statlig inkomstskatt – med 10,7 procent – ger skattelättnader på ca 13 miljarder kronor totalt till de individer som tjänar 46 000 kronor i månaden och mer.

Den ekonomiska krisens börda bör delas mer solidariskt mellan företag, stat och hushåll. I dag tvingas hushållen bära en alldeles för stor del av bördan. Företagens och ägarnas inkomster har dragit ifrån under en lång period, vilket lett till dramatiskt växande klyftor. Staten har tagit ett steg tillbaka. Hushållens skuldsättning har ökat, samtidigt som Sverige har en historiskt låg statsskuld. Det är dags för staten och företagen att göra mer.

Den politik som presenterades i Vänsterpartiets budgetmotion för 2023 bygger på en mer omfördelade skattepolitik och omfattande satsningar på de hushåll som har det sämst ställt genom stärkta trygghetssystem samt sänkta avgifter och taxor på för hushållen nödvändiga utgifter. Vänsterpartiets politik skulle ha inneburit att hushållen varit betydligt bättre rustade för att möta den kris de nu genomlever.

En politik för hållbar tillväxt, ökad jämlikhet och full sysselsättning behöver understödjas av en hög kvalitet i välfärdstjänster och effektiva försäkringssystem. Skatterna fyller i detta hänseende flera viktiga funktioner. De ska vara en stabil finansiering av offentliga investeringar, utbildning och en aktiv arbetsmarknads- och näringspolitik. Därtill bör de jämna ut inkomster, konsumtion och sparande mellan olika inkomstgrupper.

Sammanfattningsvis ger forskningen inget entydigt svar på hur starkt det eventuella sambandet mellan skatter och sysselsättning är i Sverige. Det enda som är helt säkert är att skattesänkningar leder till minskade skatteintäkter. Jag och mitt parti söker mandat för att inleda arbetet med en genomgripande skattereform som ska skapa ett enhetligt, rättvist och legitimt skattesystem som kan bidra till en långsiktig finansiering av välfärden. Vår generella utgångspunkt är att staten inte ska använda lägre skattesatser och olika skatteavdrag som stöd till vissa företag eller branscher eller för att påverka konsumtionsmönster och arbetstider. Skatter ska finansiera gemensamma åtaganden och jämna ut inkomstskillnader. Det mest prioriterade området att komma till

rätta med är den urholkade kapitalbeskattningen och den extremt ojämna förmögenhetsfördelningen i Sverige.

För att finansiera höjningarna av barnbidraget, flerbarnstillägget och införandet av ett ensamstående tillägg föreslår jag och mitt parti att rutavdraget pausas för resten av året.

När riksdagen röstade för höjda åldersgränser i pensionssystemet beslutade den också om att höja åldersgränsen för det förhöjda grundavdraget från 65 till 66 år. Det innebär stora skattehöjningar, mellan nästan 1 000 och 3 000 kronor per månad, för den som föddes 1957. Jag och mitt parti anser att regeringen snarast bör återkomma med förslag om att dra tillbaka den höjda åldersgränsen för det förhöjda grundavdraget.

3. Avvikande mening (C)

Helena Lindahl (C) anför:

Med denna vårmotion är det tydligt att Centerpartiet är det parti som satsar på jobb, tillväxt och arbetslinjen i krisen, när regeringen höjer skatten och bidragen. Centerpartiet är det parti som vill stärka klimatpolitiken när regeringen monterar ned den och som värnar landsbygden när regeringen har glömt bort den. Passivitet är en dålig ekonomisk medicin i kristider.

Sverige och den svenska ekonomin står inför stora utmaningar. Tillväxten dämpas och vi befinner oss i en lågkonjunktur. Sysselsättningen kommer att sjunka och arbetslösheten att öka. Samtidigt är inflationen långt över Riksbankens mål, vilket gör att räntorna kommer att stiga. Resultatet blir sjunkande reallöner, pressade hushåll och minskande investeringar. Rysslands förnyade invasion av Ukraina innebär att den säkerhetspolitiska situationen för Sverige är sämre än någon gång sedan andra världskriget. FN:s klimatpanel har ånyo tydliggjort att tiden håller på att rinna ut om världen ska klara klimatomställningen. Problemet med regeringens förslag till vårproposition och vårändringsbudget är inte primärt vad den gör, utan vad den inte gör.

Vägen till sänkt inflation och en vänd lågkonjunktur går genom sänkta kostnader, inte minst genom sänkt skatt på att anställa, och värnande om arbetslinjen så att fler går från bidrag till jobb. Jag och mitt parti föreslår därför att arbetsgivaravgiften, särskilt för att anställa unga, ska sänkas, inte höjas som Tidöregeringen gjorde den 1 april.

På ett halvår har Tidöregeringen raserat stora delar av klimatpolitiken. Utsläppen kommer att öka till följd av politiken och Sverige riskerar att förlora ledarrollen i världen. Klimatförändringarna är akuta och utsläppen behöver minska snabbt och mycket. Det är därför oroande att se hur regeringen prioriterar bort viktiga miljö- och klimatåtgärder. I budgetpropositionen för 2023 konstaterade regeringen själv att den genomför en lång rad åtgärder som väntas öka utsläppen. Ambitionen att minska mängden förnybart biodrivmedel, den avskaffade klimatbonusen för laddbara bilar och den breda sänkningen av bensinskatten, också för boende i storstäder, var alla olyckliga.

Inom ramen för det s.k. januariavtalet förhandlade man fram en skatte-reduktion för installation av grön teknik, det s.k. gröna avdraget. För att snabba på arbetet med energieffektiviseringar anser jag och mitt parti att det gröna avdraget bör utvidgas, exempelvis till att omfatta installation av olika typer av värmepumpar, uppkoppling mot fjärrvärme, energieffektivisering och andra sätt att minska elförbrukningen, inte minst från direktverkande el.

Jag och mitt parti föreslår vidare att biogasen, som hotar att kollapsa efter en skattechock i början av året, ska räddas genom att skattefriheten omgående återinförs. Vidare bör gödselgasstödet förlängas.

Sedan regeringen helt misslyckats med att leverera på sina vidlyftiga löften från valrörelsen har många hushåll på den svenska landsbygden höga diesel- och elpriser. Både hushåll och småföretag på landsbygden, inte minst Sveriges bönder som är centrala för matproduktionen, behöver nu se resultat. Jag och mitt parti står fast vid att de resurser som regeringen har använt till att sänka priset vid pump med netto 14 öre per liter i stället bör ges som en rabatt på 3 kronor per liter bränsle vid pump för de som bor på landsbygden. Resurserna bör gå till de som är beroende av bilen, inte de som pendlar ut och in till storstaden trots att de har tillgång till tunnelbana, buss eller spårvagn.

Regeringen har på samma sätt förstärkt reseavdraget över hela landet. Reseavdraget bör i stället fokusera på de som saknar rimliga alternativ och är beroende av bilen. I ett första steg bör därför kommunerna i och runt våra tre storstäder exkluderas från den förstärkning som föreslogs i budgetpropositionen för 2023. På sikt bör reseavdraget reformeras och bli avstånds-baserat och färdmedelsneutralt.

Sänkning av skatten på diesel för jord- och skogsbruket bör omvandlas till ett motsvarande permanent jordbruksavdrag.

Jag och mitt parti vill på sikt införa en ny företagsform för mikroföretag, som gör det möjligt att enkelt pröva en affärsidé. Förslaget är tänkt att skapa en enklare, men inte lägre, beskattning som schablonmässigt baseras på företagets omsättning.

Slutligen bör ineffektiva undantag från miljö- och klimatskatter undanröjas.

4. Avvikande mening (MP)

Rebecka Le Moine (MP) anför:

Sverige och världen står inför stora utmaningar. Pandemin, Rysslands olagliga anfallskrig mot Ukraina och inte minst den med stormsteg annalkande klimatkrisen gör att läget i världen måste målas i dystra färger. I spåren följer såväl livsmedelskris som en ekonomisk kris som drabbar hushållen med de minsta marginalerna hårt. Regeringens ekonomiska politik är ett svek mot hushållen, välfärden och klimatet.

Regeringen hade kunnat bedriva en mer aktiv politik som stöttar hushållen, välfärden och den gröna omställningen. Att hushållen kompenseras för de extremt höga elpriserna är i sig rimligt, men ett mer träffsäkert stöd med ett takbelopp hade varit att föredra och hade även skapat mer utrymme för andra

mer prioriterade åtgärder. Även regeringens skattesänkning för höginkomsttagare i höstbudgeten kan med samma resonemang ha bidragit till att öka efterfrågan i ekonomin.

Livsmedelspriserna har det senaste året ökat med över 20 procent. Att just många basvaror har ökat mycket i pris slår hårt mot barnfamiljer och de som lever med små marginaler. Jag och mitt parti vill därför helt slopa momsens på viktiga basvaror som mjölk, ost, ägg, bröd, smör och grönsaker i tre månader.

Den 1 januari 2023 höjdes åldersgränsen i flera delar av pensionssystemet. Konsekvenserna av de uteblivna övergångsreglerna är att personer födda 1957 får betala mer i skatt än andra personer som uppnått riktåldern för pension. Den orättvisa behandlingen av personer födda 1957 ska upphöra och jag föreslår därför att de ska ersättas för den högre skatt de får betala.

Man kan styra ekonomisk aktivitet i en mer hållbar riktning med skattepolitiken. Jag och mitt parti vill ha ett skattesystem som fasar ut det som är dåligt för miljön men behåller en stabil skattebas för att finansiera den gemensamma välfärden och samhällsservicen. Det som är bra ska ha låg skatt eller subventioneras och det som är dåligt ska ha hög skatt. Jag vill införa mer skattepolitik som styr om mot hållbarhet och låga utsläpp. Jag och mitt parti har under de senaste tio åren lagt grunden för många sådana system via gröna skatter och cirkulära skattereduktioner. Dessa system vill jag utveckla så att ekonomin blir mer hållbar och det blir lätt för medborgare att leva hållbart.

För att främja återvinning av material vill jag och mitt parti införa en skatt på uttag av jungfruliga material samt ökade skatter på avfall, exempelvis för byggsektorn. I framtidens elnät behöver flexibilitet och lagring spela betydligt större roll än i dag. Jag vill se en utredning om hur skattesystemet kan användas för att underlätta utvecklingen. Skattesystemet ska även underlätta för ökad produktion av förnybar el, exempelvis genom att göra det mer lönsamt att sätta upp solceller på taket.

Under vår tid i regeringsställning genomfördes en skattesänkning för boende i glesbygd. Landsbygden ska ha skattemässiga fördelar för att ställa om transportsektorn. Jag vill utvidga skattesänkningen så att kommuner och regioner ska få en lokal elbonus för att satsa på förnybar elproduktion.

Jag och mitt parti vill vidare att nedsättningen av dieselskatten för jordbruket ska tas bort.

De ekonomiska klyftorna i Sverige har ökat under flera decennier. Den utvecklingen vill jag och mitt parti stoppa och då spelar skattesystemet en nyckelroll. Den som tjänar mer och äger mer ska också betala mer i skatt.

Under lång tid har löneinkomster beskattats progressivt, medan det på kapitalinkomster inte varit någon progressivitet alls. Jag och mitt parti vill se en större progressivitet också i kapitalskatterna.

När Moderaternas, Kristdemokraternas och Sverigedemokraternas budgetalternativ för 2022 vann gehör i riksdagen togs skillnaden i beskattning mellan inkomster på arbete och sjuk- och aktivitetsersättning, den s.k. funkisskatten, bort. Samtidigt infördes dock ett jobbskatteavdrag som inte innefattade personer med funktionsnedsättningar. Det innebär att den s.k. funkisskatten

ändå finns kvar. Jag och mitt parti vill ta bort den orättvisa skatteflyfta som nu uppstått.

I breda överenskommelser rustas nu Sveriges militära och civila försvar. För att det inte ska gå ut över de helt nödvändiga satsningar som måste göras på såväl klimat- som miljö- och välfärdsområdet vill jag och mitt parti införa en beredskapsskatt för höginkomsttagare som betalar den upprustning som nu i snabb takt ska genomföras.

Ojämnt fördelade kapitalinkomster ökar klyftorna i samhället. Därför jag att det behövs en mer progressiv kapitalbeskattning där de som har väldigt höga inkomster bidrar mer. Jag och mitt parti vill därför att investerings- sparkonton ska skattebefrias för innehav upp till 50 000 kronor och att innehav som överstiger 1 miljon kronor ska få en högre skatt.

Om klimat- och miljömål ska nås måste vi bli mer transporteffektiva. Jag och mitt parti föreslår därför att kollektivtrafikkort ska undantas från förmånsbeskattning.

Idrotten stärker folkhälsan och ger människor ett socialt sammanhang. Jag och mitt parti vill därför att alla ska ha möjlighet att utöva idrott och fritidsintressen på lika villkor. Stöden ska utformas jämställt och det offentliga ska vara en förebild i jämställd sponsring och stöd till elitsatsningar.

Hela Sverige behöver ställa om till fossilfrihet. För boende på landsbygden där avstånden till service och handel är långa kan det vara dyrare och svårare att ställa om. Jag och mitt parti föreslår därför att elbilsbonusen ska vara högre på landsbygden än i resten av Sverige.

Jag och mitt parti vill återinföra en bonus för nya elbilar på 70 000 kronor. För att stödet ska bli träffsäkert och inte en subvention för dyra lyxbilar vill vi att endast bilar som kostar mindre än 550 000 kronor ska vara berättigade till bonus.

Vi har länge verkat för att stärka biogasproduktionen och i regeringsställning drivit fram stora satsningar på biogas. Jag och mitt parti vill därför införa en kompensation för den borttagna skattebefrielsen på biogas.

Jag och mitt parti vill uppmuntra och stärka företagandet genom att möjliggöra för företagen att i högre grad än i dag erbjuda kompetensutveckling till sina medarbetare genom ett skatteavdrag för utbildningskostnaden.

BILAGA 3

Uppteckningar och bilder från den öppna utfrågningen den 11 maj om Finanspolitiska rådets rapport 2023

Ordföranden: Finansutskottets sammanträde är öppnat. Vi har i dag en offentlig utfrågning, så det är också möjligt att följa den via tv och webb. Alla ni här i rummet ska känna er varmt och hjärtligt välkomna, och ni som följer oss via tv och webb ska vara precis lika välkomna!

Första punkten är alltså öppen utfrågning om Finanspolitiska rådets rapport, *Svensk finanspolitik – Finanspolitiska rådets rapport 2023*. Vi har inbjudit Lars Heikensten, Finanspolitiska rådets ordförande, som kommer att presentera rapporten alldeles strax – varmt välkommen! Sedan kommer Håkan Jönsson från Riksrevisionen att ge sin syn på rapporten – varmt välkommen! Avslutningsvis kommer finansminister Elisabeth Svantesson att ge regeringens syn på rapporten. Varmt och hjärtligt välkommen hit!

För er som lyssnar kan jag berätta att Finanspolitiska rådet nu lämnar sin i ordningen, tror jag, 16:e rapport. Där ger man sin syn på regeringens ekonomiska politik, kan man väl säga i all enkelhet. På så sätt får regeringen opposition från duktiga nationalekonomer, och vi kan få till ett bra samtal kring ekonomisk politik, ekonomiska reformer och liknande.

Jag lämnar ord och bild till Lars Heikensten, Finanspolitiska rådets ordförande, som kommer att presentera rapporten.

Lars Heikensten: Tack för att jag får komma hit och prata! Jag tycker att det här är ett bra tillfälle för oss att få ventilera det vi har arbetat med under ett år, och det bör vara ett bra tillfälle för utskottet att stanna upp lite grann i den löpande hanteringen och reflektera över hur politiken har fungerat i olika avseenden.

Jag ska passa på att inledningsvis med en gång säga att vi är en oberoende institution som gör de här bedömningarna på det sätt som vi själva finner lämpligast med hänsyn till de direktiv vi har. Det hindrar dock inte att vi är intresserade av att få synpunkter på ämnesområden och frågeställningar som vi kan jobba med. Jag vill gärna passa på och bjuda in utskottet att höra av sig i olika former, gärna den närmaste månaden eller så, om ni har några tankar. Det nya rådet har sitt första sammanträde i början av juni, och det kan vara bra att vi fångar upp eventuella synpunkter till dess.

Här har jag lagt på en bild som visar huvudbudskapen i rapporten: Ramverket följs, men det finns brister i redovisningen. Finanspolitiken är rimlig om man bedömer den ur ett stabiliseringspolitiskt perspektiv och tar hänsyn till inflationen. Elstöden tycker vi är för stora, och det gäller särskilt stödet till företag. Vi menar att regeringen bör anta en tydligare och klarare roll när det gäller hanteringen av elstöd. Slutligen diskuterar vi finanspolitiken

över konjunkturcykel och konstaterar att den förefaller fungera bättre än vad man kanske har föreställt sig.

Jag ska se hur mycket av detta jag hinner gå igenom på en kvart, men jag ska ändå göra ett försök att ta upp det viktigaste.

Låt mig börja med att säga några ord om lägesbeskrivningen, bakgrundsbilden. Det har varit unikt dramatiska förändringar i den ekonomiska bilden under de senaste åren och också i villkoren för politiken, och det är väl något som kan vara bra att påminna sig vid ett sådant här tillfälle. Vi hade en lång period med låga räntor och en uppbyggnad av instabiliteter på olika sätt i det finansiella systemet. Vi fick en pandemi, och efter den släpade vi på ett uppdämt konsumtionsbehov och en politik som i efterskott visade sig vara för expansiv, kan man väl säga. Det tog för lång tid innan räntehöjningarna kom igång. På senare tid har problemen förstärkts av Rysslands invasion i Ukraina, som har drivit upp priserna ytterligare.

Nyckelfrågan i dag ur ett stabiliseringspolitiskt perspektiv är inflationen. Om den kan komma ned rimligt snabbt finns det förutsättningar att stoppa ränteuppgången och också att få till stånd ett stopp, eller vad man ska säga, i den konjunkturförsvagning som vi just nu befinner oss i.

Det är den vanligaste bilden i dag. Man föreställer sig att inflationen ska komma ned mot 2 procent i mitten av nästa år, att det ska vara möjligt att bromsa ränteuppgången under det här året och att vi ska kunna få en försiktig återhämtning under nästa år. Jag tror, och har framfört det som min personliga uppfattning under ett år, att en så smidig anpassning som ligger i de flesta offentliga prognoser är jag personligen tveksam till. Jag har svårt att se att prisstegringarna kommer att minska så dramatiskt som i dessa prognoser utan att det krävs en större nedgång i efterfrågan. Vi får väl se hur det slutligen blir.

Det är hur som helst stora risker i det här scenariot. Det ena handlar om hur snabbt inflationen kan tänkas komma ned, men det är också finansiella instabiliteter i systemet, vilket har manifesterats genom ett par bankfallissemang eller åtminstone nära det i Förenta staterna. Det finns även andra svagheter som vi kan återkomma till. Vi vet inte heller hur Rysslands krig kommer att utvecklas.

Innan jag går in på själva bedömningen av finanspolitiken i ett konjunkturrellt perspektiv kan jag väl säga att vi tycker att det finns problem med redovisningen av finanspolitiken i BP 23. Jag lämnar den frågan så länge, för jag gissar att den kommer att komma upp i Riksrevisionens inlägg framöver. Om behovet finns kan vi återkomma efter det.

När det gäller ramverket i stort är det väl rimligt att i ett sådant här sammanhang börja med att notera att Sverige har unikt goda offentliga finanser, något som är en följd av att vi under ett antal år har följt det finanspolitiska ramverket ganska bra. Det har skapat oss den positionen, och vi har en annan handlingsfrihet än vad många andra länder har.

För den period vi granskar här, innevarande år och nästa år, ligger sparandet och skulden väl i linje med de storleksordningar som ramverket stipulerar. Utgiftstaket som andel av bnp är i stort sett oförändrat. Det är en variabel som

egentligen är värd att diskutera mer i olika sammanhang än vad kanske regeringen gör, och det nämner vi. Motiven för att välja en viss nivå på utgiftstaket är intressanta, för det har ju någonting att göra med vart ekonomin är på väg på längre sikt, den offentliga sektorns storlek och den typen av frågeställningar som politiken i hög grad handlar om.

Innan man är färdig med sin värdering av finanspolitiken i stort måste man också göra en bedömning i förhållande till det ekonomiska läget. Detta är som vi alla vet svårare nu än vad det normalt brukar vara, eftersom vi har en hög inflation som i viss utsträckning – i betydande utsträckning i vissa länder – har skapats från utbudssidan i ekonomin. Då drar så att säga penningpolitiken och finanspolitiken åt olika håll, och det blir nödvändigt när man utformar finanspolitiken att också ta hänsyn till det som är normalt i penningpolitiska frågeställningar.

Det är komplicerat att ta ställning till exakt vad man ska räkna in när man värderar finanspolitiken. Om man räknar in de omfattande elstöden och gör en del andra korrigeringar som vi gör för återbetalningar från Vattenfall och liknande är vår bedömning att politiken är något expansiv. Vi menar ändå att den svaga konjunkturen hade kunnat motivera en politik som var ytterligare något expansivare, så att säga. Men vi tycker att politiken är rimlig. Det är liksom inte möjligt att exakt lägga fast vad som är rätt. Det är knappast trovärdigt att med en mer akademisk bakgrund göra detta i den här situationen.

Politiken framstår alltså som rimlig mot bakgrund av att vi har en så pass hög inflation som vi fortfarande har, och det faktum att det eventuellt hade funnits möjlighet att expandera lite mer ger oss å andra sidan möjlighet att agera framöver om inflationen faller och konjunkturen utvecklas på ett sådant sätt att det finns behov av det.

När det gäller elstöden kan vi börja med att konstatera att vi har en viss förståelse för att man ville betala ut ett elstöd. Det var en väldigt stor oro som kretsade kring elpriserna under hösten 2022. Hushållen hade ju, och har fortfarande, väldigt tydliga problem i sin ekonomi som orsakas av den höga inflationen och som man inte kan kompensera sig för fullt ut och på det stigande räntor.

Vi förstår också att den institutionella ramen med Svenska kraftnät och annat är sådan att det var rimligt att använda en viss del av de pengar som Svenska kraftnät hade fått till elstöd till i första hand hushåll. Man bör dock komma ihåg att prisstöd av den här typen är problematiska. De minskar motiven för anpassning och sparande, något som är särskilt viktigt, får man väl säga, på elmarknaden som den ser ut.

Sammantaget sätter vi ingen exakt siffra på hur mycket vi anser att elstödet borde har reducerats, men vår uppfattning är att stöden som helhet betraktat var för omfattande. Det utrymme som vi bedömer fanns för att stimulera ekonomin hade enligt vår uppfattning kunnat användas på ett bättre sätt. Vi nämner som exempel att det kunde ha använts till att höja hjälpen till utsatta hushåll. En del sådant har gjorts, men det torde finnas ännu större behov. Man hade också kunnat göra saker för att förbättra ekonomins tillväxtpotential. Vi

nämner skattesänkningar för låginkomsttagare som ett exempel liksom åtgärder som är inriktade på att få arbetsmarknaden att fungera bättre.

Särskilt kritiska är vi till det stöd som gavs till hushållen för november och december 2022. Det hade man egentligen redan täckt in genom tidigare fattade beslut. Priserna har också blivit lägre än befarat. Även stöden till företag är vi särskilt skeptiska till. I en marknadsekonomi bör man normalt kunna förutsätta att företag har reserver för att hantera prisfluktuationer. Vi har i debatten fått en situation där man argumenterar som att överraskande förändringar i prisbilden är någonting som staten ska försäkra för. Det är möjligt att detta delvis hänger ihop med den diskussion vi hade efter coronakrisen, och jag tror att det är väldigt viktigt att se upp med detta. Det naturliga är att detta hanteras av företagen själva och av den finansiella sektorn och banksystemet. Företagen har ju ofta möjligheter att lasta över elkostnadsuppgången på konsumenten, och vi ser också att vinstandelarna i näringslivet har upprätthållits väldigt väl under den här perioden, trots att företagen ännu inte har fått ut något stöd.

Det finns alltså ett antal skäl till att vara mycket skeptisk till stöd till företag, även om det finns särskilt utsatta och väldigt elintensiva branscher där man kanske behöver fundera över olika arrangemang. Kanske ett garantisystem vore en möjlighet. Särskilt bekymmersamt är det om vi har återkommande stöd, eftersom detta gör att systemet vänjer sig vid och räknar med att situationen kommer att avhjälpas även i framtiden, vilket minskar incitamenten både för hushåll och företag att vidta åtgärder för att spara el eller investera i sin egen elproduktion. Vi noterar att stödnivån för hushållssektorn sammantaget har blivit så hög att hushållen betalar ungefär vad de har betalat ett normalår, så hushållen har i genomsnitt fått hela elprisuppgången kompenserad.

Avslutningsvis vill jag säga att vi för en del resonemang kring hanteringen av de här stöden. Det har varit väldigt svårt att följa vem som egentligen har haft ansvaret i olika situationer. Regeringen har argumenterat för att det har varit olika statliga myndigheter, EU-system eller annat som har inneburit restriktioner kring det här. Jag tycker kanske att parallellen till hanteringen av coronaepidemin är att driva det lite långt, men det är ändå samma typ av problematik. Det är viktigt att det är möjligt att utvärdera vem som egentligen har ansvaret, och när det handlar om så stora stödbelopp som detta har handlat om måste det rimligen ses som i grunden politiska frågor som det politiska systemet måste ta ansvar för.

Det är av delvis samma skäl som vi tycker att det borde ha varit möjligt att följa vart elstöden går. Om den offentliga makten fattar stora beslut som starkt påverkar hur medel i samhället fördelas bör man kunna följa upp var de medlen används någonstans. Det tycker jag är en rimlig attityd i ett demokratiskt samhälle.

Den här diskussionen påminner mig lite om en diskussion som jag var i för tio år sedan och som handlade om EU:s jordbrukspolitik. Vid den tidpunkten gick det inte att se vem som var mottagare av de här stöden, och det var vi

väldigt kritiska mot från svensk sida eftersom det väldigt mycket försvårar en uppföljning av politikens inriktning och effektivitet.

Jag tror att jag nöjer mig med detta och ser fram emot att delta i den diskussion som kommer, där jag ska försöka hantera de frågor som dyker upp.

Håkan Jönsson: Tack, herr ordförande, och stort tack till finansutskottet för inbjudan och för möjligheten att kommentera rapporten *Svensk finanspolitik – Finanspolitiska rådets rapport 2023* från Finanspolitiska rådet! Jag ska börja med att säga att riksrevisor Helena Lindberg dessvärre inte hade möjlighet att delta här i dag – hon var här förra året – med anledning av att hon är på ett sedan länge inplanerat annat åtagande.

Varför har då Riksrevisionen blivit inbjudna för att kommentera Finanspolitiska rådets rapport? Det vet förstås bara finansutskottet som har skickat inbjudan, men jag gissar och bygger mitt anförande här i dag på att det främst har att göra med att även Riksrevisionen, precis som rådet, brukar granska tillämpningen av det finanspolitiska ramverket och hur tillämpningen sker i de ekonomiska propositionerna.

Om man ska sammanfatta det anförande som jag ska hålla här kan man säga att det främst kommer att inriktas på två saker. I den första delen kommer jag att konstatera och ta armkrok på rådet i det att vi gör likartade bedömningar av regeringens tillämpning av det finanspolitiska ramverket, framför allt i budgetpropositionen för 2023. I den andra delen kommer jag att önska och efterfråga ännu mer allsidig analys från Finanspolitiska rådet där rådet gör väldigt tydliga ställningstaganden, framför allt gällande elstödet.

Jag hoppar över till kommentarerna på direkten, för jag har inte så mycket tid, och börjar med tillämpningen av det finanspolitiska ramverket.

Riksrevisionen publicerade sin granskning av tillämpningen av det finanspolitiska ramverket den 7 mars i år, och jag har för mig att vi föredrog rapporten i finansutskottet samma dag. Vid vår granskning fann vi bland annat, efter idogt funderande kring varför relationen mellan vissa poster i propositionen inte förhöll sig till varandra som de brukade, att regeringen måste ha ändrat beräkningsmetod för att beräkna det strukturella sparandet men utan att nämna det i propositionen.

Detta var vi väldigt förbryllade över. Efter viss vända ställde vi till slut frågan om det faktiskt förhöll sig så som vi misstänkte, och det visade sig att så var fallet. Man hade ändrat metod men inte berättat det. I vår rapport i mars riktade vi som ni säkert vet mycket skarp kritik, kanske den skarpaste som jag har varit med om i alla fall i de här sammanhangen, mot den bristande informationen kring den här frågan. Jag noterar att Finanspolitiska rådet hänvisar till våra iakttagelser och instämmer i den kritik som vi riktade mot regeringen i mars.

När jag nu är här i riksdagen kan jag inte låta bli att än en gång poängtera hur viktigt det är med transparensfrågor när det handlar om centrala ekonomisk-politiska variabler som det strukturella sparandet. Även om

detaljer kring en metodförändring kanske bottnar i en teknikalitet som är alldeles överväldigande ointressant för de allra flesta tror jag likväl att det behövs någon form av beskrivning. Framför allt tror jag att det behövs en tydlig varudeklaration om att något mycket betydelsefullt har förändrats som medför stora förändringar av nivån på det strukturella sparandet enskilda år.

Den varudeklarationen tror jag att alla riksdagsledamöter är och borde vara intresserade av. Det strukturella sparandet är förvisso en lite teknisk term, men det indikerar självaste budgetutrymmet, så det kan helt enkelt inte gömmas undan. Jag har ibland tänkt att om inte några av mina eminenta medarbetare hade grävt så djupt som de gjorde några dagar i december när de granskade detta kanske majoriteten här i kammaren hade varit helt omedvetna om denna metodförändring som, allt annat lika, har medfört ett svagare budgetutrymme i storleksordningen 55 miljarder. Det är alltså mycket pengar det handlar om.

Jag tycker inte att det är rimligt att riksdagen ska riskera att stå utan sådan information. Transparensen måste bli bättre i de ekonomiska propositionerna.

Åter till rapporten från Finanspolitiska rådet. Jag tycker att texten i kapitel 2, som jag framför allt pratar kring, är mycket välskriven. Rad för rad konstaterar jag att rådet ansluter till många av de slutsatser som vi på Riksrevisionen tidigare har gjort iakttagelser om. Det är mycket svårt att hänga med i svängarna när man läser budgetpropositionen vilken inriktning som finanspolitiken har. Det är faktiskt väldigt förbryllande, och jag konstaterar att det tycker uppenbarligen både Riksrevisionen och Finanspolitiska rådet.

Jag hoppar vidare till rubriken ”Budgetprocessen”, där jag noterar att ni diskuterar användningen av de extra ändringsbudgetarna. Jag håller egentligen med er i rådet om precis allt ni skriver där. Vi granskade användningen av de extra ändringsbudgetarna och publicerade en granskningsrapport i juni förra året, och även om jag håller med rådet tycker jag kanske att ni är lite för snälla i skrivningarna. Ni skriver bland annat att ni har uttryckt farhågor kring den utbredda användningen av extra ändringsbudgetar, att ni har önskat se färre extra ändringsbudgetar och nu har det blivit färre extra ändringsbudgetar. Allt är lite frid och fröjd – alla är glada och nöjda. Förvisso skriver ni också att ni känner viss oro för att det framgent ändå kan komma att användas extra ändringsbudgetar i stor omfattning när och om det uppstår behov eller om det parlamentariska läget motiverar fler extra ändringsbudgetar.

Jag tror att den oro ni beskriver är helt och absolut befogad. Nästa gång det blir en större kris tror jag att risken är överhängande att vi sitter med en söndersplittrad budgetprocess och många extra ändringsbudgetar. Jag tror i grunden att processen för hur nödvändiga beslut fattas under en större kris behöver förändras och att den finanspolitiska krisberedskapen, exempelvis i form av förberedda och välutredda åtgärder, behöver utvecklas. Det handlar helt enkelt om krisberedskapen i den finanspolitiska verktygslådan.

Det här tror jag skulle minska trycket på de extra ändringsbudgetarna när det gäller vad de ska klara av att hantera. Riksrevisionen har senast i juni lämnat rekommendationer till regeringen att agera i den riktningen, och jag tror och vill betona här att det är viktigt att det sker.

Jag hoppar vidare till kapitel 3 som handlar om finanspolitiken, samspelet med penningpolitiken, konjunkturhänsyn med mera. Jag har inga större synpunkter gällande de slutsatser som rådet presenterar i kapitel 3, fram till att ni ger er in på enskilda finanspolitiska åtgärder. Jag återkommer strax till det.

Jag tycker att ni för en väldigt bra, pedagogisk och klok diskussion. Det svaga konjunkturläget i sig hade kunnat motivera en mer expansivt inriktad budget. Men det är väldigt svårt givet det finanspolitiska ramverk som vi har att säga att den väg som regeringen har valt är fel. Det går inte, och man måste som sagt ta hänsyn till inflationen. En mer expansiv finanspolitik skulle ju kunna ha medfört en högre reporänta och stramare penningpolitik. Vi landade i precis samma slutsats i vår rapport i mars.

Jag noterar också att ni liksom vi efterfrågar en utveckling och ett tydliggörande av hur finanspolitiken ska samverka med penningpolitiken när det kommer till nästa översyn av det finanspolitiska ramverket. Det är en bra och rimlig synpunkt som jag och Riksrevisionen delar med rådet.

I nuvarande version av ramverket finns det i stort sett bara en enda mening, lite intetsägande dessutom, som berör samspelet mellan finanspolitik och penningpolitik, och det har ju visat sig att det där är alldeles, alldeles på tok för lite. Man kan helt klart konstatera att i nuläget ger det finanspolitiska ramverket i stort sett carte blanche till en alltför stor spännvidd av möjliga finanspolitiska inriktningar.

Det om det. Vi har alltså en väldigt stor samsyn, måste jag ändå konstatera, vad gäller tillämpningen av det finanspolitiska ramverket.

Så tänkte jag gå in på lite frågor som handlar om enskilda finanspolitiska åtgärder. Där har ni ett väldigt stort fokus dels i avslutningen på kapitel 3, tror jag att det är, dels i kapitel 4 och i övrigt gällande just elstöd. Jag noterade när ni släppte rapporten i går att det också är det som fångas upp i medierna.

Jag ska börja med att säga att jag tycker att det är väldigt uppfriskande att Finanspolitiska rådet inte bara, som man kanske kan befara, tar upp frågor och kommenterar dem å ena sidan, å andra sidan och sedan inte riktigt landar någonstans. Ni tar tydligt ställning i olika frågor, och det tror jag också någonstans var själva syftet med rådet. Detta tycker jag därför är väldigt bra, men det jag kanske efterfrågar är att man ännu mer lyfter upp frågor på båda sidor här. Jag kommer tillbaka till det.

Ni tar väldigt tydligt ställning i frågan och är på olika sätt emot elstödet på generell basis. I texten står det i de här delarna, kanske oftare än på någon annan plats i rapporten, att ”rådet anser”. Ni gör många ställningstaganden gällande just elstödet. Då vill jag betona att när det gäller själva sakfrågan, alltså elstöd eller inte elstöd, har varken jag eller Riksrevisionen någon ståndpunkt alls. Vi har inte granskat elstödet. Däremot kan jag nämna att vi håller på och arbetar med och planerar att publicera en rapport med arbetsnamnet *Statens roll i utvecklingen av elsystemet*. Den planeras att publiceras efter sommaren. Det är dock lite grann en annan fråga än just elstödet, så gällande just elstöd eller inte har vi ingen uppfattning.

Jag har dock en liten synpunkt gällande hur ni framställer detta, och då ska jag säga att jag kanske är lite yrkesskadad. Jag har jobbat med väldigt många riksrevisionsrapporter genom åren, och när vi jobbar med de rapporterna utgår vi från internationella standarder. Dessa påbjuder att vi ska granska med så kallad revisionell neutralitet, vilket bland annat innebär att alla relevanta argument för och emot i en fråga ska lyftas fram, vägas, mätas och bedömas.

Ni är förstås inte på något sätt förbundna vid sådana här internationella standarder för effektivitetsrevision. Men jag tänker ge den inputen att det kanske ändå är en bra princip att i högsta möjliga grad redovisa och intellektuellt jonglera med alla möjliga argument som finns på spelplanen och ta in och redovisa all relevant information för att sedan presentera en helhetsbedömning där alla aspekter har vägts in. Jag tror att detta är en bra princip, internationella standarder eller inte. Jag tror nämligen att den politiska process som sedan tar vid har förutsättningar att bli effektivare. Ytterligare perspektiv som kan finnas behöver inte adderas till rapporten via exempelvis den allmänna debatten, i alla fall inte i samma utsträckning. Helhetsbedömningen är så att säga gjord i en och samma rapport.

Varför säger jag då detta? Jo, det är för att jag när jag läste era slutsatser om detta lite grann saknade en genomgång av de argument och skäl som ändå har talat för ett elstöd. Jag tycker kanske att det hade varit intressant att i större utsträckning än vad som framgår av rapporten få veta hur rådet ser på dessa argument.

Ni presenterar ju på ett mycket grundligt och övertygande sätt alla skäl som talar för att elstödet är ett problem, inte minst ur ett principiellt perspektiv. Det dämpar till exempel en nödvändig omställning till mindre efterfrågan på el. Det skapar förväntningar på kommande kompensation för höga priser etcetera. Det finns väldigt många argument mot elstöd som redovisas tydligt och bra, men någon genomgång av eventuella skäl för elstöd finns som sagt inte riktigt med. Det är lite oklart om de ingår i bedömningen eller om detta är ett uttryck för att ni inte anser att det finns skäl för elstöd.

Då börjar jag fundera på om det finns skäl för elstöd. Vi har ju ändå elstöd. Jag kommer att tänka på några sådana skäl – jag kan bara nämna dem. Men som sagt, poängen är inte de enskilda argumenten, utan min synpunkt är att jag hade velat se att alla argument lyftes fram.

Jag ska nämna några saker som jag tänkte på. Ni skriver till exempel på sidan 95 att aktivitetsnivån i ekonomin och köpkraften för särskilt utsatta hushåll hade kunnat upprätthållas på andra vis. Ett argument som ibland har dykt upp i debatten är att det faktiskt inte är så enkelt att i praktiken utforma stöd eller skattesänkningar, åtminstone inte på kort sikt, för särskilt utsatta hushåll eftersom den ekonomiska situationen för många hushåll har förändrats så snabbt på kort tid till följd av kombinationen fallande reallöner, hög inflation och stigande elpriser. Om ni med särskilt utsatta i detta avseende endast avser låginkomsttagare eller barnfamiljer, som också nämns som exempel, är det kanske lättare. Men om ni har ett bredare perspektiv på begreppet särskilt utsatta hade jag varit nyfiken på att höra hur de praktiska

möjligheterna att rikta ett sådant stöd ser ut. Detta hade jag gärna velat se lite mer utvecklat, för en finanspolitisk åtgärd måste ändå, tycker jag, vara praktiskt genomförbar om den ska utgöra ett alternativ.

En annan fråga som man kan fundera på är huruvida elstödet har någon funktion utöver detta att stötta hushållen. Den frågan har inte dykt upp så mycket i debatten – kanske vid något tillfälle – men jag har funderat en del på den. Ligger det något i detta? Elstödet kan eventuellt ses som ett sätt att upprätthålla värdet på delar av bostadsmarknaden, utöver att det stöttar hushållen. Med tanke på hushållens stora skuldsättning och inriktningen på penningpolitiken, särskilt i nuläget, tycker jag inte att detta känns som en helt oväsentlig aspekt. Den aspekten hade jag gärna sett att rådet hade funderat lite kring och vägt in i helhetsbedömningen av elstödet. Vi har ju redan sett att nedgången på bostadsmarknaden har drabbat just småhus i större omfattning i jämförelse med lägenheter.

Jag noterar också att ni i rapporten tydligt säger nej till elstöd avseende fritidshus, åtminstone om det gäller fritidshus där ingen är folkbokförd, om jag uppfattar det korrekt. Om elstödet nu skulle bli lite mer långvarigt kan man också fundera på hur prisbilden för fritidshus skulle påverkas om övriga bostadsmarknaden får elstöd men inte fritidshusen. Skulle det ställa till med något problematiskt?

Ni har också lite synpunkter och input när det gäller översynen av det nya ramverket. Det tycker jag är jätteintressant – det kommer säkert fler. Ni hade ju även i förra årets rapport lite inlägg och input gällande detta.

Jag har själv lite tankar utifrån er rapport och vår egen rapport; det gäller frågan om att det behövs en samverkan mellan myndigheterna när det handlar om att utveckla viktiga ekonomisk-politiska mål, som det strukturella sparandet. Detta tror jag inte heller att man ska glömma bort, men jag kan återkomma till det om det kommer frågor om detta framgent. Tack för en intressant rapport!

Finansminister Elisabeth Svantesson (M): Stort tack till finansutskottet för inbjudan, och stort tack till Finanspolitiska rådet för en bra rapport som den här regeringen och många regeringar framöver kommer att kunna ha nytta av.

Jag tänker dela in de här minuterna i tre delar. Först tänker jag säga något kort om det ekonomiska läget eftersom det ju på något sätt är utgångspunkten för den finanspolitik som regeringen bedriver. Jag tänker också säga något kort om den budget som nu gäller och hur vi såg på de olika satsningarna och naturligtvis förhållandet mellan inflationen och konjunkturen och hur finanspolitiken ska bedrivas. Slutligen ska jag självklart ge några tankar kring tre av Finanspolitiska rådets slutsatser.

Det ekonomiska läget är många av oss väl medvetna om, men det är ändå bra att påminna. Runt om i Europa och världen är inflationen fortfarande hög. Även om det nu finns vissa datapunkter som ger lite hopp är det fortfarande inte någon trend att till exempel kärninflationen är nedåtgående. Vi är alltså i

en situation där inflationen fortfarande är hög och räntorna fortfarande stiger, och allt detta påverkar.

Med detta sagt har många länder nu ändå haft en högre tillväxt än vad man kanske hade kunnat förvänta sig. Energipriserna har inte heller varit så höga de senaste månaderna, vilket är väldigt glädjande. Men det finns naturligtvis väldigt stor osäkerhet i makrobilden just nu, och det är alla vi här inne väldigt medvetna om.

Något kort bara om inflationen. Många av oss pratar ju nu inflation varje dag. Jag gör det med mina kollegor runt om i EU och även med andra. Vi har inte haft den här situationen på 30 år. Många som kanske är 40 år och yngre har levt hela sitt vuxna liv med låg inflation. Nu drabbas man väldigt hårt. Mest drabbas självklart de som har små marginaler, när allt blir väldigt mycket dyrare och priserna fortsätter att utvecklas uppåt.

Inflationen är alltså fortfarande på en hög nivå, och det är besvärande. Jag kommer ihåg hösten 2021, framför allt november och december, när den började stiga och hade gjort det redan innan. Då var det nog nästan ingen av alla prognosmakare som trodde att detta skulle bli beständigt, utan alla var väldigt positiva och trodde att det skulle vara snabbt övergående. Jag brukade såklart ställa motfrågor om hur man kunde vara så säker på det, för det fanns många tecken på att det skulle kunna bli lite mer bestående. Men det har nog förvånat de flesta av oss hur hög inflationen blivit och hur snabbt det har gått.

Svenska hushåll är väldigt räntekänsliga. Man har stora lån på bostäder samtidigt som vi i Sverige ofta binder på väldigt kort tid eller inte binder alls. Man kan jämföra med USA, till exempel, där det är 80 procent, tror jag, som har sina lån på över 30 år eller i alla fall på väldigt lång tid. Svenska hushåll är alltså mer räntekänsliga än de allra flesta, med både hög skuldkvot och korta bindningstider. Detta är också en av orsakerna till att vi i år väntas få en negativ tillväxt, tillsammans med bostadsinvesteringar, såklart.

Nu är vi inne på den andra punkten – jag ska försöka fatta mig kort. Den budget som regeringen lade fram i höstas tillsammans med Sverigedemokraterna tog sin utgångspunkt i just det här läget. Vi visste inte då exakt hur utvecklingen skulle bli, men vi såg inflationstendenserna och vi såg att det lurar en lågkonjunktur framöver. Därför var det viktigt för oss att lägga fram en något åtstramande, återhållsam budget för att inte spä på inflationen.

Inflationen har alltså varit och är fortfarande ett viktigt riktmärke för oss. En del säger att det är vår tvångströja, men jag ser det som att det är vår uppgift att tillsammans, alla aktörer på olika sätt, bekämpa inflationen – annars kommer det här inte att sluta bra. Det kommer att bli oerhört tufft för till exempel löntagare om reallönerna fortsätter att sjunka. Det kommer att bli väldigt tufft för många kämpande barnfamiljer när matkassen blir dyrare och dyrare. Det här måste helt enkelt dämpas.

Vi lade fram en budget för detta läge, med en återhållsam finanspolitik. Vi hade redan i budgeten stöd till hushåll och företag. Vi såg också till att välfärden fick 12 miljarder i budgeten; det var ungefär en tredjedel av det

reformutrymme som ändå fanns då. Samtidigt prioriterade vi rättsväsende, försvar och klimat. Det gjorde vi bland annat genom omprioriteringar.

Vi har tre stora delar som vi finansierar detta med. Det handlar om byggsubventionerna, investeringsstödet, som låg på ungefär 16 miljarder för åren framöver. Det handlar om klimatbonusen för elbil – vi såg att elbilsmarknaden ändå var starkt på gång. Och det handlade också om att lämna enprocentsmålet för biståndet, men trots detta är vårt bistånd bland de absolut högsta i världen.

Innan jag kommer in på kommentarerna vill jag kort säga att detta är regeringens plan nu och framöver. Det handlar om att bekämpa inflation och stötta de mest utsatta, framför allt, som drabbas hårdast av inflationen. Detta är en prioriterad uppgift av det skäl jag nämnde: Om inte inflationen dämpas kommer vi att fortsätta ha höga räntor. Vi kommer att fortsätta att få reallönesänkningar. Inflationen är, som jag brukar säga, löntagarnas allra värsta fiende. Det man har sparat blir mindre värt, och reallönerna sänks. Det finns också många andra problem som handlar om investeringar och om att höjda räntor leder till ännu sämre tillväxt och en sämre konjunktur.

Samtidigt som vi har denna plan fokuserar vi också på att fler människor måste kunna vara med och bidra. Vi har en stark arbetsmarknad med en hög sysselsättningsgrad, men vi har också fortfarande många människor som inte är självförsörjande och inte har en egen lön. Där finns det ett arbete att göra, med alltifrån bidragsreform till lägre skatt på låga inkomster.

Slutligen måste vi självklart ha fokus på åren framöver. Även om vi just nu befinner oss i en tuff tid – det var pandemi förut, och nu har vi den här inflationsmiljön – måste vi samtidigt ha fokus på åren framöver. Hur ska Sverige bli ett ännu rikare och mer konkurrenskraftigt land så att vi har mer att fördela om 5, 10, 15 och 20 år?

Strukturreformerna behövs. Vi har exempelvis tillsatt en produktivitetskommission som ska jobba med dessa frågor för att verkligen genomlysa produktiviteten i den svenska ekonomin, i offentlig och privat sektor. Den är viktig, men den jobbar på lite längre sikt. Här och nu handlar det om att förbättra entreprenörskap, underlätta för företag att växa, minska regelkrångel och annat. Allt detta är viktigt för att få till en starkare tillväxt per capita åren framöver. Det finns inga genvägar, så att säga.

Så till tre kommentarer till den här rapporten. Först och främst – även om jag förstår att det kanske inte fick mest uppmärksamhet i går – är jag glad över att rådet konstaterar att den här budgeten ändå är rimlig. Man kunde ha varit lite mer expansiv, säger rådet. Jag tror att det var helt rätt att lägga fram den budget vi lade fram. Prognoserna efter budgeten har också försämrats. Vi var återhållsamma och höll igen. Skulle det bli betydligt sämre konjunkturläge och inflationen viker ned påverkar detta tillsammans eller var för sig också möjligheten framöver. Jag är glad över att rådet kan konstatera att den budget vi lade fram innebar en riktig avvägning i stora delar och att den inte driver på inflationen.

Så till beräkningsmetoden. Jag förstår att alla som ser på detta, kanske hemma vid tv:n eller i det här rummet, dagligen ägnar tankar åt beräkningsmetoder för det strukturella sparandet. Så är det naturligtvis inte, men icke desto mindre har rådet verkligen en poäng. Jag vill först bara säga att ja, vi kunde definitivt ha redogjort för beräkningsmetoderna bättre. Det fanns och finns ett pm som ligger ute på regeringens hemsida. Regeringar brukar tala om hur man beräknar, men detta hade kunnat vara med på ett tydligare sätt i BP23. Nu i vårpropositionen finns det också mer skrivningar kring detta.

Jag ska inte skylla på Mikael Damberg och Socialdemokraterna, men jag vill ändå ha sagt att denna beräkningsmetod ju ändrades i juni 2022. Den låg också till grund för Harpsundsprognosen, som man brukar säga – augustiprognosen. Tycker jag att det var fel? Nej, det tycker jag inte. Man kan räkna på olika sätt. Jag vill bara konstatera att detta gjordes enligt helt gängse metoder, men man tog med inflationen i beräkningarna på ett annat sätt. Om vi hade använt den tidigare metoden hade inflationen skapat väldigt kraftiga variationer i det strukturella sparandet.

Jag tycker att det är jättebra att Riksrevisionen har skrivit om detta. Det får oss att tänka till. Men min slutsats är inte att det var fel. Man kan göra på olika sätt, men detta är grundläggande, gängse metoder att göra det på. Den här justeringen gör också, som jag sa, att budgetutrymmet kan fördelas lite mer jämnt än med det gamla sättet att räkna på. Rätt eller fel? Jag tycker kanske inte att det handlar om rätt eller fel. Det är olika sätt att göra det på, och jag tycker inte att det i sig, i sak, var fel väg att gå.

Men jag och regeringen delar helt bilden och tar till oss av detta. Vi ska vara ännu mer transparenta, för det är oerhört viktigt. Även om det inte är jättemånga som varje dag funderar på det strukturella sparandet ska alla som kan och vet något om detta känna sig trygga med att de beräkningsmetoder vi har är transparenta och offentliga så att man vet vad det är vi har gjort, helt enkelt.

Slutligen också något kort om elstödet. Jag vill visa en bild bara för att understryka varför regeringen gjorde det vägval den gjorde. Som ni vet finns det kapacitetsavgifter; det är ett ord som alla kanske inte heller hade använt sig av för två år sedan. Kapacitetsavgifterna har ökat kraftigt de senaste åren på grund av de olika prisnivåerna i olika elområden.

Sverige är ett land som sticker ut här. Av EU:s alla kapacitetsavgifter finns 40 procent i Sverige. Därför var det – det tror jag att fler partier här inne tycker – väldigt naturligt för regeringen att använda dessa pengar och betala tillbaka dem till elkonsumenter.

Vilket läge befann vi oss i? Behövdes elstödet? Ja, det menar jag med bestämdhet att det gjorde. En snabb förändring på energimarknaden, kriget, priserna, inflation – allt detta hände på en och samma gång. Många kämpade stenhårt. Vi har pratat med både ensamstående och pensionärer som fått lägga både halva och vissa månader nästan hela sin pension på att betala elräkningen, speciellt i Skåne. Man har direktverkande el, och man kanske inte har råd att

energieffektivisera på det sätt som vi kanske skulle önska att fler hade gjort. Då tycker vi att det var bra att använda det här stödet. Stödet behövdes, och att använda pengarna på detta sätt tycker vi i grunden var bra.

Jag sa i går och jag säger i dag att jag kanske inte tror att hushållen tycker att elstödet var för stort. Man ska komma ihåg, och det är också en viktig poäng, att detta alltså inte är skattepengar som har kommit in och sedan betalas ut via budgeten. Detta är alltså pengar som har kommit in från elkonsumenterna till Svenska kraftnät i form av kapacitetsavgifter och sedan går tillbaka. Detta tycker jag är en viktig poäng och viktigt att komma ihåg.

Men jag tar absolut till mig rådets kommentarer och medskick när det gäller företagsstödet, det vill säga att man kan göra på annat sätt. I grund och botten valde vi en väg med ganska automatiserade ansökningar för att det skulle gå fort. Det är till exempel väldigt få företag som måste fylla i en blankett. Det är också för att få ut det fort. Jag vet att alla här inne ändå inte tycker att det har gått fort, men hade ansökningsförfarandet varit av en annan typ hade det tagit längre tid. Det handlar såklart också, som ni här inne vet, om att kommissionen ska godkänna det man gör, och saker har tagit tid.

Men att vi gav stöd även till företag tycker jag var givet. Gör vi detta ytterligare någon gång i framtiden, vilket inte är säkert, tar jag självklart med mig mycket av rådets och även andras synpunkter och tankar om hur man bättre kan både rikta och utforma detta.

När det gäller detta med sekretess vill jag bara säga en sak. Det finns, som vi vet, flera skillnader mellan företag och hushåll. Företagen måste ansöka – det blir offentligt. För hushållen var inte detta ett val. Man fick tillbaka pengar vare sig man ville eller inte. Det är alltså inte skattepengar utan pengar man har betalat in. Det är kanske inte helt självklart – detta kan man tycka olika om – att alla uppgifter om adresser och elpunkter för privatpersoner ska kunna lämnas ut. Det gäller särskilt de fall där man inte ens har ansökt om stödet. Men jag förstår att man kan ha olika ingångar och synpunkter på detta, och jag vet också att det är så det ser ut.

Slutligen håller vi naturligtvis ett ordentligt öga på inflationsutfallen framöver. Vi följer självklart situationen på elmarknaden. De senaste månaderna har det sett ljusare ut. Det har, tror jag, överraskat oss alla i hela EU att energipriserna har varit betydligt lägre än förväntat. När vi nu inför nästa budget tittar på dessa och andra frågor följer vi såklart utvecklingen och makrobilden väldigt nog för att se vad Sverige behöver, både strukturellt och naturligtvis i form av stöd till behövande hushåll. Vi har också fokus på en stärkt arbetslinje och strukturreformer som Sverige behöver för åren som kommer.

Ordföranden: Då går vi över till den andra delen av den offentliga utfrågningen. Finansutskottets ledamöter har nu möjlighet att i storleksordning ställa frågor och eventuellt komma med någon synpunkt till panelen här framme. Jag kommer att ta frågorna tre och tre, så jag ber er i panelen att skriva

upp frågorna. Man får gärna säga vem eller vilka man riktar sin fråga till för att underlätta för dem som ska svara.

Mikael Damberg (S): Jag vill inleda med att tacka Finanspolitiska rådet för en väldigt intressant rapport. Jag hinner inte kommentera eller ställa frågor på alla områden, så jag får begränsa mig.

Först en kommentar om elstödet. Jag tror att detta är något som berör väldigt många människor och förtjänar granskning, inte minst den politiska dimensionen av detta. I valrörelsen framgick det väldigt tydligt att den nuvarande regeringen och Sverigedemokraterna lovade att stödet skulle vara på plats den 1 november. Sedan har hela frågan havererat, eller hanterats på ett sätt som väcker väldigt mycket kritik vad gäller tidsutdräkten men också de väldigt många märkliga besluten. Jag tycker att den här rapporten på flera punkter bevisar att regeringen inte har tagit kontroll över situationen och därmed har levererat ett elstöd som inte riktigt har fungerat som det var tänkt.

Kopplat till detta gör, uppfattar jag, Finanspolitiska rådet bedömningen att regeringen genom att inte använda prioriteringsutrymmet inte har gjort tillräckligt när det gäller vissa utsatta hushåll. Detta nämns lite grann. Vilka typer av hushåll? Riksrevisionen var också inne på detta. Vad är det ni egentligen i den här inflationsekonomin efterlyser, som en väl sammansatt finanspolitik ska klara av att hantera givet det höga inflationstrycket?

I samma stycke talar Finanspolitiska rådet om tillväxtförutsättningarna framöver. Ni går så långt att ni i princip säger att sådana åtgärder i stort sett lyser med sin frånvaro i BP23. Det handlar alltså om åtgärder som kan driva på tillväxten, kanske i vissa fall – nu lägger jag orden i er mun – utan att bidra till högre inflation. Det finns ju sektorer som skulle vara i behov av insatser som de facto också skulle hålla tillbaka inflationsutvecklingen. Tolkar jag Finanspolitiska rådet rätt? Finns det prioriteringsdiskussioner här som handlar om långsiktiga tillväxtförutsättningar, som ni gärna hade sett komma nu?

David Perez (SD): Herr ordförande! Tack så mycket, Finanspolitiska rådet, för er rapport, och tack också till Riksrevisionen för många intressanta synpunkter.

I sammanfattningen skriver ni bland annat att information om elstöden och deras mottagare ska vara tillgänglig för granskning. Det handlar framför allt om att politiken ska vara tydlig och att ansvar ska kunna utkrävas. Jag hittar inget utvecklande resonemang om varför det skulle vara relevant för rådet vem som har varit mottagare. Att stödets omfattning är relevant kan jag definitivt förstå, men vem som har mottagit det finner jag inte riktigt relevant för rådet. Du får jättegärna kommentera detta.

Ni nämnde också att det är önskvärt att få ned räntan givet att inflationen minskar. Nivån för hushållens skuldsättning är, har vi sett, bland de högsta i Europa. Vore det inte önskvärt att behålla räntan på en hyfsat hög nivå för att få ned skuldsättningsgraden i samhället?

Sist men inte minst går ni in på den svaga kronkursen. Ser rådet några förutsättningar för att finanspolitiken ska kunna öka den svenska kronans värde?

Ida Drougge (M): Jag skulle gärna vilja höra någon ytterligare kommentar från finansministern kring de punkter där rådet riktar kritik mot elstödet, särskilt det vi fick höra om elstöd två i november-december, som täcker Norrland, till skillnad från det andra elstödet.

Sedan har jag en fråga till Finanspolitiska rådet, lite på det tema som Riksrevisionen var inne på gällande de positiva faktorer som man tar upp i rapporten. Elstödet är mycket riktigt historiskt högt och kommer i en tid då ett stort antal hushåll har varit och är i en väldigt tuff situation. Hur har den faktorn påverkat rådets bedömning, liksom det faktum att väldigt mycket annat under perioden har varit dyrt? Det handlar om bränslet, maten och räntorna. Hur har den kontexten påverkat rådets bedömning?

Kan ni också säga något om det faktum att stödet ju inte betalades ut när bristen på el var som allra störst utan över en tidsperiod och att det har bestått just av en återbetalning av avgifter och inte belastat statsbudgeten?

Lars Heikensten, Finanspolitiska rådet: Jag ska börja med ett par randanmärkningar, egentligen, till det som finansministern sa. Jag förstår och håller med om det mesta som hon sa. När vi diskuterar det ekonomiska läget uppfattar jag att vi har ungefär samma syn på det. Det jag tycker är särskilt intressant med detta läge är att i och med att vi hittills har fått en mindre nedgång än väntat i ekonomin är det många som så att säga andas ut och ser att det här kanske löser sig nu. Detta är en möjlig slutsats; vi får naturligtvis hoppas att det är på det sättet.

Men bara för att understryka det jag var inne på tidigare – det är svårt för mig att se att inflationen ska komma ned och vad som egentligen ska driva ned den underliggande inflationen så lågt som man eftersträvar utan att det blir en avsaktning i ekonomin. Min slutsats blir nog att vi får leva med räntor som blir högre och ligger kvar längre till följd av att penningpolitiken har bitit mindre än vad vi hade väntat oss. Jag hoppas att jag får fel, men det är min farhåga.

När det gäller politiken är det som Elisabeth Svantesson säger: Vi tycker att den är rimlig. Jag ska gärna vid detta tillfälle – jag tycker att jag har utrymme för det, för vi är kritiska på en del andra punkter – säga att jag tycker att det är ganska strongly att stå upp för att inflationen är en viktig fråga i det här läget och att vi behöver beakta den. Det har jag respekt för att man har gjort.

Finansministern berör utbudsåtgärder. Det kom också upp i en del frågor här. Vi skrev om det i ett tidigare utkast av rapporten. Det var någon som invände mot skrivningen att man är intresserad av åtgärder och sa att man hade föreslagit produktivitsdelegationen.

Jag är en så gammal man att jag har upplevt två produktivetsdelegationer tidigare som har tillsatts. Vid båda tillfällena var det uppenbarligen en följd av att man inte förmådde lägga fram några konkreta förslag, och i stället tillsatte man en produktivetsdelegation.

För mig är det snarare något som väcker oro än en tillförsikt. Det är ganska lätt att identifiera frågeställningar som man skulle kunna ta i direkt. Vi har utrett skattesystemet. Vi vet att ett det finns saker som vi kan göra där. Rådet har publicerat flera rapporter på det temat. Jag ska gärna vara behjälplig med ytterligare synpunkter på detta.

Bostadsmarknaden är ett annat område som är en uppenbar kandidat för reformer och där det finns väl genomtänkta förslag. Jag tror att det är politik som behövs här och inte mer nationalekonomiska utredningar, även om sådana också kan vara värdefulla ibland.

Jag vet inte om jag ska gå in på frågorna. När det gäller Mikael Dambergs fråga om tillväxtförutsättningar har jag egentligen besvarat den med den här kommentaren. När det gäller vilka hushåll som behöver stöd har vi inte gått in och granskat detta i detalj. Men jag har i helt andra sammanhang i Rädna Barnens styrelse haft kontakt med frågeställningar av den arten.

Det finns rejäla problem med fattigdom i Sverige. Det finns anledning att göra mer på området. Det känner jag mig helt trygg med. Men exakt hur man utformar de åtgärderna har vi inte gett oss in på.

Låt mig också kommentera det David Perez från Sverigedemokraterna frågade om. Den första av de frågorna uppfattade jag inte riktigt. Men den andra som gäller ränteläget kan jag kommentera.

Anledningen till att vi hade så låga räntor under den här långa perioden är stora globala fenomen. Det har med inkomstfördelningen och demografins utveckling att göra. Det är globlieringen, sparandet i Asien och annat som har bidragit till att pressa ned de internationella räntorna. Riksbanken spelar i sammanhanget en väldigt liten roll.

Det är en stor diskussion om huruvida vi kommer att komma tillbaka till en situation med så låga räntor när vi har tagit oss igenom den här fasen, vilket man får hoppas att vi gör. Min personliga uppfattning är att det vore önskvärt om vi inte gjorde det. Det vore bättre med ett högre ränteläge, delvis av de skäl som David Perez är inne på här. Så låga räntor som vi hade så länge riskerar att bygga upp ganska stora finansiella obalanser. Det vore bra med en lägre skuldsättning.

När jag nu är inför finansutskottet tycker jag att jag har anledning att säga att det från Riksbanken och Finansdepartementet har föreslagits under en följd av år ett antal saker man kunde ha gjort politiskt för att vi skulle kunna få en lägre skuldsättning i hushållen.

Även här är det inte så att det finns en brist på förslag. Men det är politiken som då hade behövt hantera detta. Nu är det svårt att göra en del av de sakerna, till exempel att ändra ränteavdragen. Men det hade varit väldigt bra om det hade blivit gjort för sex, sju år sedan.

Jag tror att jag nöjer mig med det. Jag kan återkomma till ett par av frågorna senare. Jag vill ge utrymme för övriga att också komma in.

Ordföranden: Vill du kommentera, Håkan Jönsson?

Håkan Jönsson, Riksrevisionen: Det fanns några hänvisningar till mitt inlägg, men jag uppfattade inte någon direkt fråga. Jag passar.

Finansminister Elisabeth Svantesson: Jag går först till frågan från Ida Drougge. Sedan har jag en kommentar till rådets ordförande om annat.

Att Norrland också inkluderades i november, december var av flera skäl. Även i elområde 1 och 2 var elpriserna väldigt mycket högre. Dessutom vet vi att man också förbrukar mycket el på grund av väder. Det var rimligt att där och då också låta dem som bor i dessa elområden ta del av de pengar som finns i systemet.

Jag ska säga någonting kort om elstödet som jag inte sa tidigare. Jag vet att det finns en kritik. Förstör vi prissignaler och sådant? Jag förstår verkligen det resonemanget. Det finns också målkonflikter här.

Här finns det människor som helt plötsligt har fått elräkningar som är tre, fyra gånger så höga som de har haft. De har små marginaler.

För oss var det självklart att genomföra elstöd. Visst kan det påverka prissignaler. Men glöm inte bort, och det tycker jag att rådet gör lite grann, att vi talar om historisk förbrukning och inte framåt. Det stöd vi ändå utformade är bakåtblickande. Det är en viss poäng med det.

Sedan kan man alltid diskutera. Är det så att alla hushåll och företag nu räknar med att det alltid kommer att komma? Vi vet ingenting om vad som händer under vintern. Vi kanske kommer in på det sedan. Oavsett det är det stöd vi nu har gett till både hushåll och företagen bakåtblickande. Det tycker jag är en viktig poäng.

Jag vill säga något kort om det någon sade. Jag vet inte om det var Mikael Damberg eller någon annan. Jag fick ingen fråga, men jag är inte så blyg så jag svarar ändå.

Det är en väldigt intressant diskussion generellt. Det är ingen politisk polemik mot Mikael Damberg över huvud taget. Diskussionen gäller nu vad som påverkar inflationen. Den har vi inte haft på väldigt många decennier.

Man kan läsa om inflationsmultiplikatorer helt plötsligt. Det var väl många år sedan vi läste de studierna. Vad är det i en budget som driver inflation mer eller mindre?

En vanlig uppfattning är att stöd till exempel till kommuner och regioner, som jag tycker verkligen behövs, skulle driva mindre än till exempel sänkta skatter på låga inkomster eller på inkomster.

Det beror på vad man gör. Kommuner och regioner konsumerar ganska snabbt pengarna. De går åt och finns ute i ekonomin, medan en privatperson delvis konsumerar och kanske också sparar. Det är inte självklart.

Framför allt handlar det om att helheten av politiken och finanspolitiken som inte ska vara alltför expansiv, för då driver man på inflationen. Det var en fråga som ingen ställde som jag svarade på, herr ordförande.

Ordföranden: Det gick alldeles utmärkt. Det var lite ljudproblem. Det gäller den första frågeställningen som David Perez hade. Om du återupprepar den relativt kort kanske vi kan få in den för svar innan vi går vidare på talarlistan.

David Perez (SD): Min första fråga handlade framför allt om informationen om vilka som får del av elstödet. Som Finanspolitiska rådet går in på att det vore önskvärt att få reda på det.

Det handlar i grund och botten om en återbetalning. Vi vet vilka som är mottagarna i det här fallet. Varför känner ni att ni vill ha mer uppgifter om just den biten?

Ali Esbati (V): Tack för rapporterna. Jag försöker att ta fasta på en del saker som är intressanta som står i det sjätte kapitlet. Det är lite mer framåtblickande angående ramverket. Det gäller att man kanske bör börja en diskussion väldigt snart om det ska ske en översyn och förändring av ramverket.

Vi har tidigare talat om att man bör tidigarelägga det med hänsyn till ändringar i verkligheten. Vi har ett klimatnödläge som kräver mer investeringar offentligt, som vi ser det. Det kanske också andra gör.

Det finns andra eftersatta behov i den offentliga sektorn till exempel som hänger ihop med de demografiska förändringarna som ramverket en gång i tiden var tänkt att delvis ta höjd för.

Det vore intressant att få höra lite grann mer om rådets synpunkter på detta. Det finns en väldigt spännande formulering. Man kan gå in på strukturell efterfrågepolitik. Det var länge sedan man kanske hörde den typen av resonemang från det hållet.

Det vore intressant att höra om det finns ett slags investeringsbehov, en pucket, som kanske kan motivera en annan sorts saldomål. Det kan vara ett lägre saldomål och kanske till och med ett mål om underskott under ett antal år för att kunna komma till rätta med de problem som har byggts upp i ekonomin och de behov som finns.

Sedan har jag en annan fråga som handlar om diskussionen om finanspolitiken ska vara rimligt expansiv eller återhållande. Det är väldigt stort fokus på bottom line. Det handlar om hur mycket pengar som går ut eller inte från statens sida.

Vi har lite grann berört om det finns skillnader i vad pengarna går till. Det är kanske skillnad på om man har ett elstöd som är utformat på ett visst sätt

eller skattesänkningar som är utformade på ett visst sätt kontra andra typer av offentliga utgifter.

Det gäller även hur man drar in konsumtionsutrymme. Det handlar om det är skillnad på att dra in konsumtionsutrymme på ett sätt som gör att människor till exempel måste handla mindre mat kontra om man drar in utrymme för konsumtion eller finansiella utgifter hos dem som har det väldigt gott ställt.

Det är inte bara utifrån ett fördelningspolitiskt perspektiv. Det handlar också om att det får olika effekter på inflationsutvecklingen. Det är en diskussion som är väldigt relevant och intressant för dagens situation. Det vore intressant att höra om rådet har några synpunkter på detta.

Martin Ådahl (C): Tack så mycket för en mycket intressant rapport.

Jag har först en kommentar. Det verkar som att det finns olika skiljelinjer här i förhållande till den förda finanspolitiken, regeringens politik. Det finns uppfattningen att man kanske kunde spendera mera trots allt givet inflationen. Men sedan finns också det som framför allt varit i fokus här nu om man borde ha prioriterat, för att använda rätt uttryck, på ett annat sätt.

Det gäller inte minst det som kan vara inflationssänkande, nämligen det som rådet tar upp om utbudssidan i ekonomin. Det handlar helt enkelt om att underlätta för utbudet av arbete och jobbskapande företagande och förbättra ekonomins tillväxtpotential, som det står. Det har enligt rådet lyst med sin frånvaro, i varje fall nästan helt, i regeringens budgetar. Ni lyfter särskilt fram sänkta skatter på låga inkomster.

Hade man kunnat tänka sig ett annat scenario där det hade tagit en större andel av politiken, i linje med vad Finanspolitiska rådets ordförande sa, redan här och nu och inte bara i en framtida produktivitetsutredning?

Det andra är apropå skatterna. Vad man än tycker om olika skatter på arbete: Är det rätt tajming i ett läge med ökade kostnader att höja kostnaderna för att anställa? I det här fallet har det skett kraftfullt på unga i precis det här konjunkurläget där man vill stimulera utbudet och sänka kostnaderna.

Jag har två andra frågor när det gäller utbudet. Ni nämner mycket att det är viktigt att man sparar energi i det här läget. Ni nämner det i samband med elstödet. Men en sak som ni nämner bara i förbifarten undrar jag om ni från Finanspolitiska rådet kunde kommentera mer.

Det har inte lagts speciellt mycket på energibesparande investeringar. Det nämndes av finansministern att man inte har råd att göra dem. Ändå läggs det hundra gånger mer på elstöd än på stöd till energibesparande åtgärder åt hushållen, så att de så att säga inte bara får fisk i dag utan kan fiska energibesparingar i framtiden.

Det gäller även utbudet. Man drar ned just på matchningsåtgärder i budgeten. Hur ser ni på det? Matchningsåtgärder är någonting som ni lyfte fram som en väldigt viktig del i att förbättra utbudet och få ned inflationen.

Slutligen gäller det ett annat område. Det gäller själva elstödet. Där kritiserar rådet, som flera har påpekat, hanteringen. Det ni däremot inte diskuterar så mycket och som jag är nyfiken på är om tajmingen har betydelse.

Jämfört med i många andra länder har elstödet blivit mycket sent framkommet. Det innebär att när hushållen befinner sig i den största nöden och behöver det har de inte fått det. Men nu när inflationen ska kämpas ned och räntepolitiken ska bita, då kommer lite i efterhand checkerna till hushållen. Hur ser ni på det?

Yusuf Aydin (KD): Tack för en bra och intressant rapport.

Jag ska också fokusera lite på elstödet, som kanske fick mest uppmärksamhet. Om man börjar med själva modellen, som finansministern också redogjorde för, byggde den på historisk användning för att på det sättet ha en beräkningsgrund men inte uppmana eller uppmuntra till mer användande.

Jag tror också att regeringen och energiminister Ebba Busch var väldigt tydliga med att man också uppmanade till att spara energi och på lika sätt minska användningen. Det såg man också gav effekt. Jag tror att energianvändningen i december minskade med drygt 8 procent och nästan 13 procent i södra delarna av Sverige. Det fanns ändå en viss kombination som fungerade.

Hade det varit en modell som diskuterades tidigare med högkostnadsskydd och pristak så hade det absolut kunnat leda till den önskade effekten med ytterligare energianvändning.

Även om det inte alltid framkommer är det ändå viktigt att poängtera att stödet även om det baseras på historisk användning var ett stöd som syftade framåt för att hjälpa hushåll och företag att hantera de ökade kostnaderna.

I det sammanhanget kommer min fråga. Det kanske är att dra det för långt, men har det på något sätt hjälpt till att mildra effekterna av konjunkturedgången för hushåll? Kan det också göra det med det stöd som går till företag? Även de har brottats med mycket höga kostnader, ökade priser för el, men även kostnader för räntor och också för hyror och annat.

Det gäller behovet av att höja priserna framåt. Ni menar att man kan påföra kostnaderna på konsumenterna. Men kan stödet till företagen göra att behovet av att höja priserna framåt minskar och därmed kanske också hjälpa till med inflationsbekämpningen, så att vi inte ser lika starka och fler prishöjningar framåt?

Det är de två frågorna som jag skulle vilja få svar på.

Lars Heikensten, Finanspolitiska rådet: Låt mig börja med det senare här.

Det är väl klart, och det kunde jag ha noterat, att det var bra att stöden var upplagda som de var. De utgick från historisk konsumtion, som finansministern var inne på. Vi skriver i rådets rapport att allt annat lika var

det en stor fördel. Sverige sticker där ut i positiv riktning bland de europeiska länderna.

Yusuf Aydin reser frågan om stöden skulle ha kunnat minska behovet av att höja priserna. Den frågan tangerar lite grann någonting som flera har varit inne på här och som finansministern beskrev som inflationsmultiplikatorer, att olika åtgärder har olika effekt ur inflationssynpunkt.

Så är det alldeles säkert. Vi har inte gjort en analys av den frågan. Det kan jag sätta på listan bland saker som vi skulle kunna fundera på framöver. Jag tror att man kan säga att erfarenheten från 70-talet när vi senast hade en inflationsuppgång var att det förekom väldigt många olika försök. Det gick då under beteckningen inkomstpolitik.

Det handlade om att via förändringar i skatterna och annat försöka påverka inflationsutvecklingen. Man kunde få kortsiktiga effekter. Men det som i grund och botten till slut avgjorde var hur efterfrågeläget utvecklades.

Jag tror att man ska ha modesta ambitioner i varje fall på basis av den erfarenheten när det gäller att tro att man genom att dra i olika spakar ska kunna motverka inflationen om man inte är beredd att faktiskt hålla tillbaka efterfrågan en tid för att få ned inflationen.

Som ni vet slutade den processen med alla försöken med inkomstpolitik med att man tvingades till mycket drastiska räntehöjningar i USA och så småningom också i flera andra länder.

Martin Ådahl hade några olika frågeställningar. När det gäller detta med energibesparande åtgärder nämner vi det som ett exempel på vad man skulle ha kunnat använda en del av pengarna till i stället om man inte använt dem till elstöd.

Rent allmänt är vi försiktiga med att peka ut saker. Det finns enligt min uppfattning väldigt mycket som man kunde ha gjort som hade varit bättre än att ge prisstöd till de allra mest förmögna hushållen. Det finns skola och hur många saker som helst som jag själv skulle kunna nämna.

Vi väljer att bara lyfta fram ett par saker. Vi lyfte fram energisparande och skattesänkningar för låginkomsttagare eftersom det är en fråga som diskuteras. Vi lyfte fram matchning på arbetsmarknaden. Det är exempel på saker. Men det finns mycket annat.

Det innebär inte, apropå Ida Drougges fråga, att vi inte tycker att det skulle kunna vara motiverat med en del prisstöd. Jag förstår synpunkten att på kort sikt gällde det att göra någonting. Samtidigt ska jag vara ärlig och säga att jag inte tror att den här frågan hade hanterats på det här sättet om den inte hade dykt upp mitt i en valrörelse.

Jag tror att det spelar roll för det sätt som vi har hanterat de här frågorna i Sverige. Hade det beretts under mer normala omständigheter tror jag att vi hade landat i en annan lösning på det här området.

Ali Esbati reser stora frågor om ramverket. Jag uppmuntrar gärna till att ni också tittar lite grann i det vi skrev förra året om det här.

Om man kan göra troligt att vi av olika skäl är i en period där utgifterna är särskilt stora och där det är särskilt stora investeringsutgifter menar vi att man

har ett skäl för att se över ramverket. Om det däremot är kontinuerligt ökade kostnader för att vi måste höja nivån för försvarsutgifterna in i all framtid är det inte riktigt samma sak.

När det gäller det första skulle jag personligen vilja hävda att en kandidat är klimatomställningen. Vi tänkte så i fjol, och så tittade vi på det. Då visade det sig intressant nog att ingen har försökt att ställa samman vad det skulle kunna kosta.

Det är väldigt många som säger att vi behöver ändra ramverket för att skapa utrymme för investeringar för klimatomställningen. Men det är ingen som har brytt sig om att titta efter hur det faktiskt ser ut.

Vi uppmuntrar verkligen till att man gör det. Själv är jag engagerad i klimatfrågan. Jag är oerhört orolig för den utveckling som vi har. Jag ser verkligen all anledning att ta initiativ och titta på detta.

Förutom att det kan skapa intellektuell reda och göra att diskussionen om ramverket framöver blir mer underbyggd är det ett sätt att verkligen komma igång med att fundera över vad som behöver göras. Det är verkligen ett önskemål vi har att finansutskottet tar i den frågeställningen.

När det sedan gäller strukturell efterfrågepolitik tycker vi att det är ett perspektiv som är värt att diskutera. När man tittar tillbaka, inte på den situation vi är i just nu utan de tio åren dessförinnan med låga räntor, kan man väl konstatera att vi var på vippen att få för låg efterfrågan.

En del skulle kunna hävda att vi kanske hade det. Det är en svår fråga att exakt avgöra. Därför tvingades Riksbanken att vidta ganska extrema åtgärder. Det är en frågeställning som vi är inne på här. Hade det varit bättre om man i stället hade haft en något mer expansiv finanspolitik?

Jag fick en fråga här. Det var David Perez, tror jag, som frågade mig om kronans utveckling. Enligt nationalekonomisk teori är det i varje fall så att hade vi under den här perioden haft en något mer expansiv finanspolitik och något mindre expansiv penningpolitik hade vi haft en genomsnittligt något mer högre växelkurs under den här perioden.

Det finns frågeställningar här som är värda att diskutera. De studier som har gjorts av detta är bara gjorda på USA. När man diskuterar de här frågorna framöver i ramverksöversynen behöver man ta ställning till: Är det troligt att vi hamnar i en sådan värld? Hur definierar vi en sådan värld?

Man behöver också fundera över i vilken mån de erfarenheter och synpunkter som finns i de amerikanska studierna är relevanta för en liten öppen ekonomi av svensk typ. Men det är ändå viktigt att vi talar om de här sakerna.

Ordföranden: Tack så mycket. Vill Håkan Jönsson kommentera några av frågorna? Så är inte fallet. Jag lämnar över ordet till finansministern.

Finansminister Elisabeth Svantesson: Jag har några korta tillägg.

Behövs det en produktivitetskommission? Är det ett sätt för regeringen att smita undan dagens problem? Nej, verkligen inte.

Jag konstaterade för flera år sedan att svensk produktivitet varje år har utvecklats dåligt per capita under en lång tid. Jag ser ett behov av att lyfta den frågan för att ha det långsiktiga perspektivet inom både offentlig sektor och privat sektor. Det gäller särskilt inom den sektor som inte är konkurrensutsatt.

Jag tror att det är en viktig fråga för framtiden. Vi vet att vad som mest driver tillväxt är produktivitet. Det gäller något arbetade timmar men framför allt den fråga som vi har tillsatt en utredning om.

Jag kan göra ordföranden för Finanspolitiska rådet lugn med att det väldigt tydligt ingår att kommissionen ska lämna konkreta policyförslag. Det är hela poängen med detta.

Under tiden ska vi självklart jobba med det som Martin Ådahl också var inne på. Det gäller utbudsreformer och strukturellt riktade reformer. Det handlar till exempel om att sänka skatten på låga inkomster och medelinkomster som vi kommer att göra under mandatperioden.

Vi gjorde det också förra året, 2022, vill jag bara påpeka, när Moderaternas, Sverigedemokraternas och Kristdemokraternas budget gick igenom. Vi sänkte skatten på arbete, och vi sänkte också skatten på pension.

Vi kommer att fortsätta med den typen av åtgärder och samtidigt göra en större bidragsreform. Det är både moraliskt riktigt och viktigt att den som arbetar får behålla mer av sin lön i förhållande till den som faktiskt inte arbetar alls.

Vi vet att många har det väldigt tufft med små inkomster och ersättningar. Men för stora barnfamiljer är det oftast inte lönsamt att en förälder tar ett jobb. Allt det kommer att pågå nu under tiden. Det skjuter vi inte på framtiden.

Jag håller också helt med Martin Ådahl om behovet av energieffektivisering. Vi har i vår budget större stöd för just detta. Det blev väldigt tydligt den här vintern. Det är väldigt många som har små radhus eller små hus. Det är kanske ofta lite äldre personer som ibland har låga inkomster och som har direktverkande el och som till exempel inte hade satt in någon värmepump.

Det finns mycket man kan göra för att hålla nere förbrukningen. Alla har inte råd att helt plötsligt installera bergvärme och annat. Det finns verkligen mer att göra på att få energieffektiviseringen att fungera.

Elkonsumtionen minskade förra året i Sverige. Den minskade faktiskt mest i de områden där det var högst pris. Det är också viktigt. Det fungerar fortfarande. Min uppfattning är att stödet nog inte helt har dödat dessa prissignaler.

Slutligen till frågan om översynen. Det är väldigt bra att Finanspolitiska rådet diskuterar finanspolitik kontra penningpolitik. Innan pandemin sa jag ofta att jag trodde att nästa kris behöver vi ha mer dialog, samsyn eller diskussion om detta. Det kommer att vara viktigt.

Pandemin visade ändå att till exempel riksdagen och regeringen kunde samarbeta väldigt väl och också stötta under en väldigt svår tid. Det var inte

bara penningpolitiken som gjorde det. Finanspolitiken fick en roll. Även om det inte var samordnat på det sättet såg alla att det var en viktig uppgift för både finanspolitik och penningpolitik.

Det kommer en översyn. Senast 2027 skulle den sjösättas. Jag läste i någon tidning som hade fel att det arbetet skulle påbörjas 2025. Det är tänkt att det ska påbörjas tidigare än så. Det är jätteviktiga diskussioner som vi i alla partier måste ha tillsammans om hur ramverket ska se ut framöver. Jag tänker inte att det ska vänta till 2025 innan det arbetet kommer igång, utan det ska tvärtom ske tidigare än så.

Janine Alm Ericson (MP): Tack för bra föredragningar, intressanta diskussioner och svar på frågor.

Jag hade från början samma fråga som Ali Esbati om saldomålet och det klimatpolitiska rådets uppmaningar om investeringar i just den gröna omställningen. Jag tackar för det svaret.

Lars Heikensten lyfte frågan om att vi egentligen inte har några bra beräkningar för vilken summa det skulle handla om. Skulle det då inte mot bakgrund av det vara bra att tidigarelägga översynen av det finanspolitiska ramverket och därmed få ett tillfälle att göra ordentliga beräkningar på det?

Vi från politiken försöker att göra det och lägger fram olika förslag. Men det hade varit bra att få en oberoende uppskattning också av det.

Jag hade också en fråga angående det som Marin Ådahl tog upp om energieffektiviseringen. Det gläder mig att finansministern nu tar upp det som en bra sak. Det fanns väldigt mycket energieffektivisering i den sista budgeten som Miljöpartiet och Socialdemokraterna lade fram tillsammans i regering som ni valde att rösta ned och som ni sedan har slopat. Det är en väldigt bra investering som också skulle sänka inflationen. Jag vill uppmana till det, och jag tackar finansministern för att ha lyft fram det.

Jag har även en annan fråga. Finanspolitiska rådet nämner att man hade kunnat bedriva en mer expansiv finanspolitik och att det finns goda möjligheter för regeringen att lägga fram ytterligare åtgärder. Men det är inte riktigt vad vi hör från finansministern eller vad vi har sett.

Jag skulle vilja höra med Finanspolitiska rådet vilka kostnader de ser av att regeringen skulle vara alltför stram i det här läget.

Cecilia Rönn (L): Tack för en intressant rapport! Min första fråga går till Lars Heikensten.

Ni skriver att regeringen stod inför ovanligt svåra överväganden hösten 2022 och att en stram finanspolitik var rimlig, givet omvärldssituationen, den svenska inflationen och räntehöjningarna. Men du sa i föredraget att ni anser att det finns större reformutrymme framåt, för 2024, givet att inflationen trycks tillbaka. Jag undrar vad ni anser skulle vara prioriterat att använda det reformutrymmet till.

Jag har en fråga till. På den skulle jag gärna vilja få svar eller kommentar från alla tre i panelen. I rapporten skriver man i kapitel 1 om svenska kronans värde och att den har tappat som en trend sedan 2015. Men under 2022 minskade nettoexporten reellt sett, trots en försvagad växelkurs. Det kan finnas flera orsaker till att den minskar.

Jag funderar på viken roll ni tycker att kronans kurs har för Sveriges nettoexport. Har ni gjort någon analys av om det hade varit någon skillnad om vi hade haft euro som valuta i stället?

Ingela Nylund Watz (S): Jag tackar också för intressant rapport och intressanta kommentarer på frågorna.

Jag skulle vilja flyga in med att säga att det känns något märkligt men icke desto mindre oerhört viktigt att vi här pratar om behovet av finansiell stabilitet och väl avvägd finanspolitik. Men det gör vi eftersom vi vet att det i Sverige i dag finns till exempel människor som köar till hjälporganisationernas matutdelning. Det är en verklighet vi ska ta på stort allvar och göra allt vi kan för att motverka.

Jag tar fasta på diskussionen om den kommande översynen av ramverket. Finanspolitiska rådet säger att det finns anledning att noga fundera över samspelet mellan finanspolitiken och penningpolitiken. Det är otroligt viktigt att vi har goda underlag när vi ger oss in i de diskussionerna framöver.

Jag skulle vilja fråga Lars Heikensten hur han ser på förslaget att vi behöver ny statistik över hushållens tillgångar och skulder. Vi har ganska goda kunskaper om hur illa ställt det är med den höga skuldsättningen i Sverige, men vi har väldigt dålig kunskap om hur det ser ut på tillgångssidan. Jag misstänker att bättre insikt om detta skulle ge oss i både riksdag och regering bättre verktyg för att kunna fatta riktiga beslut framöver.

Martin Ådahl (C): Jag noterade bara att ingen riktigt svarade på om det faktum att elstöden kommer så sent riskerar att förvärra konjunkteffekten. Hade det varit bättre om de hade kommit tidigare?

Lars Heikensten, Finanspolitiska rådet: Låt mig börja med Cecilia Rönnns fråga om det eventuellt hade funnits utrymme för ytterligare åtgärder och vad det i så fall skulle användas till.

Med den situation som vi befinner oss i, där man också ska beakta penningpolitiken, är det som sagt verkligen inte möjligt att med någon större trovärdighet säga att det skulle ha funnits 5 eller 10 miljarder mer i utrymme utan att det skulle hota inflationen. Vi nöjer oss med att konstatera att det sannolikt hade varit möjligt att ha en något mer expansiv politik. Men vi konstaterar att den allmänna inriktning som regeringen har valt förefaller oss rimlig.

Vi får väl återkomma till frågan framöver. Men vi har inte diskuterat att om det vore så eller så många miljarder ytterligare skulle man kunna göra så eller så. Vi har som sagt nöjt oss med att i samband med att vi diskuterar elstöden ge en del exempel på vad man kunde ha gjort i stället.

Frågan om kronans växelkurs är väldigt stor. Men det är kanske värt att jag tar ett par minuter för att säga något om det, eftersom en diskussion om euron har kommit igång igen. Jag uppfattade att det svenska ställningstagandet till euron hade väldigt mycket med ekonomiska faktorer att göra. Jag tror att det har mycket att göra med vår erfarenhet från 90-talskrisen, då vi hade en fast växelkurs som bidrog till att ekonomin sjönk ned i en djup kris.

Diskussionerna såg annorlunda ut i andra europeiska länder. I Danmark, som också röstade nej till euron, handlade det mycket mer om politiska frågeställningar, om Danmarks förhållande till Tyskland, Danmarks historia och den typen av frågeställningar. Men hos oss var det här mycket i fokus. Det handlade om att ha möjlighet att anpassa vår egen ekonomi och att ha ytterligare ett redskap genom att vara fria från en valutaunion.

Penningpolitiken kan i det läget spela en roll, vid en viss typ av kris där man drabbas av något som kallas asymmetrisk chock. När det händer något som drabbar oss negativt men inte resten av världen kan vi anpassa oss själva.

Kronan har fallit ganska rejält vid ett par tillfällen. Det har varit helt andra scenarier. Den föll rejält i början av finanskrisen. Då var vi inte alls hjälpta av att kronan föll. Tvärtom förstärkte det problemen med att hantera bankkrisen i Baltikum och reste frågor om hur vi skulle hantera det i slutänden.

Den föll också för något år sedan. Då förstärkte det inflationsproblematiken. Det är viktigt att resonera om det. Det var nämligen det första perspektivet som dominerade den svenska diskussionen helt.

Det är alldeles uppenbart att vi hade haft en starkare växelkurs i dag om vi hade gått med i euron vid den växelkurs man då diskuterade. Då hade det tvingat fram olika anpassningar i den svenska ekonomin.

Jag tror att det finns en tendens att kronan prissätts lägre än den mår bra av. Det är en liten valuta, och vi befinner oss nära Ryssland. Det är för närvarande ett stort bekymmer. Den typen av övergripande faktorer påverkar detta.

Det är viktigt att vi borrar i de frågorna och återkommer till dem, för det spelar väldigt stor roll för vår levnadsstandard på längre sikt.

Ingela Nylund Watz frågade om förmögenhetsstatistik. Vi har skrivit ett remissvar till utredningen. Vår utgångspunkt är att det i demokratiska samhällen är bra att ha stor kunskap om hur det ser ut i olika avseenden. Det råder ingen tvekan om att vi haft en snabb förändring av förmögenhetsfördelningen i Sverige.

När jag gick i skolan fick jag läsa om Karl XI:s reduktion som något som hade stor effekt på den ekonomiska utvecklingen. När man tittar tillbaka på utvecklingen i västvärlden under den här perioden tror jag att man kommer att prata om krafter av liknande slag. Det är en mycket dramatisk omstötning som sker i vårt samhälle. Att inte ta vara på möjligheten att skaffa information om det är för mig i grunden märkligt.

Dessutom är den typ av information som det här handlar om användbar, precis som du är inne på, för att på ett ganska handfast, konkret sätt utforma politiken bättre. Det gäller i det här avseendet, men det gäller också andra inslag i politiken. När man ska utvärdera åtgärder behöver man helt enkelt veta hur det förhåller sig. Remissvaret är alltså ett ganska starkt principiellt ställningstagande för att den typen av statistik bör göras tillgänglig.

En sak framstår som särskilt märklig för mig. Vi har under senare år haft en diskussion där många har menat att vi har förtigt problemen när det gäller invandringen och att det har bidragit till att vi har byggt upp en situation som är mer komplicerad än vi annars skulle ha haft. Om man har den uppfattningen tycker jag att det är konstigt att samtidigt förorda att man ska förtiga utvecklingen på det här området. Risken är att det byggs upp problem också på det här området, på samma sätt som när det gäller invandringen.

Jag tycker nog att man bör överväga den här frågan noga. Vi har en ganska klar uppfattning. Den kan ni ta del av i vårt remissvar.

Janine Alm Ericson pratade om miljön. Jag tycker i och för sig inte att det är nödvändigt. Men jag är glad att finansministern är intresserad av att inleda den översynen relativt snart. Det verkar klokt. Det kommer hela tiden upp i den allmänna diskussionen. Det är alltså bra att det jobbet kommer igång.

Med det sagt går det att genomföra en bedömning av behovet av miljöinvesteringar alldeles oberoende av det. Den kan följa sin egen logik, och den kan sättas igång med en gång och sedan vara input i den andra diskussionen.

Det var också en fråga om tajmningen. Det är lustigt; vi pratade nyss om att människor har sparat in på el. Saken är den att de i ganska stor utsträckning inte fått de stöden än. En orsak kan alltså vara att man ännu inte fått dem. Jag är inte särskilt orolig över att stöden kommer senare. Det verkar inte som att efterfrågan har tagit för mycket stryk. Efterfrågan har tvärtom överträffat förväntningarna. Annars borde vi ha fått ett väldigt starkt efterfrågedropp, eftersom stödpengarna inte betalats ut.

Håkan Jönsson, Riksrevisionen: Vad gäller eurofrågan och effekterna av det har jag egentligen ingen synpunkt. Det har inte Riksrevisionen heller. Det ligger helt utanför vårt mandat.

Vad gäller statistikfrågan om inkomster och förmögenheter kan jag informera om att vi valde att inte lämna något remissvar, om jag minns rätt. Vi har alltså inte tagit ställning i frågan. Det är klart att det är värdefull statistik. Men vi har inte vägt för- och nackdelar i något remissvar.

Finansminister Elisabeth Svantesson (M): För att jag inte ska glömma det vill jag redan nu tacka för väldigt bra diskussioner och kloka frågor från både ledamöter och inbjudna gäster – mycket bra.

Jag vill säga tre korta saker. Jag håller med om Janine Alm Ericsons bild när det gäller energieffektivisering. Vi har valt att rikta det till privatpersoner

och inte flerfamiljshus och företag. Jag tror att det är det som ledamoten Alm Ericson menar.

När det gäller Martin Ådahls fråga om tajmningen har det största hushållsstödet betalats ut. Exakt hur tajmningen för det påverkar inflationen kan man alltid diskutera. Men man ska veta att hushållen fick information under senhösten, före nyår, om hur mycket pengar man skulle få. Även om pengarna kom senare visste man alltså hur mycket man skulle få.

Slutligen var det en fråga om euron. Det kommer säkert att vara mycket diskussioner framöver. Det är en bra diskussion, som vi ska ha. Jag vill inte förminska din fråga, men många har varit inne på det kontrafaktiska, hur det hade varit. Men jag tänker mer på hur det ser ut framåt. Du har gett en bra bakgrund.

Det är väl bra att ha en diskussion om valutan och framför allt om hur vi kan stärka den svenska kronan. Det finns många faktorer. Vi är en liten ekonomi, och det är lite oroligt. Vi ska också komma ihåg att Sverige är lite oroligt nu när det gäller många investeringar generellt, med otrygghet och annat. Men när det gäller hur kronan ska stärkas handlar det om det som jag talade om förut: produktivitet, investeringsvilja och så många bitar. Men vi tror väl ändå och hoppas att den kommer att stärkas. Det ligger i våra och andras prognoser att den kommer att stärkas något framöver.

En eurodebatt kan man alltid ha. Jag ser det inte i korten just nu, som jag har sagt förut. Men det är alltid en bra diskussion att ha.

Ordföranden: Vi har tre frågeställare kvar. Jag ber er att hålla det väldigt kort, så att vi hinner med – korta frågor och korta svar.

Charlotte Quensel (SD): Jag vill ställa en fråga till Lars Heikensten. Det är en upprepning av min kollegas fråga, eftersom han inte har fått svar.

I rapporten står det att ni vill att elstöden och även mottagarnas namn ska vara offentliga. Det strider mot rätten till integritet. Jag undrar varför ni vill det. Eftersöker ni att elkonsument ska vara offentligt ända ned på personnivå? I Sverige är det inte ens kutym att uppgifter om bidrag ska vara offentliga; det vill vi inte heller att de ska vara.

Varför är det viktigt att återbetalningsbelopp ska vara offentliga?

Jan Ericson (M): Konjunkturen styrs mycket av förväntningar, framför allt hushållens förväntningar. När hushållen är oroliga och ser elpriserna skena anpassar man sig efter det. Därför skulle jag vilja ställa en fråga om det här med att elstöden blev för stora. Besluten om elstöden togs i ett läge då elpriserna verkligen skenade. De var ett oerhört stort hot mot hushållen och skapade stor oro.

Min fråga till Lars Heikensten är: Om vi i dag fortfarande hade suttit med ett elpris på 3, 4 eller 5 kronor per kilowattimme, hade Finanspolitiska rådet ändå ansett att elstödet var för stort?

Ali Esbati (V): Jag fick inte heller riktigt svar på min sista fråga, som handlade om synpunkter om att samma mängd pengar går ut, när det gäller expansiv eller åtstramande ekonomisk politik. Kan det få olika inflationseffekter beroende på vad pengarna går till eller vilken typ av konsumtions- eller utgiftsutrymme som dras in med hjälp av finanspolitiken?

Lars Heikensten, Finanspolitiska rådet: Låt mig börja med den sista frågan, som jag trodde att jag besvarade tidigare. Olika åtgärder för att spä på efterfrågan har alldeles säkert olika effekter på inflationen på kort sikt. Det kan vara en frågeställning som det kan vara värt för oss att borra i till nästa gång.

Med detta sagt är jag lite skeptisk, mot bakgrund av min erfarenhet av den diskussionen på 70-talet och i början av 80-talet. Då blev slutsatsen ändå att man försökte göra många olika saker. Framför allt försökte man göra skatteförändringar i anslutning till avtalsrörelser, för att på det sättet underlätta för avtalsrörelserna, som det hette. Sverige var inte det enda landet som gjorde det, utan många länder gjorde detta.

Jag tror att slutsatsen var att det inte fungerade. Det avgörande var till slut efterfrågenivån.

Jan Ericson frågade om synen på stödet ifall priset fortfarande var så högt. Jag har inte funderat på det. Men jag har svårt att se att kontinuerlig subvention av elanvändning vid fortsatt höga elpriser och med de belopp som det handlar om skulle vara en möjlig strategi. Då finge man nog satsa rejält på å ena sidan produktionssidan och å andra sidan spara, för att hantera det hela.

Jag vill understryka att jag inte alls tar ställning till exakt vad man hade kunnat göra i stället. Jag har förståelse för att man behövde upprätthålla efterfrågan i ekonomin. Men det finns mycket annat man kan göra för att upprätthålla efterfrågan. Vi har inte pratat om sänkt matmoms, men det hade också varit en möjlig åtgärd. Matpriserna har också stigit. Det finns alltså mycket man hade kunnat göra. Att kontinuerligt subventionera elpriset tror jag inte är en fungerande modell.

När det gäller information är det som jag uppfattar det ändå ett offentligt beslut man har fattat om att utforma de här elstöden. I och med att man har fattat det på det sättet att folk inte har möjlighet att avsäga sig stöden är det möjligen mer problematiskt att dela ut det. Det hade man kunnat fundera över. Var det enda sättet att gå fram på? Normalt vill vi ju kunna se vart pengarna, de offentliga medlen, går.

Som jag sa påminner diskussionen mig om den, som jag tidigare deltog i, om EU:s jordbruksstöd. Man ville inte att det skulle vara möjligt att följa upp vem som fick de stöden. Man ville nämligen inte ha den politiska diskussionen.

Finansminister Elisabeth Svantesson (M): Jag ska bara säga kort till rådets ordförande att skillnaden där är att det inte är skattemedel som betalats ut. Det är elkonsumenternas egna pengar som går tillbaka via kapacitetsavgiftssystemet. Det kan man naturligtvis ha olika åsikter om. Men det är inte skattemedel på det sättet. Det är alltså lite svårt att jämföra med EU-bidrag. Det är min bestämda uppfattning. Men jag har respekt för att många här inne ser det på ett annat sätt.

Vice ordföranden: Tack ska ni ha! Vi har kommit till punkten där jag har fått äran att avsluta mötet. Å finansutskottets vägnar vill jag tacka för den här öppna utfrågningen om *Svensk finanspolitik 2023*. Vi vill tacka finansminister Elisabeth Svantesson, Håkan Jönsson från Riksrevisionen och framför allt Lars Heikensten och Finanspolitiska rådet, som återigen har producerat en rapport som vi i finansutskottet läser från pärm till pärm. Jag vet att man läser den lika noggrant på Regeringskansliet.

Det är en viktig del av svensk demokrati att vi har ett råd som ger synpunkter, kommer med kritik och lyfter upp nya frågor för oss att diskutera. Rapporten finns på Finanspolitiska rådets hemsida. Alla som tittar på tv-sändningen kan läsa den. Det är en bra lektion i finanspolitik som man kan ha mycket nytta av.

Lars Heikensten från Finanspolitiska rådet har också gett oss i finansutskottet en generös uppmaning: Om vi har åsikter och idéer när det gäller saker som kan förtjäna ytterligare granskning eller som vi tycker att de ska titta extra mycket på är vi välkomna att komma med förslag. Vi bestämmer inte vilka granskningar Finanspolitiska rådet gör. Men om vi har idéer är det möjligt att spela in dem.

Med det vill jag tacka för dagens utfrågning. Vi kommer tillbaka, för det här är återkommande.

Bilder från den öppna utfrågningen

Bilder som visades av Lars Heikensten

**Svensk finanspolitik
2023**

11 maj 2023

Lars Heikensten, ordförande

@finpolradet
www.fpr.se

1

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Huvudbudskap

- Ramverket följs men det finns brister i redovisningen
- Rimlig finanspolitik med hänsyn till inflationen
- Elstöden för stora, särskilt till företag
- Regeringen bör anta en tydligare roll i hanteringen av elstöd
- Finanspolitiken över konjunkturcykeln bättre än sitt rykte

2

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Kraftiga skiften och stor osäkerhet i Sverige och världen

- Dramatiska skiften. Låga räntor och snabb riskupbyggnad under lång tid. Därefter en pandemi. Nu hög inflation och inbromsande ekonomier.
- Bakom inflationen expansiv ekonomisk politik, uppdämd konsumtion och flaskhalsar. Rysslands invasion gjorde det värre. Fallande reala inkomster.
- Nyckelfrågan är inflationen. Om den kommer ner kan räntorna bli lägre och nedgången i ekonomin bromsas.
- Den vanligaste bilden just nu är en påtaglig nedgång i inflationen redan i år.
 - Stabila långsiktiga inflationsförväntningar och resultatet av lönerörelsen är betryggande
- Stora risker. Främst ihållande inflation. Finansiell instabilitet. Ryslands krig.

3

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Otydlig redovisning av finanspolitiken i BP23

- Oklart hur regeringen når sin bedömning av finanspolitikens inriktning
- Strukturellt sparande är den viktigaste indikatorn för överskottsmålet
 - Regeringens metodbyte försvagar strukturellt sparande med 60 mdkr 2023
 - Varken motiv för eller konsekvenserna av bytet redovisas
 - Det är anmärkningsvärt då tydlighet är en hörnsten i ramverket

4

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Ramverket följs men svårare avvägningar än vanligt

- De offentliga finanserna är starka i grunden.
- Sparandet och skulden i linje med ramverket.
- Utgiftstaket som andel av BNP i stort sett oförändrat.
- En bedömning ska också ske i förhållande till ekonomiska läget. Svårare än vanligt. Penningpolitikens och finanspolitikens behov drar åt olika håll.

5

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Finanspolitiken är rimlig med hänsyn till inflationen

- Politiken inkl. elstöd är neutral enligt regeringen. Något expansiv enligt rådet.
- Den svaga konjunkturen hade kunnat motivera en mer expansiv politik. Men stor osäkerhet.
- Politiken är rimlig; den höga inflationen får inte bita sig fast.
- Om inflationen faller och lågkonjunkturen fortsätter finns utrymme för nya åtgärder.

6

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Elstöden blev för stora

- Stor oro för elpriserna hösten 2022. Stigande räntor, el- och matpriser har pressat ner hushållens reala disponibla inkomster 2022 och hittills under 2023.
- Rimligt med visst elstöd, men prisstöd problematiska
 - Minskar motiven för anpassning och sparande
 - Särskilt viktigt på elmarknaden
- Elstöden alltför omfattande
 - Hellre mer av andra åtgärder, t.ex. stöd till utsatta hushåll och åtgärder för att förbättra ekonomins tillväxtpotential

7

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Vissa elstöd särskilt problematiska

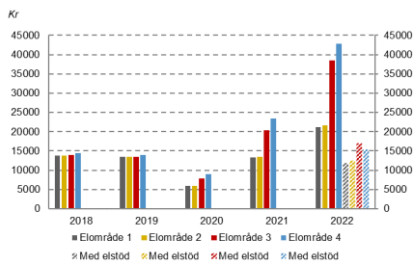
- Rådet kritiskt till stödet till hushåll för november–december 2022
 - Perioden täcktes av tidigare beslutade stöd
 - Priserna blev lägre än befarat
 - Svårt att förstå hur behovet av stöd bedömdes öka
- Stöden till företag ännu mer tveksamma
 - Företag har bättre förutsättningar att hantera ökade elkostnader
 - Storförbrukare har ofta långa fasta elavtal
 - Över ett förbrukningstak borde företag ha behövt styrka sina kostnader
- Återkommande stöd för höga elkostnader bör undvikas
 - Minskar incitamenten att spara el och effektivisera

8

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Elstöden, hög kompensation för elprisuppgången

Kostnad för elförbrukning, 20 000 kWh

9

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Regeringens hantering av elstöden bristfällig

- Politiska frågor har bollats mellan regeringen och myndigheter
- Regeringen behöver se över hur extraordinära kapacitetsavgifter ska hanteras i framtiden
- Viktigt att information om elstöden och deras mottagare är tillgänglig för granskning
 - Politiken ska vara tydlig, den ska kunna utvärderas och ansvar ska kunna utkrävas

10

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Finanspolitiken bättre än sitt rykte

- Erfarenheterna från 1970- och 80-talen minskade tron på aktiv finanspolitik
- Det finanspolitiska ramverket och den självständiga penningpolitiken ger bättre förutsättningar för aktiv finanspolitik
- Finanspolitiken har i regel bedrivits kontracykliskt
 - Både när den beslutades och när den granskas i efterhand
 - Få tillfällen med tydligt procyklisk politik
- Skäl till försiktig optimism kring finanspolitikens möjligheter att stabilisera ekonomin

11

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Huvudbudskap

- Ramverket följs men det finns brister i redovisningen
- Rimlig finanspolitik med hänsyn till inflationen
- Elstöden för stora, särskilt till företag
- Regeringen bör anta en tydligare roll i hanteringen av elstöd
- Finanspolitiken över konjunkturcykeln bättre än sitt rykte

12

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

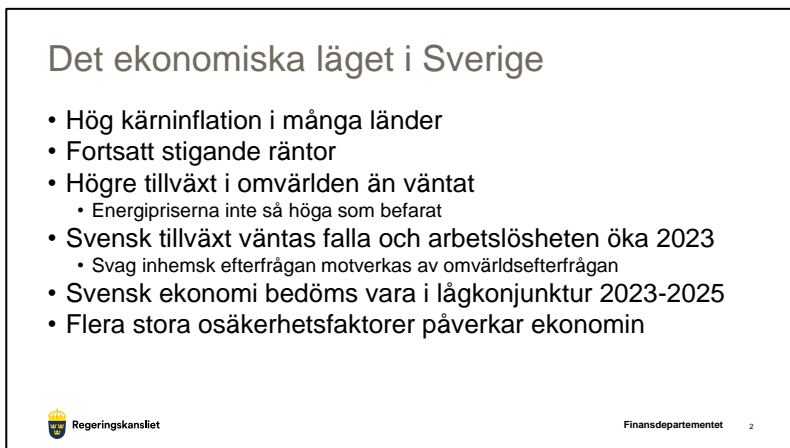
Kontakt

- Lars Heikensten, ordförande, 070-584 22 58,
lars.heikensten@fpr.se
- Göran Hjelm, kanslichef, 08-453 59 88,
goran.hjelm@fpr.se

www.fpr.se

info@fpr.se

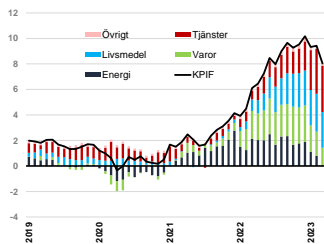
Bilder som visades av Elisabeth Svantesson

Inflationen fortsatt på hög nivå

KPIF och bidrag

Månadsdata. Årlig procentuell förändring och procentenheter.

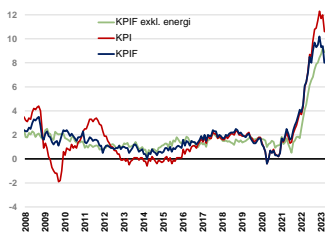

Källa: SCB

Regeringskansliet

Inflation i Sverige

Månadsdata. Årlig procentuell förändring.

Källa: SCB

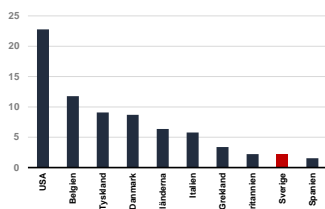
Finansdepartementet

3

Svenska hushåll är räntekänsliga

Genomsnittlig räntebindningstid

Antal år

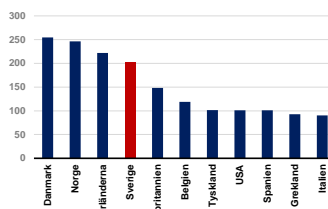

Anm: Genomsnittet avser perioden 2003-2013 för de flesta länder. Källa: Riksbanken

Regeringskansliet

Skuldkvot

Procent av disponibel inkomst

Källa: OECD

Finansdepartementet

4

BP23 är utformad för det här läget

 Regeringskansliet

Foto: Lars Thulin / Johnér

Återhållsam finanspolitik för att
inte driva på inflationen

Stöd till utsatta hushåll och
företag

Tillskott till välfärden

Nödvändiga prioriteringar av
rättsväsende, försvar och klimat

5

Plan för finanspolitiken i svårt läge

Bekämpa inflationen och stötta utsatta
hushåll

Återupprätta arbetslinjen

Strukturreformer för att få upp den
låga tillväxten

 Regeringskansliet

6

Finanspolitiska ramverket

Rådets sammantagna bedömning är att finanspolitiken i både BP23 och VP23 var i linje med det finanspolitiska ramverket.

Rådet anser att omfattningen på den samlade finanspolitiken – inklusive kapacitetsavgifter och elstöd – var rimlig givet de risker som fanns för att den höga inflationen skulle bita sig fast.

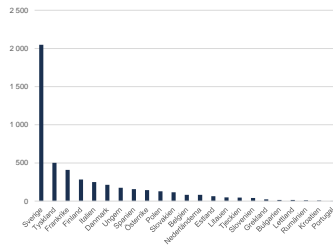
Beräkningsmetod

Regeringen borde både ha redovisat motiven till bytet av metod för att beräkna det strukturella sparandet och hur det påverkar reformutrymmet och finanspolitikens inriktning.

- Metodjusteringen infördes i juni 2022 med anledning av den höga inflationen, i syfte att ge en jämnare utveckling.
- Metodjusteringen påverkar bedömningen av sparandet under enskilda år, men inte det samlade budgetutrymmet för prognosperioden.

Avsevärt större flaskhalsintäkter i Sverige

Flaskhalsintäkter, 2021
miljoner euro

Regeringskansliet

Källa: ACER

Finansdepartementet

9

- Drygt 40% av de samlade flaskhalsintäkterna i EU betalades in i Sverige under 2021
- Under 2022 ökade inflödet av de svenska flaskhalsintäkterna till omkring 69 miljarder kronor
- Flaskhalsintäkterna uppstår pga. prisskillnader mellan elområden och ska oavsett komma elkunderna till del – ofta i form av investeringar men i nuläget möjligt även genom återbetalning direkt till konsument

Utformningen av elstödet

Rådet anser att elstöden till hushåll var för stora, att utformningen i vissa avseenden var bristfällig samt att de upprepade stöden skapar incitamentsproblem.

- Regeringen behövde förhålla sig till Svenska kraftnäts (SvK) ansökan för att stödet inte skulle bli försenat.
- Många hushåll drabbades extremt hårt – behövde få stöd på plats fort.
- SvK kan inte använda hela flaskhalsintäkten till investeringar.

Regeringskansliet

Finansdepartementet

10

Inför BP24

- Noggrann uppföljning av inflationsläget och situationen på elmarknaden.
- Utvärdering av de stöd till hushållen som betalats ut under 2023.
- Fokus på arbetslinjen och strukturreformer för att få upp den låga tillväxten.
- Översyn av det finanspolitiska ramverket inleds.

Finanspolitiska rådets årliga rapport

Finansutskottet 11 maj

Finansminister Elisabeth Svantesson